

Onsdagen den 8 februari

Kl. 09.00–14.10
16.00–16.11

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 18 januari justerades.

§ 2 Anmälan om ersättare

Andre vice talmannen anmälde att *Zinaida Kajevic* (S) skulle tjänstgöra som ersättare för *Joakim Sandell* (S) under tiden för hans ledighet den 6 mars–7 augusti.

§ 3 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade
att *Yasmine Eriksson* (SD) avsagt sig uppdraget som ledamot i skatteutskottet,
att *Bo Broman* (SD) avsagt sig uppdraget som ledamot i kulturutskottet och
att *Alexander Christiansson* (SD) avsagt sig uppdraget som suppleant i utrikesutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 4 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade
att Socialdemokraternas partigrupp anmält *Zinaida Kajevic* som suppleant i finansutskottet och i försvarsutskottet under *Joakim Sandells* ledighet samt
att Sverigedemokraternas partigrupp anmält *Bo Broman* som ledamot i skatteutskottet, *Alexander Christiansson* som ledamot i kulturutskottet, *Yasmine Eriksson* som suppleant i utrikesutskottet och *Daniel Lönn* som suppleant i näringsutskottet.

Andre vice talmannen förklarade valda till

ledamot i skatteutskottet

Bo Broman (SD)

ledamot i kulturutskottet

Alexander Christiansson (SD)

suppleant i utrikesutskottet

Yasmine Eriksson (SD)

suppleant i näringsutskottet

Daniel Lönn (SD)

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 6 mars–7 augusti* till

suppleant i finansutskottet

Zinaida Kajevic (S)

suppleant i försvarsutskottet

Zinaida Kajevic (S)

§ 5 Utökning av antalet suppleanter

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter skulle utökas enligt följande:

från 26 till 28 i konstitutionsutskottet

från 27 till 28 i finansutskottet

från 25 till 26 i skatteutskottet

från 27 till 28 i justitieutskottet

från 24 till 25 i civilutskottet

från 29 till 30 i utrikesutskottet

från 26 till 27 i socialförsäkringsutskottet

från 27 till 28 i socialutskottet

från 26 till 27 i kulturutskottet

från 27 till 28 i trafikutskottet

från 27 till 28 i miljö- och jordbruksutskottet

från 27 till 28 i näringsutskottet

från 25 till 26 i arbetsmarknadsutskottet

Kammaren medgav dessa utökningar.

Val av extra suppleanter företogs.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleanter i konstitutionsutskottet

Patrik Björck (S)

Linda W Snecker (V)

suppleant i finansutskottet

Samuel Gonzalez Westling (V)

suppleant i skatteutskottet

Maj Karlsson (V)

suppleant i justitieutskottet

Kajsa Fredholm (V)

suppleant i civilutskottet

Birger Lahti (V)

suppleant i utrikesutskottet

Frida Tånghag (V)

suppleant i socialförsäkringsutskottet

Ilona Szatmári Waldau (V)

suppleant i socialutskottet

Guðrun Nordborg (V)

suppleant i kulturutskottet

Hanna Gunnarsson (V)

suppleant i trafikutskottet

Nadja Awad (V)

suppleant i miljö- och jordbruksutskottet

Håkan Svenneling (V)

suppleant i näringsutskottet

Andrea Andersson Tay (V)

suppleant i arbetsmarknadsutskottet

Karin Rågsjö (V)

§ 7 Anmälan om faktapromemoria

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2022/23:FPM51 Förordning om avgifter till Europeiska läkemedelsmyndigheten *COM(2022) 721* till socialutskottet

§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Redogörelse

2022/23:RAR1 till konstitutionsutskottet

EU-dokument

COM(2022) 701 till skatteutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 4 april*.

COM(2022) 707 till skatteutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 31 mars*.

COM(2022) 729 och COM(2022) 731 till justitieutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 4 april*.

COM(2022) 748 till miljö- och jordbruksutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 31 mars*.

COM(2022) 761 till civilutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 30 mars*.

*Riksrevisionens
rapport om den årliga
omräkningen av myndigheternas anslag*

§ 9 Riksrevisionens rapport om den årliga omräkningen av myndigheternas anslag

Finansutskottets betänkande 2022/23:FiU12

Riksrevisionens rapport om den årliga omräkningen av myndigheternas anslag (skr. 2021/22:241)

föredrogs.

Anf. 1 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Fru talman! Detta betänkande avser Riksrevisionens rapport om den årliga omräkningen av myndigheternas anslag, men finansutskottet har valt att ta upp motionsyrkanden från den allmänna motionstiden i samband med behandlingen av ärendet.

Vänsterpartiet har ingen annan uppfattning än utskottet när det gäller behandlingen av Riksrevisionens rapport, utan vi ställer oss bakom utskottets förslag om att riksdagen ska lägga regeringens skrivelse till handlingarna. Däremot menar vi att riksdagen ska bifalla Vänsterpartiets motion

om att avskaffa produktivitetsavdraget och se över pris- och löneomräkningsmodellen.

I samband med 90-talskrisen infördes en ny modell för att beräkna årliga kostnadsökningar i statsbudgeten. Pris- och löneomräkningsmodellen, som den kallas, innebär att statens kostnader för priser och löner räknas upp automatiskt och följer utvecklingen i andra sektorer. Modellen innehåller ett så kallat produktivitetsavdrag, en årlig generell besparing i statsförvaltningen. Avdraget syftar till att öka förändringstakten i staten och därmed produktiviteten. Tanken är att staten ska följa näringslivets produktivitetsökning, göra samma effektiviseringar och styras med samma prioriteringar som vinstdrivande, privata företag.

Produktivitetsavdraget är därmed ytterligare en del av den nyliberala ekonomiska politik som fick stort genomslag under 90-talet, där offentlig verksamhet alltmer kom att styras utifrån näringslivets principer, med bristande offentlig service som följd. I takt med att insikten att staten inte är ett företag och att offentlig verksamhet styrs av en annan logik än näringslivet har vuxit fram har 90-talspolitiken kommit att ifrågasättas alltmer.

Vänsterpartiet anser att dagens modell för pris- och löneomräkning har stora brister, särskilt vad gäller löneomräkningen. Olika verksamheter har mycket olika förutsättningar att klara av en årlig effektivisering, och det uppstår ett ständigt och svårhanterligt sparbeting. Detta skapar press på arbetsförhållanden och riskerar att undergräva kvalitet och professionalitet i de statliga verksamheterna.

Fackförbundet ST, som organiserar tjänstemän inom statlig verksamhet, har analyserat effekterna av produktivitetsavdraget sedan det infördes 1994. Enligt deras beräkningar har det lett till en urholkning av lönekostnadsanslagen med cirka 62 miljarder kronor per år inom statlig sektor. Enligt ST:s bedömningar har det inte påverkat lönenivåerna utan i stället troligen bidragit till att antalet sysselsatta i sektorn har halkat efter jämfört med privat sektor.

Enligt ST skulle andelen anställda i statlig förvaltning ha varit mycket högre om produktivitetsutvecklingen hade skett i samma takt som i privat sektor – motsvarande 54 miljarder kronor, eller 76 000 jobb. Enligt ST:s prognos kommer skillnaden i andelen anställda mellan privat sektor och statlig förvaltning att växa till 37 procent 2026. Detta motsvarar 100 000 färre anställda inom statlig sektor jämfört med utvecklingen i privat sektor.

Inom högskolan konstaterar Sulf, Sveriges universitetslärare och forskare, att produktivitetsavdraget är högre än pris- och lönekomensationen, och eftersom budgetanslagen till lärosätena är oförändrade i år jämfört med 2022 innebär 2023 minskade anslag för våra lärosäten. Detta innebär neddragningar på prislappen för utbildningen, vilket drabbar studenter och lärare. Detsamma kan ses inom andra sektorer.

Staten kan inte styras som ett företag. Stockholms och Uppsala universitet och de andra lärosätena kan inte flytta sin produktion till platser med lägre hyror och löner utan kan bara ge sina studenter färre och färre lektions- och handledningstimmar för att budgeten ska gå ihop.

Det är dags att sluta spara på statlig förvaltning och att avskaffa produktivitetsavdraget!

Jag yrkar därmed bifall till reservation 1.

Prot. 2022/23:59
8 februari

*Riksrevisionens
rapport om den årliga
omräkningen av myndigheternas anslag*

Anf. 2 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Denna debatt handlar om regeringens syn på Riksrevisionens granskning av omräkningen av myndigheternas anslag. Det är en fråga som kan låta teoretisk men som handlar om hur vi ger resurser så att myndigheternas verksamhet ska fungera, även när kostnaderna för lokaler, löner, it och annat ökar.

I dagens modell räknas anslagen upp i takt med stigande priser och lönekostnader, och från detta görs ett avdrag för förväntad produktivitet-utveckling i linje med den privata tjänstesektorn. Det vill säga att vi förväntar oss att myndigheterna ska ha ungefär samma utveckling som motsvarande privata sektor. Modellen hindrar naturligtvis inte att politiken gör prioriteringar när det gäller att förstärka, avveckla eller ombilda myndigheter och ge dem nya uppdrag eller ta bort gamla.

Riksrevisionen tycker att dagens modell har fungerat bra som styrsignal för effektivisering och att den inte har hindrat myndigheterna från att utföra sina uppdrag. Den bedömningen delas av regeringen med instämmande av sex av riksdagens åtta partier. Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill däremot helt eller delvis avskaffa kravet på ökad produktivitet hos våra myndigheter. För mig och oss moderater är det en mycket märklig ingång. Vi värnar om skattebetalarnas pengar och effektiva myndigheter. Det är det enda jag tänker säga i det här ärendet. Det här är det kortaste inlägg jag haft på länge.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 10 Extra ändringsbudget för 2023 – Stöd till Ukraina samt åtgärder riktade till företag och hushåll till följd av höga energipriser

Finansutskottets betänkande 2022/23:FiU31

Extra ändringsbudget för 2023 – Stöd till Ukraina samt åtgärder riktade till företag och hushåll till följd av höga energipriser (prop. 2022/23:52)

föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Anf. 3 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Klockan 4 den 24 februari, för snart ett år sedan, inledde Ryssland ett fullskaligt krig mot sin granne Ukraina. I ett tv-sänt tal meddelade Rysslands president Vladimir Putin att han fattat beslut om en militär insats i Ukraina. I talet uppmanade han också Ukraina att lägga ned sina vapen och varnade andra länder från att lägga sig i – annars väntade konsekvenser man aldrig tidigare skådat. Detta sa Putin i sitt tal.

Bara några minuter efter att han hållit talet kom det rapporter om explosioner runt om i hela Ukraina – bomber i Kiev, Odessa, Charkiv, Mariupol och på många andra platser. Strax före 5 på morgonen, en timme sen-

are, meddelar Ukrainas utrikesminister på Twitter att Ryssland har inlett en fullskalig invasion av Ukraina.

Den ukrainska befolkningen genomlever sedan dess krigets alla fasor. För oss som aldrig upplevt krig är det svårt att föreställa sig fullt ut precis vad det innebär. Rysslands president Vladimir Putin bär det fulla ansvaret för detta olagliga och orättfärdiga krig.

Den ukrainska försvarsviljan och försvarsförmågan har slagit omvärlden med häpnad. Men militärt och humanitärt bistånd har varit och är nödvändigt för att Ukraina ska kunna försvara sitt land. Att Ukraina vinner är viktigt för Sverige. Ja, det är viktigt för hela Europa. Att Ukraina vinner kommer att vara avgörande för den väg Europa kommer att ta. Ukrainas sak är vår, och det är vår plikt att sluta upp och göra det vi kan för att hjälpa ukrainarna i deras frihetskamp.

Sverige har redan bidragit med omfattande stödpaket till Ukraina. Detta har det rätt brett politiskt samförstånd kring i den här kammaren. Det har varit militärt, humanitärt och finansiellt stöd men också pengar till civil krishantering, återuppbyggnad och reformstöd. Allt detta är nödvändigt.

Fru talman! I dag debatterar vi regeringens förslag till extra ändringsbudget, stöd till Ukraina samt åtgärder riktade till företag och hushåll till följd av höga energipriser. Tre förslag ingår i regeringens extra ändringsbudget som vi senare i dag kommer att besluta om här i riksdagen. Utöver det hittills största stödpaketet med försvarsmateriel till Ukraina handlar det om medel till gasprisstöd för hushåll i södra Sverige och om nya möjligheter för företag att skjuta upp sina skattebetalningar för att klara sig igenom besvärliga tider.

Det hittills största paketet med försvarsmateriel till Ukraina kommer vi att fatta beslut om i dag. Det stöds också av en enig riksdag, vilket gör att det är en styrka bakom detta. Det är ett omfattande paket på upp till 4,3 miljarder kronor som ska skänkas till Ukraina i enlighet med förslaget.

Paketet innehåller tunga och avancerade vapen och vapensystem: granatgeväret Carl Gustaf med ammunition, pansarskott 86, pansarvärnsrobotar 57 och stridsfordon 90. Dessutom ges försvarsmyndigheter i Sverige förutsättningar att återanskaffa materiel motsvarande det som skänks till Ukraina. Förslaget är en del av det stödpaket till Ukraina som regeringen presenterade den 19 januari i år. I paketet ingår även uppdrag till Försvarsmakten om att förbereda överlåtelse av artillerisystemet Archer samt ett nytt svensk-ukrainskt upphandlingsarbete.

Riksdagens samtliga partier står bakom det här förslaget. Detta visar vår beslutsamhet och den svenska beslutsamheten när det gäller att hjälpa Ukraina. Vi gör nu detta i en extra ändringsbudget så att åtgärderna kan komma på plats snabbt. Med ett pågående krig i vårt närområde behöver vi agera här och nu.

Fru talman! När vi äntligen såg ljuset i tunneln efter två år med pandemi startade Ryssland ett fullskaligt krig mot sin granne. Det är nu krig i Europa. Vi har energikris och hög inflation.

Svenska hushåll och företag drabbas nu, både av det som händer i omvärlden och av tidigare beslut fattade här hemma i Sverige. Avvecklingen av kärnkraft är något svenska hushåll och företag i dag betalar ett mycket högt pris för. Den nya regeringen och de fyra samarbetspartierna gör allt de kan här och nu i den akuta situationen. Samtidigt har man påbörjat ett

Prot. 2022/23:59
8 februari

*Extra ändringsbudget
för 2023 – Stöd till
Ukraina samt åtgärder
riktade till företag och
hushåll till följd av
höga energipriser*

arbete med att bygga tillbaka ny kärnkraft för att säkerställa billig, driftssäker och koldioxidfri elproduktion.

Regeringen och de fyra samarbetspartierna har redan vidtagit flera åtgärder för att stötta hushåll och företag som drabbas av höga elpriser som en följd av den nedlagda kärnkraften. Det handlar om ett elstöd till hushåll och företag i södra Sverige som senare kompletterades med ett elstöd även till hushåll i Norrland när priserna även där blivit höga, riktat elstöd till elintensiva företag och satsningar på energieffektivisering med mera.

I dag, fru talman, får vi också på plats ett gasstöd till hushåll i södra Sverige. Det omfattar 27 000 hushåll, hårt arbetande svenska familjer som har svårt att få ekonomin att gå ihop. De värmer upp sina villor med gas. Med det här stödet kommer de att få cirka 12 000 kronor i gasstöd för perioden oktober 2021 – september 2022. Det handlar om hushåll som är anslutna till det västsvenska gassystemet. Stödet är utformat så att det motsvarar elstödet under samma period. Gasprisstödet kommer att uppgå till 79 öre per kilowattimme.

Med alla beslut den nya regeringen fattat kommer Sverige att ha fått på plats mer omfattande elstöd än exempelvis Finland, Belgien och många andra länder i Europa. Men trots att svenska hushåll och företag har fått mer elstöd än i andra länder kommer det inte fullt ut att kompensera för de höga elpriserna. Långsiktigt behöver vi därför bygga tillbaka kärnkraft i Sverige för att få billigare el igen, och det är regeringens högsta prioritet.

Det tredje förslaget i regeringens förslag till extra ändringsbudget att ge företag nya och utökade möjligheter till anstånd med skattebetalning. Från och med den 13 februari ska företag få utökade möjligheter till tillfälliga skatteanstånd. Syftet är att stötta sunda och livskraftiga företag som drabbas av likviditetsproblem till följd av hög inflation och höga elpriser. Så räddar vi jobb i svåra tider. Förslaget innebär bland annat att den bortre tidsgränsen för anstånden flyttas från den 12 februari till den 12 september 2023. Anstånd får beviljas även för redovisningsperioder som infallit i april till och med juni 2022, och det maximala antalet anståndsmånader höjs från nio till tolv.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 4 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Edward Riedl beskriver förslagen i denna extraändringsbudget. Det finns mycket vi delar. Vi står bakom extraändringsbudgeten – jag vill börja med att säga det. Men beskrivningen av att svenska hushåll eller företag har fått stöd är en långtgående tolkning eftersom det fortfarande råder väldigt stor osäkerhet om när stöden kommer att betalas ut.

Jag har lite frågor om perspektivet och om regeringen och samarbetspartiet Sverigedemokraterna förstår hur hushåll och företag just nu har det i Sverige. Vi får nu rapporter om att så många som en femtedel av hushållen i vårt land har fått använda sparpengar för att köpa mat, och vi får rapporter om att elskulderna ökar hos Kronofogden. Då blir det intressant att också ha tidsperspektivet klarlagt. De insatser vi gör i extraändringsbudgeten är ju plåster på såren på grund av att regeringen inte har genomfört elstödet, som man lovade i valrörelsen, och att det dröjer. Det blir en likviditetsproblematik för företag men också för många hushåll som har svårt att betala räkningarna.

Mina enkla frågor, som är kopplade till detta, är: När kan vi räkna med att alla hushåll får detta elstöd så att de kan planera sin tillvaro? Det gäller även de i norra Sverige som nu äntligen efter många påtryckningar har fått besked om att de ska få elstöd? När kan svenska företag räkna med att få stöd för de höga elräkningar som redan har varit under vintern? Det finns en enorm osäkerhet runt om i landet om hur man ska klara likviditeten. Risken är att det leder till uppsägningar om man inte får tydliga besked.

Anf. 5 EDWARD RIEDL (M) replik:

Fru talman! Låt mig först och främst kvittera det som Mikael Damberg sa i början: att det finns ett brett stöd för regeringens extra ändringsbudget, inte minst i de delar som avser stöd till Ukraina. Där har även den förra regeringen gjort en hel del gott. Det är bra. Det ger en bra signal till omvärlden. Låt oss börja i enigheten.

Men, fru talman, jag blir provocerad när jag nu hör Mikael Damberg på ett inkännande sätt stå och berätta hur tufft de svenska hushållen har det till följd av att den regering som Mikael Damberg själv under åtta år var minister i lade ned flera kärnkraftsreaktorer, såg till att Sverige hade de högsta drivmedelspriserna i hela världen och fattade politiska beslut som steg för steg har lagt börda på lasten för de svenska hushållen.

Den här regeringen, bestående av de fyra partierna, gör nu allt för att vända den politik som satte svenska hushåll och företag i denna mycket svåra situation. Vi gör på kort sikt det vi kan för att få på plats omfattande stöd till svenska hushåll och företag till följd av energipriserna. Vi har börjat sänka kostnaderna för att tanka diesel och bensin. Vi kommer vid nästa årsskifte att avsluta det extrema projekt som den förra regeringen ansvarade för med biodrivmedelsinblandning till sådana nivåer att Sverige hade de högsta priserna i hela världen för exempelvis diesel. Allt detta är vi på väg att göra någonting åt.

Den första delen av elstöden kommer att börja betalas ut inom någon vecka. Några stöd kommer man att få vänta på ytterligare en liten tid under våren. I mitt nästa inlägg, fru talman, ska jag prata vidare om exakt när de olika stöden kommer.

Anf. 6 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Till historien först: För bara ett par år sedan hade Sverige Europas lägsta elpriser. Jag kan konstatera att förra året var Sverige det land som exporterade mest el i hela EU. Men alla ser att Rysslands invasion av Ukraina har drivit upp el- och gaspriserna i hela Europa. Det är det som har förändrat spelplanen och också förändrat hur marknaden fungerar för elprissättning, detta på ett sätt som jag tror är helt orimligt för väldigt många människor som tycker att det är märkligt att vi producerar mycket el i Sverige men får betala tyska elpriser eftersom de inte har ställt om sitt elsystem. Det är ett systemfel som man måste jobba med.

Men dagens debatt handlar om att regeringen gav väldigt tydliga löften. Det nya elstödet skulle vara på plats den 1 november. I god tid före jul skulle man få stöd. Dessa besked skjuts bara framåt i tid. Det är därför man måste sätta plåster på såren. Man måste lägga fram en extraändringsbudget som lindrar.

Jag har inga problem med det men konstaterar att regeringen har sagt nej till Socialdemokraternas förslag om en gas- och elräkningsakut. Re-

*Extra ändringsbudget
för 2023 – Stöd till
Ukraina samt åtgärder
riktade till företag och
hushåll till följd av
höga energipriser*

geringen har sagt nej till krissamtal i fråga om stöd till hushållen när det gäller hushållens ekonomi. Man sa nej till vårt förslag om höjda barnbidrag under denna vinter. Man har kraftigt försenat intäktstaket för elproducenter, som hade kunnat dra in hundratals miljoner kronor som hade kunnat gå tillbaka till företag och hushåll runt om i Sverige. Därmed får man inte den effekten.

Jag kan konstatera att Edward Riedl inte svarar på tidsfrågan. Man ska vänta en liten tid under våren. När under våren kan hushåll i norra Sverige räkna med att få elstödet, och när ska svenska företag få en tidsplan för när de får elstödet? Detta påverkar deras likviditet. Det kan riskera att påverka deras varsel och därmed också sysselsättningen i Sverige framöver.

Anf. 7 EDWARD RIEDL (M) replik:

Fru talman! Låt oss börja i historien, där Mikael Damberg är. Vladimir Putin är skyldig till mycket elände och lidande i världen, men det var inte Putin som lade ned kärnkraftsreaktorer i Sverige. Det var inte Putin som fattade politiska beslut som ledde till att Sverige hade de högsta drivmedelspriserna i hela världen. Det var politiska beslut fattade av den förra regeringen, som Mikael Damberg satt i. Det är lite sent att nu vakna upp och se att de svenska hushållen får det tufft till följd av de besluten.

Men med det sagt: Företagen har det tufft. Därför fattar vi i dag beslut om att öka antalet anståndsmånader, förlänga anstånden, så att de klarar likviditeten. Det är det som Mikael Damberg efterfrågar. Det fattar vi alltså beslut om i dag, fru talman, och även Mikael Damberg står bakom det förslag som regeringen lägger fram.

Varför tar det tid? Jag kan hålla med Mikael Damberg i detta. Jag och regeringen hade önskat att det hade gått snabbare. Men svenska hushåll och företag betalar in ungefär 42 procent av kapacitetsavgifterna i hela Europeiska unionen. Det ger Sverige unika möjligheter att utanför statsbudgeten ge omfattande stöd till hushåll och företag. Om jag inte missminner mig, fru talman, var det också den förra regeringens tanke ifall tiden hade funnits, om man hade suttit kvar eller fått fram de förslag som man pratar om att den nya regeringen nu ska få på plats. Detta gör att Sverige, även om det tar lite extra tid, kommer att få väldigt omfattande stöd till hushåll och företag för att hantera de ökade kostnaderna. Det är i grund och botten bra.

Tidsplanen är: så fort som möjligt. De första utbetalningarna börjar om några veckor. Det andra kommer vi att försöka få på plats så snabbt som möjligt. Sverige skiljer sig, fru talman, från övriga Europa. Det ger oss möjligheter att få ut mer pengar, men det tar tyvärr lite längre tid. Svenska hushåll och företag kan dock lita på att denna regering gör allt för att få det på plats så snabbt som möjligt och för att det ska vara så omfattande som möjligt.

Anf. 8 MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Rysslands brutala krig i Ukraina och landets agerande på energimarknaderna i Europa har gett upphov till ett flertal extraändringsbudgetar under förra året. Även denna gång är förslagen vi debatterar mycket angelägna. Det handlar om ytterligare försvarsmateriel till Ukraina och om stöd till företag och hushåll som just nu pressas hårt av de höga

priserna på el och gas. Jag vill därför börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Vi socialdemokrater står bakom och välkomnar regeringens förslag men är kritiska till regeringens löftesbrott och saktfärdighet när det kommer till att stötta utsatta hushåll och företag.

Regeringspartierna och Sverigedemokraterna har röstat nej till Socialdemokraternas förslag om en gas- och elräkningsakut. Regeringen har sagt nej till krissamtal om hushållens ekonomi. Regeringen har sagt nej till tillfälligt höjt barnbidrag. Intäktstaket för elproducenterna, som kunde ha dragit in hundratals miljoner i återbäring till svenska hushåll och företag, är kraftigt försenat. Och det är fortsatt oklart när stödet till norra Sverige för de höga elpriserna ska betalas ut – regeringen motsatte sig först detta stöd men har nu ändrat sig.

I veckan kom en undersökning, som jag nämnde tidigare, som visar att var femte person har tvingats använda sparpengar för att köpa mat någon gång under det senaste halvåret. Tidigare i år kom ny statistik från Kronofogden som visar att elskulderna har ökat kraftigt.

De handlar ofta om familjer runt om i Sverige som bor i eluppvärmda villor och som nu tvingas vända på kronorna för att få ekonomin att gå ihop. Det handlar om företag som i grunden är livskraftiga men som på grund av de höga elpriserna inte kan betala sina räkningar.

I går när jag var i Malmö passade jag på att besöka ett lokalt bageri. Tiden när semmeldagen är i antågande är normalt en av årets höjdpunkter. Verksamheten går på högvarv, och bageriet brukar kunna räkna med säkra intäkter som påverkar verksamheten för hela året.

I år ser situationen radikalt annorlunda ut. Att kostnaderna för el och andra insatsvaror har mångdubblats innebär att väldigt många hushåll och företag drar åt svängremmen. Det finns en påtaglig oro, och så här ser det ut runt om i hela Sverige.

Samtidigt saknas det besked om när elstödet till företagen kommer på plats. Risker är överhängande att det kommer för sent, att beskederna kommer när personal redan har behövt sägas upp eller verksamheten redan har tvingats att gå i konkurs.

Dagens förslag om utökade möjligheter till tillfälligt anstånd med skatter är bra och nödvändigt men kan liknas vid ett plåster på såren. Jag vet också att många företag känner ett visst obehag inför att dra på sig just skatteskulder, eftersom konsekvenserna av att inte kunna betala en skatteskuld är ganska omfattande.

I det ljuset blir det obegripligt att regeringen inte kunde gå med på förslaget om en elräkningsakut som hade kunnat lindra situationen för hushållen och gett företag en möjlighet att klara sin likviditet. Det hade såklart varit ännu bättre om regeringen hade hållit sina löften om ett elstöd innan jul. Nu står företagen helt utan besked och det under den svåraste vintern på mycket länge.

Regeringens oförmåga att agera resolut innebär i praktiken att man lämpar över ansvaret på kommunerna. I hela vårt avlånga land rustar sig nu kommuner för att möta invånarnas behov när allt fler får problem med att betala elräkningarna i tid. Vissa kommuner erbjuder avbetalningsplaner, andra avstår från att skicka obetalda fakturor till inkasso. Här och var finns också kommuner som vill införa sina egna elräkningsakuter eller erbjuder delbetalningar hos de kommunala elbolagen.

Prot. 2022/23:59
8 februari

*Extra ändringsbudget
för 2023 – Stöd till
Ukraina samt åtgärder
riktade till företag och
hushåll till följd av
höga energipriser*

Från norr till söder pressas hushåll av höga priser på så grundläggande saker som el och mat. Många tar av sina sparpengar eller lånar av släktingar för att få vardagen att gå ihop. Man vrider ned inomhustemperaturen och sparar in allt som går på elförbrukningen. Det är så verkligheten ser ut, och ibland undrar jag om regeringspartierna och Sverigedemokraterna riktigt inser detta.

Fru talman! Den här extra ändringsbudgeten innehåller också förslag om att skänka ytterligare försvarsmateriel till Ukraina. Sedan kriget bröt ut har Sverige bistått med flera militära stödpaket. Därtill har vi ökat biståndet för humanitära stöd till Ukraina.

Det är tyvärr sannolikt att kriget kommer att pågå under en längre tid. Därför är det viktigt att Sverige fortsätter att stödja Ukraina, och vi socialdemokrater står bakom förslaget om att bemyndiga regeringen att skänka ytterligare försvarsmateriel till ett värde av 4,3 miljarder kronor.

Vi har i bred politisk samsyn beslutat att fortsätta den omläggning av svensk försvarspolitik som inleddes under Stefan Löfvens regeringstid. Sveriges försvar har i dag som huvuduppgift att försvara landet mot ett väpnat angrepp, och vi har genomfört och genomför just nu den största upprustningen av det militära försvaret sedan 1950-talet.

För att öka landets försvarsförmåga har vi kommit överens om att försvarsutgifterna ska uppgå till 2 procent av bnp. De ökade resurserna till försvaret ska omsättas i faktisk ökad försvarsförmåga. Därför behöver en plan för återanskaffning också finnas med i de beslut som fattas.

Fru talman! Jag vill slutligen understryka att det säkerhetspolitiska läget i Europa är fortsatt mycket allvarligt. Ryssland bedriver ett urskillningslöst anfällskrig mot Ukraina, ett krig som orsakar stort mänskligt lidande. Rysslands invasion av ett demokratiskt, självständigt land innebär ett hot mot hela Europas säkerhet. Vi måste fortsätta att stå upp för Ukrainas rätt att försvara sig och fortsätta att stötta Ukraina tillsammans med EU:s medlemsländer.

Anf. 9 EDWARD RIEDL (M) replik:

Fru talman! Låt mig börja på samma sätt igen: Det är bra att det finns bred enighet bakom den svenska hjälpen till Ukraina, både militärt och civilt. Det är såklart också bra att det finns ett brett stöd i kammaren för de åtgärder som regeringen vill vidta i övrigt för att hantera rätt besvärliga tider.

Mikael Damberg var i åtta år minister i den tidigare socialdemokratiska regeringen och har med politiska beslut varit med och sett till att kärnkraftsreaktorer lagts ned, vilket har gjort att vi i dag har höga elpriser och att de svenska bränslepriserna redan innan kriget i Ukraina var högst i hela världen. Då är det provocerande för mig när man sedan står här och pekar på den nästkommande regeringen för konsekvenserna av den egna politiken, fru talman.

Med det sagt ser även vi att hushållen plågas av de höga kostnaderna. Låt mig därför först kommentera det som Mikael Damberg tar upp när det gäller den gas- och elräkningsakut som Socialdemokraterna föreslog före jul, fru talman. Finansutskottet tittade seriöst på det förslaget och kallade ihop finansutskottet vid ett flertal tillfällen under jul- och nyårsledigheten. Vi lyssnade på Näringsdepartementet, och vi lyssnade på elbolagen som skulle få ta del av detta. Alla sa att det här inte var ett bra förslag och att

det till och med skulle kunna göra att de hushåll som har de allra största behoven skulle hamna längre bak i kön.

Det hade inte varit bra, fru talman. Det är bra att partier i riksdagen kommer med förslag, och vi tittar seriöst på dem. Ibland är förslag bra, ibland är de inte bra, och i det här fallet var det inget bra förslag.

Jag återkommer i min nästa replik med en fråga, för det jag inte kan förstå, fru talman, är hur en gas- och elräkningsakut är bättre för företag än skatteanstånd. Men låt mig återkomma till detta.

Anf. 10 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Det är ett falskt påstående från Edward Riedl att det fattades politiska beslut om att lägga ned kärnkraften på det sättet. Det var marknadsmässiga beslut av företag som inte ansåg att det var lönsamt, mycket på grund av att Sverige hade Europas lägsta elpriser. Därmed blev det inte lönsamt att göra de återinvesteringar i kärnkraften som krävdes för att uppfylla de säkerhetskrav vi har på verksamheten.

I dag är situationen en helt annan. Vi har fortfarande en situation där andra länder ibland har högre elpriser än Sverige. Elpriserna i Sverige är dock inte låga längre, vilket framför allt beror på Rysslands agerande och det energikrig som de bedriver mot hela Europa. Då måste man agera resolut här och nu för att skydda hushåll och företag. Man måste också diskutera den prissättningsmodell som jag menar är orimlig och som innebär att Sverige i dag, trots att vi exporterar mest el i hela EU, får importera de höga gaspriserna från till exempel Tyskland som inte har ställt om sitt elsystem.

Jag har gärna en diskussion om hur vi långsiktigt utformar energipolitiken i Sverige. Jag kan bara konstatera att när Socialdemokraterna satt i regeringen ansträngde vi oss för att åstadkomma en blocköverskridande energiöverenskommelse där Moderaterna var med och där Moderaterna dagen efter energiöverenskommelsen utropade att nu hade man räddat svensk kärnkraft med denna överenskommelse. Det blir därför lite en lek med ord i efterhand.

Svensk industri står inför enorma investeringar i den gröna omställningen som kan skapa tusentals nya jobb i Sverige och som också innebär att vi har möjlighet att klara våra klimatmål, och industrin säger att vi måste ha breda överenskommelser och mer billig energi så snabbt som möjligt. Det kan mycket väl behöva byggas ny kärnkraft i Sverige, men här och nu behövs också mycket mer vindkraft.

Här bedriver tyvärr regeringen och samarbetspartierna Sverigedemokraterna någon form av kulturkrig. Släpp det! Samarbeta och se till att fokusera på mer billig el till Sverige!

Anf. 11 EDWARD RIEDL (M) replik:

Fru talman! Vi kommer nog att ha många debatter här i kammaren om detta.

Om en regering med sina samarbetspartier fattar politiska beslut som gör kärnkraften olönsam är det klart att man kan stå i kammaren och säga att det var marknadsmässiga beslut som gjorde att man lade ned kärnkraften. Men till och med Vattenfalls egen vd konstaterar ju att om Socialdemokraterna och Miljöpartiet inte hade haft de här lagförslagen så hade kärnkraften varit kvar i Sverige.

*Extra ändringsbudget
för 2023 – Stöd till
Ukraina samt åtgärder
riktade till företag och
hushåll till följd av
höga energipriser*

Den här kammaren gjorde ett försök att rädda svensk kärnkraft. Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Vänsterpartiet röstade nej till detta. Man applåderade till och med efter det beslutet, när man konstaterade att man med en rösts marginal fick lägga ned ytterligare ett par kärnkraftsreaktorer.

Det är man ansvarig för, hur man än försöker att vrida och vända på orden här i kammaren, och detta, fru talman, har gjort att svensk el är mycket dyrare än den någonsin har varit sedan kärnkraften byggdes ut här i landet.

Med detta sagt, låt oss återgå till förslaget om gas- och elräkningsakut från Socialdemokraterna. Vi tittade på förslaget eftersom vi från början tyckte att det såg intressant ut. Därför vred vi och vände på förslaget. Men jag har en fråga till Mikael Damberg, som jag och gärna de som lyssnar kan få svar på: På vilket sätt blir det bättre för företagen om man får låna pengar till elräkningen på en el- och gasräkningsakut i stället för att låna på skattekontot, det vill säga hålla tillbaka momsinsbetalningar, arbetsgivaravgifter och så vidare? På vilket sätt skulle det bli billigare för företagen?

Eftersom Mikael Damberg har varit finansminister antar jag att han vet att vi måste ta ut en riskpremie även för en el- och gasräkningsakut. På vilket sätt hade det blivit billigare eller bättre för företagen? Jag tycker inte att man ska skrämma svenska folket med något som inte är sant, och det är precis vad Mikael Damberg gör just nu. Det finns ingen risk. De företag som har likviditetsproblem kan nu låna på skattekontot i stället för på en el- och gasräkningsakut. Det är ingen skillnad.

Anf. 12 MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Det blir inte mer sant för att Moderaterna fortsätter att påstå felaktigheter om kärnkraften. Jag kan bara konstatera att ni nu sitter i regeringen, det vill säga att ni är ansvariga för den situation vi har här och nu. Det handlar om företag och hushåll i vårt land som känner sig ganska blåsta av de löften som ni gav i valrörelsen. Stödet skulle vara på plats den 1 november.

Företagen vet fortfarande inte när de ska få stöd. Hushållen i norra Sverige ser att stöden ska komma någon gång under våren, och det är en väldig skillnad mot de besked som gavs i valrörelsen.

Här och nu har ni ett ansvar för att driva på EU för en ny prissättningsmodell, som gör att Sverige inte fortsätter att betala onödigt höga elpriser på grund av att andra länder inte har ställt om sina energisystem på det sätt som Sverige har lyckats göra. Vidare måste utbyggnaden säkras. Nu fördyrar och försvårar ni för utbyggnaden av till exempel vindkraft i Sverige. Jag tror att det är att skjuta sig i foten, eftersom det är just nu vi behöver mer el så att industrin kan göra de stora investeringarna. Men det krävs också, tror jag, en blocköverskridande överenskommelse för energipolitiken. Och det skulle ge långsiktighet.

Jag har inget emot att företag får låna på skattekontot. Vi införde en sådan modell under pandemin. Men när jag talar med företag är inte deras första prioritet att alltid låna på skattekontot. Om man i stället kan få en avbetalningsplan på sin elräkning känns det tryggare för många företag. Det är lite osäkert. Den dagen du börjar hamna efter med inbetalningarna till skattekontot när pengarna ska betalas tillbaka är det allvar. Då är det på riktigt, och det kan drabba företagen mer. Jag har träffat många före-

tagare som hellre skulle ha en avbetalningsplan för elräkningen än att alltid tvingas låna hos Skatteverket.

Men det kan finnas olika bilder av detta. Jag tycker bara att det är onödigt att hushåll och företag inte får den möjlighet som näringsministern talade om en vecka innan valet, nämligen att inte låta hushåll hamna hos inkasso utan att man ska se till att det finns avbetalningsplaner också för elräkningen. Det sades en vecka innan valet; också det är ett vallöfte.

Anf. 13 OSCAR SJÖSTEDT (SD):

Fru talman! Jag skulle vilja säga att jag är glad i dag, med anledning av det kraftfulla militära stödpaketet till Ukraina. Men glad är lite fel ord eftersom vi alla vet bakgrunden till varför vi behöver göra detta.

Det är fråga om mord, våldtäkt, plundring, tortyr, krigsbrott och regelrätta terrorhandlingar begångna av den så kallade ryska krigsmakten gentemot det ukrainska folket, inte minst gentemot de civila. I de områden som det ukrainska försvaret har befriat ser vi spåren av dessa hemskheter och vad det innebär att leva under rysk överhöghet – russkij mir. Det är rakt igenom hemskt, vidrigt och omänskligt.

Glad nej, men kanske stolt ändå över att vi inte sitter inaktiva utan att vi faktiskt agerar – tämligen kraftfullt dessutom: granatgevär, pansarskott, pansarvärnsrobotar, automatkarbiner, minröjningsutrustning och inte minst stridsfordon. Det svensktillverkade stridsfordon 90 är världens bästa stridsfordon, och 50 av dessa kommer att hjälpa.

Förhoppningen är såklart att de bidrag som Sveriges riksdag nu beslutar om senare i eftermiddag tillsammans med militära bidrag från andra länder i den fria och civiliserade delen av världen kommer att förse Ukraina med en offensiv kapacitet och förmåga. I bästa fall är det en tillräckligt potent förmåga för att fördriva det rövarband som utgör den ryska krigsmakten tillsammans med banditerna i den fascistanstrukna Wagnerstyrkan tillbaka till sin egen sida av gränsen. Med gränsen menar jag givetvis den internationellt erkända gränsen.

Jag är stolt över att vi har enats med samarbetspartierna i regeringen kring detta kraftfulla paket. Sedan tidigare har det aviserats att även artillerisystemet Archer ska skickas till Ukraina, och Försvarsmakten förbereder nu för denna leverans.

Vidare följer vi diskussionen internationellt i Europa och resten av världen vad gäller MBT:er, det vill säga stridsvagnar, inte minst avseende Leopard 2. Beskeden som har kommit från Tyskland, Polen och andra länder att förse Ukraina med Leopard 2 är oerhört glädjande. Från Sverigedemokraternas sida vill jag återigen meddela att vi ser positivt på att även Sverige ska ingå i denna koalition av villiga och skicka ett lämpligt antal av våra egna modifierade Leopard 2-vagnar. Vi har noterat att regeringen inte har uteslutit detta, vilket är bra, och vi vill fortsätta att uppmana regeringen att aktivt jobba vidare med frågan – givetvis i nära dialog med Försvarsmakten.

Med anledning av detta, och i syfte att kunna återanskaffa materielen, kommer anslagen i den här ändringsbudgeten inom statsbudgetens utgiftsområde 6 att öka med 1,7 miljarder kronor samtidigt som beställningsmyndiganden inom samma utgiftsområde ökar med hela 5,7 miljarder kronor för innevarande år. Det är sammanfattningsvis ett mycket kraftfullt paket.

Prot. 2022/23:59
8 februari

*Extra ändringsbudget
för 2023 – Stöd till
Ukraina samt åtgärder
riktade till företag och
hushåll till följd av
höga energipriser*

Fru talman! I ändringsbudgeten föreslås även att tidsperioden som skatteanstånd kan beviljas företag, just med anledning av det ansträngda ekonomiska läget, såväl förlängs som senareläggs. Anstånd kan då ges för inbetalning av preliminärskatt på lönen, arbetsgivaravgifter och moms. Det är en bra åtgärd, och den är skapligt träffsäker. Ingenting är hundra procent träffsäkert när man sysslar med politik, men den är skapligt träffsäker. Framför allt kan stödet komma på plats fort, eftersom stora delar av lagstiftningen redan finns på plats. Resten beslutar vi om i eftermiddag. Det här är också en åtgärd som kan ske i väntan på att även andra stödåtgärder kommer på plats. De utesluter inte varandra, utan de kan komplettera varandra.

Detta är viktigt att göra eftersom företagen befinner sig i ett ansträngt läge med inte minst extrema energi- och bränslepriser. Syftet är givetvis att i grunden sunda och livskraftiga företag ska ta sig igenom perioden utan att tvingas till vare sig konkurs eller likvidation. Den bortre tidsgränsen förlängs nu, från den 12 februari till den 12 september 2023, och antalet anståndsmånader ökar från nio till tolv.

Fru talman! Slutligen aviseras även ett gasprisstöd. Tanken med det är att det ska spegla elstödet i stort, men det ska riktas mot de hushåll som använder gas som primär uppvärmningskälla. Inte minst gäller detta många hushåll i Västsverige och i södra Sverige. Det ser vi positivt på.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 14 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Fru talman! Förbundsordföranden för Hyresgästföreningen och förbundsdirektören för Villaägarnas Riksförbund skrev i veckan en debattartikel. Där stod bland annat: ”Vårt budskap till regeringen är kristallklart. Det är dags för en annan prissättningsmodell på el. Och det brådskar. Att svenska hushåll ska behöva betala skyhöga priser på el, dessutom helt i onödan, är oacceptabelt. Gemensamt tar vi nu ställning för införande av svenska priser på el.”

De båda menar att en överväldigande majoritet av svenska folket är i behov av en reform som frikopplar den inhemska prissättningen från exporten, så som Spanien, Portugal och Polen redan har gjort med goda resultat.

Det är nu 181 dagar sedan Vänsterpartiet föreslog Sverigepriser på el, och i 181 dagar har olika regeringar slingrat sig och skyllt på EU som skäl för att inte ens utreda frågan om Sverigepriser, trots att andra EU-länder redan har olika priser på inhemsk energi och exporterad energi. Nu är Sverige ordförandeland i EU, och regeringen har chansen att se till att frågan om EU:s elmarknad blir ordentligt utredd.

I stället för att sänka elpriserna ger regeringen, alltför sent, stöd till hushållen och företagen för att de ska klara de höga elpriserna. Medan el-företagen som producerar billig el kan sälja den dyrt och göra stora vinster är det med skattemedel hushåll och företag kompenseras.

Sverige har i dag ingen brist på el, men vi behöver bygga ut den förnybara energin för att klara framtidens utmaningar.

Men så som läget är nu ställer sig Vänsterpartiet bakom de förslag som finns i propositionen om att bevilja anstånd med inbetalning av vissa skatter för företag. Vi ser också behovet av stöd till hushållen för att klara av den svåra ekonomiska situationen med hög inflation, höga elpriser och

höjda räntor. Vi ställer oss bakom stöd till hushåll som är beroende av gas men menar att motsvarande stöd också borde ges till företag som har höga gaskostnader.

Om vi haft en regering som vågat ta tag i frågan om svenska priser på svensk el hade Sverige varit i ett mycket bättre läge, och de svenska företagen och hushållen hade haft råd att betala sina elräkningar.

Även om vi står bakom förslagen invänder vi mot att gasprisstödet ska bekostas genom minskade anslag till Sveriges innovationsmyndighet Vinnova med 50 miljoner kronor. När vi nu är inne i en lågkonjunktur som kan förvärras behöver vi satsa på forskning och innovationer för att stärka Sveriges roll som en forsknings-, industri- och innovationsnation. Det är så vi tar oss ur krisen. Vinnovas arbete för att Sverige ska vara en innovativ kraft i en hållbar värld måste kunna fortsätta utan nedskärningar.

Fru talman! Vänsterpartiet står också bakom propositionens förslag om att bemyndiga regeringen att besluta om att skänka försvarsmateriel till Ukraina som kan avvaras av Försvarsmakten under begränsad tid. Vi står också bakom att Försvarsmakten behöver tillföras medel för att kunna återanskaffa materielen.

Ukraina måste få det stöd som landet behöver för att möta Rysslands folkrättsvidriga invasion. Om bara ett par veckor är det ett år sedan Ryssland inledde sitt fullskaliga anfallskrig mot Ukraina. Vi måste stå enade mot Ryssland och för Ukraina och dess befolkning för att få slut på kriget och för Ukrainas rätt till självständighet och till sina gränser.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag men hänvisar också till Vänsterpartiets särskilda yttrande.

Anf. 15 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! I dag debatterar vi ändringar av statens budget för innevarande år. På bordet för beslut ligger en extra ändringsbudget som förutom åtgärder som riktas till företag och hushåll till följd av höga energipriser även innehåller ytterligare ett viktigt stöd till Ukraina.

Att rädda och ge hjälp till liv är en självklarhet. Att Sverige både som land och som ordförande i EU gör det som är möjligt för att undsätta alla de människor vars liv slagits i spillror i Turkiet och Syrien är en absolut självklarhet. Det känns därför bra att regeringen omedelbart gjorde klart att Sverige via Rödakorsfederationen stöder hjälparbetet och att man är redo att fatta nya beslut om ytterligare hjälpinsatser i närtid.

På samma sätt har vi kristdemokrater resonerat kring Ukraina ända sedan morgonen den 24 februari förra året när Ryssland attackerade och invaderade Ukraina. Sverige ska undsätta de oskyldiga offren, det ukrainska folket, i detta sorgliga och fruktansvärda krig som Ryssland bär hela ansvaret för. Sverige ska därför bistå Ukraina både humanitärt och militärt.

Detta gör vi nu med ett omfattande militärt paket värt 4,3 miljarder kronor. Förutom granatgevär med ammunition, pansarskott, pansarvärnsrobotar, automatgevär, minröjningsutrustning och stridsfordon ingår också ett uppdrag till Försvarsmakten att förbereda en överlåtelse av artillerisystemet Archer. Detta visar att Sverige inte viker från sin uppfattning att utan tvekan stödja de män och kvinnor som med livet som insats försvarar sitt territorium och sitt lands existens.

*Extra ändringsbudget
för 2023 – Stöd till
Ukraina samt åtgärder
riktade till företag och
hushåll till följd av
höga energipriser*

Fru talman! Det är tre delar i denna extra ändringsbudget. Vi ska därför också besluta att 27 000 hushåll i södra Sverige ska få ett gasprisstöd för perioden oktober 2021 till september 2022. Det är en viktig insats då det inte är enbart elkunder som drabbats, och nu får hushållen även viktig hjälp att hantera de skenande gaspriserna. Stödet är utformat så att det motsvarar högkostnadsskyddet för el.

Fru talman! Den tredje beståndsdelen i denna ändringsbudget ger ny möjlighet för företag att skjuta upp skatteinbetalningar. Det är ett viktigt beslut, för annars hade företagen haft deadline nu i dagarna, den 12 februari, för det tillfälliga anstånd som redan fanns. Nu kan företag som drabbats ekonomiskt av coronapandemin skjuta upp inbetalning av arbetsgi-
varavgifter, avdragen skatt och moms till den 12 september. Hög inflation och förändrade förutsättningar på energimarknaden med höjda energipriser har gett många företag som i grunden är sunda och livskraftiga likviditetsproblem.

Dessa tre delar i den extra ändringsbudgeten är både sammantaget och var för sig viktiga, och det är en avgjord styrka att en enig riksdag stöder de förslag som regeringen i dag lägger på riksdagens bord för beslut.

Anf. 16 CARL B HAMILTON (L):

Fru talman! I den proposition vi ska besluta om lite senare i dag behandlas energifrågor och stöd till Ukraina.

Låt mig dock börja med något som föregående talare var inne på och som jag tror har berört oss alla de senaste dygnet, nämligen människorna som drabbats av den massiva, förödande jordbävningen i Turkiet och Syrien. Hittills har minst 8 000 personer dött, och dödssiffrorna kommer säkert att stiga. Mångdubbelt fler har givetvis skadats på olika sätt.

Vi ser hjärtskärande bilder från katastrofområdet där förtvylade människor gräver och söker efter anhöriga och vänner och försöker hjälpa till vid rasmassorna. Många har sannolikt förlorat anhöriga och allt de äger och har. Till råga på eländet fryser de också svårt och svälter mer eller mindre.

Det är i denna situation mycket bra att Sverige snabbt och handlingskraftigt sänder materiel och ekonomisk hjälp för att lindra dessa människors lidande.

Sverige har därtill en viktig uppgift i att som ordförande i EU stimulera och koordinera EU-insatser för att svara upp mot Turkiets och civilsamhällets hjälporganisationers vädjanden om humanitär hjälp och akuta räddningsinsatser.

Låt oss fortsätta med både nationella insatser och med att som ordförande i EU söka koordinera och mobilisera EU-insatser för att hjälpa de drabbade i Turkiet men också naturligtvis i Syrien. Jag tycker att det är särskilt viktigt att vi lägger Natokonflikten åt sidan och med engagemang försöker stödja återhämtningen och åtgärderna i Turkiet.

Över till Ukraina: Vi har tidigare, som vi också har hört här, i riksdagen beslutat gång efter annan om ekonomiskt stöd och krigsmaterielstöd till Ukraina. I denna proposition föreslås ytterligare stöd med krigsmateriel som ursprungligen var tänkt för svenska försvaret men som nu kan styras över till försvar av Ukraina. Samtidigt ska ersättningsmateriel för svenska försvaret beställas och betalas.

Det är bra, och det är en del av Sveriges fortlöpande stöd till Ukraina. Det är också ett stöd till oss själva i den säkerhetspolitiska situation som det ryska angreppet på Ukraina har försatt Sverige och Europa i. Spöken från Europa, Finland och Sverige under andra världskriget påminns vi om igen. Även om situationen på flera sätt är annorlunda kvarstår grundproblemet, som är vår placering på kartan. Vi har att leva med en odemokratiskt styrd stormakt vid våra och våra grannars gränser mot öster. Det problemet är synnerligen närvarande i dag och dessvärre högst levande.

Nu över till något helt annat, nämligen elstödet. Låt mig avsluta med några iakttagelser och reflektioner, lite vid sidan av det som har sagts här tidigare, kring det ekonomiska läget i Sverige och omvärlden som har bäring på elstödet verkningar.

Först kanske jag dock ska tacka ett antal personer, både tjänstemän och människor i olika elbolag och företag, för ett uppoffrande arbete inte minst under helgerna för att försöka säkra att elsystemet och konsumenternas vardag ska fungera. Det har det gjort nästan störningsfritt, men det har naturligtvis blivit betydligt dyrare i många fall.

När det gäller den makroekonomiska delen i vår värld står vi inför en omslagspunkt. Det tycker jag är viktigt att nämna inför diskussionerna om vad man kan vänta sig. Inflationen är fortsatt hög, men robusta insatser och räntehöjningar i centralbankerna i USA, EU och även Sverige kommer rimligen sakta men säkert under 2023 att bromsa en överhettad ekonomisk efterfrågan och kyla av inflationen och inte minst dämpa elbristen. Man ska dock lägga märke till att arbetslösheten tack och lov har ökat mycket måttligt under dessa kristider. Vi kan diskutera närmare vid ett annat tillfälle vad man ska dra för slutsatser av det.

Den minskade osäkerheten om beslutsamheten i den förda centralbankspolitiken har till viss förvåning fått börserna och affärspressen att bli optimistiska och driver sannolikt bort vintern och välkomnar våren med högre räntor och så småningom successivt fallande inflation. Det minskar elbristen och gynnar bland annat elkunder och dem som ser långsiktigt på produktion och investeringar i energisektorn.

Med dessa reflektioner yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 11 Försvarspolitik och totalförsvar

*Försvarspolitik
och totalförsvar*

Försvarsutskottets betänkande 2022/23:FöU6
Försvarspolitik och totalförsvar
föredrogs

Anf. 17 HELENA BOUVENG (M):

Fru talman! Med den fullskaliga invasionen av Ukraina visar Putin-regimen att Ryssland styrs av en regering som ljuger, förtrycker, mördar, invaderar, ockuperar och deporterar både vuxna och barn. Detta är ett provocerat och oförsvarbart krig som också bedrivs på ett olagligt och folkrättsvidrigt sätt. Ryssland angriper civila mål som saknar militära syften.

Med ett storkrig i Europa och den europeiska säkerhetsordningen allvarligt skadeskjuten befinner vi oss i de mest osäkra och farligaste tiderna sedan andra världskrigets slut. Rysslands agerande har resulterat i ett fundamentalt försämrat säkerhetsläge i vårt närområde som med all säkerhet kommer att bestå över en längre tid.

Fru talman! Vi står därför inför tre historiska uppgifter för vårt lands säkerhets- och försvarspolitik. För det första ska vi stödja Ukraina så att landet kan segra och återta sin fulla frihet och territoriella integritet. För det andra ska vi göra den största omläggningen av Sveriges säkerhets- och försvarspolitik i modern tid genom att framgångsrikt integrera Sverige i Nato. För det tredje ska vi genomföra den största upprustningen av vårt totalförsvaret sedan 1950-talet.

Fru talman! Med ett starkt totalförsvaret behövs både ett militärt försvar och ett starkt civilförsvaret som spänner över många områden, inte minst det som berör var och en av oss. År 1961 formulerade och undertecknade dåvarande statsminister Tage Erlander, tidigare minister för civilt försvar, följande i broschyren *Om kriget kommer*: ”Varje medborgare måste vara beredd att till det yttersta göra sin insats i det totala försvaret – inom krigsmakten, civilförsvaret, krigsproduktionen, folkförsörjningen, sjukvården, i hemmen. Var och en måste också veta hur man skyddar sig mot de faror, som ett nutida krig medför, och inse hur väsentligt det är att också i kritiska lägen bevara lugn och jämvikt.”

Fru talman! Trots den tid som förflutit äger orden sin sanning och giltighet även i dag. Och trots det har, som vi alla vet, synen på det civila försvaret över tid varit mer än skiftande. Jämför vi oss med Finland har vi en hel del att jobba med. Att vara efterklok är enkelt men kan också vara dyrköpt. Något som är svårt är ett ord som faktiskt är min brors favoritord och som består av tretton bokstäver; jag talar inte om Systembolaget, utan jag talar om förtänksamhet.

Förtänksamhet är svårt, men rätt hanterat över tid är det mindre kostsamt. För om vi bestämmer oss, fru talman, för vilka de yttersta konsekvenserna är som vårt civila försvar ska klara av kanske det blir enklare för dem som kommer efter oss att inse att styrkan i det civila försvaret behöver vara lika beständig som Erlanders beskrivning av det civila försvarets uppdrag.

Fru talman! Det finns en länk mellan det civila försvaret som avvecklades och det som nu ska återuppbyggas: Det är de som aldrig slutade, de osjungna hjältarna som inte tog strategisk time out när vi politiker och det offentliga Sverige gjorde det. Några av dessa hjältar träffar jag som förbundsordförande i Försvarsutbildarna Norra Småland, och de är bara några av de 350 000 svenskar som är engagerade i våra frivilliga försvarsorganisationer.

Att säkerställa att dessa organisationer ges goda förutsättningar till utbildning och övning är centralt liksom att man har en tydlig och definierad roll gentemot det offentliga vid höjd beredskap. Här finns mer att göra. Att säkerställa detta är en av de saker som bygger upp vår ökade förmåga.

Fru talman! Förhoppningsvis kommer Sverige inom en snar framtid att, tillsammans med Finland, bli medlem i den försvarsallians som i över 70 år har varit den yttersta garanten för Europas säkerhet. Genom ett medlemskap blir Nato Sveriges viktigaste försvarspolitiska plattform.

Ett svenskt Natomedlemskap kommer också att förbättra förutsättningarna för att fördjupa vårt bilaterala försvarssamarbete med USA. Vi går från att vara nära partner till allierade i den internationella politiken. Detta innebär en stor omställning och inte minst ett helt annat mindset – vi pratar om en 360-gradig omställning. Avtalet kommer att beröra ett stort antal områden. Norge har redan ingått ett sådant avtal, och Danmark och Finland har inlett förhandlingar.

Vårt Natomedlemskap lägger också grunden för ett starkt nordiskt försvarssamarbete i fred, kris och krig. Hela Norden blir då en del av ordförandeskapet i Nordefco under 2023 och den nya vision för samarbetet som regeringen kommer att presentera till sommaren.

Fru talman! Den nya regeringen har tillträtt i en svår tid präglad av kriser och krig i vårt närområde. Regeringen ska leda Sverige in i Nato, samtidigt som Sverige tog över ordförandeskapet i EU den 1 januari. Det blir ett ordförandeskap präglad av just krig och kris.

Den försvarsberedning som försvarsminister Pål Jonson tillsatte i december kommer inte att vara sysslolös. Det är en försvarsberedning som har en mycket viktig uppgift framför sig. Den ska staka ut kursen och komma med genomarbetade förslag för upprustningen av totalförsvaret och Sveriges integrering i Nato.

Försvarsberedningen med sin breda politiska sammansättning är en styrka och en garant för att skapa en långsiktig svensk försvarspolitik. Då dagens reservanter ingår i just Försvarsberedningen tar jag för givet att deras reservationer kommer att diskuteras där. Det finns många viktiga poänger att ta upp.

Fru talman! Trots reservationer görs nu, i bred politisk enighet, historiska satsningar på totalförsvaret. Detta bådär gott för framtiden.

Anf. 18 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! I dag debatterar vi och beslutar om betänkande FöU6 *Försvarspolitik och totalförsvaret*. Betänkandet behandlar cirka 70 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden.

Jag vill börja med att hänvisa till att Socialdemokraterna står bakom alla våra reservationer men att jag för tids vinning yrkar bifall till endast tre av dem, nämligen reservationerna 1, 3 och 5.

Det internationella säkerhetsläget har på kort tid, cirka ett år, förändrats drastiskt sedan Ryssland påbörjade kriget mot Ukraina. Det innebär för oss som liten nation ett helt nytt fokus på vår försvarsförmåga vid ett eventuellt angrepp.

Sverige har ansökt om medlemskap i Nato tillsammans med Finland för att kunna stå beredda vid ett eventuellt väpnat angrepp mot vårt land. Hur denna process kommer att fortskrida är svårt att sja om i dagsläget. Det har varit många turer kring detta, men man kan konstatera att många tror att kriget kommer att pågå länge. Om inte Ukraina blir framgångsrikt innebär det att freden i andra demokratiska länder är hotad. Därför finns inget annat alternativ än att stödja Ukraina i dess svåra kamp. Detta är något som Sverige gör och, förutsätter jag, kommer att fortsätta att göra.

För mycket lång tid framöver kommer Ryssland att vara den dimensionerande hotbilden för Sverige. Ryssland vill inte att vi ska gå med i Nato, inte stärka vårt samarbete med Storbritannien och USA, inte stödja de baltiska republikerna, inte fördjupa samarbetet med Finland och övriga Nor-

den, inte arbeta för enighet i Europa, inte stödja oppositionella i Ryssland och Belarus, inte stödja Ukraina och inte kritisera Rysslands folkrättsbrott.

Till allt detta kommer kravet på en rysk intressesfär som även omfattar Sverige och Finland, återkommande desinformation, återkommande avslöjat spionage och systematisk kartläggning på svenskt territorium syftande till att förbereda antagonistiska handlingar och cyberattacker.

Om något visar detta att argumenten för att på både kort och lång sikt stärka svenskt försvar är mycket starka. Vi ska aldrig invagga oss i falsk säkerhet om att det värsta inte kan hända. Det gör också att tankar om business as usual med Ryssland måste vara över för mycket lång tid framöver. Att spekulera om något annat riskerar att spela Ryssland i händerna.

Detsamma gäller speklutionerna om vad som händer om Putin försvinner. Inget tyder i dag på att vi i framtiden kommer att få se något annat än ett brutalt och auktoritärt Ryssland. Vi måste komma ihåg att det i Ryssland inte finns någon folkligt förankrad demokratisk tradition. Förutsättningarna för att bära fram ett demokratiskt styrelseskick i Ryssland är mycket svaga, i det närmaste obefintliga.

Vi måste tillsammans med andra bygga en hög tröskel med militär förmåga som helt enkelt avskräcker Ryssland från framtida krigsäventyr. Ukraina ska ha ett fullt stöd tills segern är ett faktum. Därefter måste stödet för uppbyggnad av landet vara tydligt. Ukraina ska i framtiden vara en del av den demokratiska världen.

Tillsammans med ett framtida Natomedlemskap är ett fördjupat nordiskt samarbete viktigt och naturligt. Därför har vi från Socialdemokraterna föreslagit en gemensam nordisk försvarskommission med förankring i alla nordiska parlament. Det var därför glädjande att höra Helena Bouveng's inlägg om detta, och förhoppningsvis kan vi hitta en samsyn om dessa delar. Det handlar om att skapa gemensamma riktlinjer som konkret fördjupar samarbetet men som också är tydligt demokratiskt förankrade.

Hela den skandinaviska helheten från Arktis, norsk-svensk västkust, Östersjöns inlopp och Östersjön utgör den säkerhetspolitiska miljö som ska analyseras. Framtida hotbilder, lägesanalys, totalförsvarsplanering, effektivt resursutnyttjande, produktion av materiel, ledningsfunktioner, cybersäkerhet och hybridhot är sådant som det går att utveckla gemensamma ståndpunkter omkring.

Ett genomtänkt och långsiktigt nordiskt agerande är inte bara en viktig säkerhetspolitisk signal, utan det är också en styrka för Nato. Men detta minskar inte behovet av ett starkt svenskt nationellt försvar. Enligt Natos stadga ska varje medlemsland ha kapacitet att försvara sig självt. Nato handlar om att få skydd när så är nödvändigt men också om att ge skydd till andra.

Det som de socialdemokratiska regeringarna gjorde under åtta år är något som vi är väldigt stolta över. Vi lade om Försvarsmakten från en inriktning på internationella insatser till nationellt försvar av Sverige, återinförde värnplikten, fördubblade försvarets ekonomiska resurser mellan åren 2015 och 2025, genomförde en omfattande satsning på materiel samt etablerade nytt regemente på Gotland och på fem ytterligare orter. Vi slöt ett trettiotal internationella avtal om samarbeten. Det utvecklade möjligheten att fungera interoperabelt med andra länder och agera gemensamt i en krissituation. En rejäl fördjupning skedde i förhållande till Finland,

USA och Storbritannien. Detta blev en mycket bra grund för det kommande Natomedlemskapet.

Jag ska från vår horisont skicka med några viktiga huvudpunkter för framtiden.

Vårt nästa etappmål är ett utökat antal värnpliktiga till minst 10 000. Och krigsorganisationen ska 2030 uppgå till minst 100 000 soldater.

Vi vill ha en fortsatt satsning på arméns brigader. Fler brigader ska vara inriktningen då markförsvaret är viktigt för långsiktig uthållighet.

Vi vill ha fortsatt förstärkning på Gotland med artilleri, luftvärn, underhåll, ledning och samband.

Ett nytt regemente ska inrättas i Kiruna med hänvisning till ökat spänningsläge i Arktis, gränssamarbetet med Finland och Norge och med tanke på säkerhetsbehoven för Malmbanan, LKAB:s gruvbrytning, rymdbasen Esrange och värdlandsstödet HNS. I dag är Lapplandsjägargruppen förlagd till Kiruna. Värnpliktsutbildningen bedrivs vid Kalixfors övnings- och skjutfält. Och inom ramen för Nato finns också ett ökat intresse för Arktis som ett strategiskt viktigt område.

En stegvis satsning på civilförsvarets uppbyggnad ska ske. Det ska dimensioneras utifrån krigets krav. Med krigets krav som grund klarar vi också de civila kriserna. Civilplikt bör införas.

Vi ska värna svensk kompetens och kunnande när det gäller stridsflyg och ubåtar. Vi förfogar över teknik och kunnande i världsklass som har stor betydelse för övrigt näringsliv. Det finns inget stridsflygssystem som är så pass anpassat efter nordiska förhållanden som Jas Gripen-systemet. Detsamma gäller för svenska ubåtar i förhållande till operationer i skärgårdsområden och i Östersjön. Detta är svenska säkerhetsintressen som inte får slumpas bort. Natomedlemskapet kan öppna för nya möjligheter till export och utveckling.

Men detta är inte gratis. Stora pengar ska satsas. Vi förordar en beredskapsskatt som ska betalas av de mest välbeställda i vårt samhälle. Den ekonomiska ojämlikhet som har ökat i vårt samhälle är inte acceptabel. De bäst avlönade kan bidra så att satsningar på försvaret inte reducerar eller tränger undan satsningar på annan viktig välfärd såsom skolan, vården och omsorgen. Rättvis fördelning är viktig. Man kan inte leva bara på utgifter, utan det krävs också inkomster.

Så till våra reservationer. I reservation 1 yrkar vi att regeringen vidtar nödvändiga åtgärder för att tillgodose att det finns ett folkligt förankrat försvar och stärker totalförsvaret.

I reservation 3 påpekar vi vikten av att man samordnar de olika stridskrafterna som grupperas genom att man ser hela det skandinaviska området från Arktis till Östersjön som en operativ helhet.

I reservation 5 yrkar vi på att regeringen ser till att det civila försvaret byggs upp och stärks för att möta morgondagens behov.
(Applåder)

Anf. 19 LARS WISTEDT (SD) replik:

Fru talman! Det var intressant att höra denna utläggning. Jag ser även alla de förberedelser som har gjorts inför Natomedlemskapet redan 2015. Det kändes som att ni hade någonting på gång, även om ni uttalade er väldigt negativt om Nato ända fram till veckan efter invasionen i Ukraina. Det

är också glädjande att se den breda samsyn som vi har på försvarets uppbyggnad.

Men det är ett par saker som jag skulle vilja att Johan Andersson kommenterar. Redan nu känns det som att vi har bestämt oss för en fortsättning med Jas. Men då är frågan: Vad kommer den kommande Natoplaneringen att innebära? Kommer det att innebära att Nato efterfrågar Jas eller något annat stridsflygssystem? Det beror väldigt mycket på uppgifter och kapacitet om man jämför med F-35 och så vidare.

Ledamoten nämnde också ett regemente i Kiruna. Det går lite grann emot ÖB:s råd. Han har talat om att han inte vill ha nya administrativa enheter. Han vill hellre bygga utbildningsplatser för att kunna utbilda mer folk.

Slutningen när det gäller en beredskapsskatt. De bäst beställda, vilka är det? Det skulle jag vilja veta. Är det de som tjänar 200 000 kronor, 500 000 kronor och har inkomster eller förmögenheter på en viss nivå? Det är förmodligen rätt intressant för svenska folket att få veta.

Anf. 20 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågorna. När det gäller Jas är det en fråga som naturligtvis behöver ingå för respektive medlemsland inom Natos kommande beställningar.

Vi pekar på att Sverige har ett stridsflygplan som är väldigt välfungerande och som är fullt möjligt att utveckla i nyare versioner, vilket också skulle möjliggöra en vidareutveckling av exporten. Vi får också en bredare marknad i och med det svenska inträdet i Nato.

När det gäller ett regemente i Kiruna har jag sett vad ÖB har sagt i denna del. Exakt hur det kommer att utformas återstår att se. Det viktiga är, vilket jag hänvisar till i mitt anförande, är att man ändå stärker funktionerna i Kiruna just utifrån den hotrisk som finns i den norra delen av Sverige och inte minst med de företagsetableringar, transporter och annat som jag också påpekade.

Exakt hur beredskapsskatten ska utformas har vi inte bestämt. Men vi pekar på den som ett sätt att kunna finansiera försvarets utbyggnad, detta för att inte behöva göra kraftiga nedskärningar av välfärden som är minst lika viktig när det gäller skolan, vården och omsorgen. Exakt hur den ska vara utformad får vi återkomma till om vi ser att det finns ett stöd för den i kammaren. Och jag ser med spänning fram emot att höra Sverigedemokraternas reaktioner framgent.

(Applåder)

Anf. 21 LARS WISTEDT (SD) replik:

Fru talman! Jas eller inte Jas samt export och pengar är nog så viktigt. Men återigen vill jag hävda att Natos planering är det som måste gå i första hand. Fördelarna med Jas är vi alla medvetna om. Man kan temporärt basera Jas på annat än riktiga flygplatser och så vidare. Men de har mycket begränsad vapenkapacitet om man jämför med andra stridsflygplanssystem. Därför vill jag nog ändå hålla dörren öppen där.

Vad gäller regementet i Kiruna är det återigen en fredsmässig utbildningsinstitution och inte en del i en försvarsplanering. Det går åt väldigt mycket folk för att administrera en organisationsenhet. Därför är det någonting som vi inte står bakom i första hand, utan vi vill i stället se till

exempel utbildningsplatser där vi har ett minimalt deltagande från administrativ personal.

Beredskapsskatten är också intressant. Vi är naturligtvis väldigt intresserade av att vara med och diskutera den. I slutändan vill vi nog ha ett ord med i laget.

Jag tackar för svaren som har gett lite kött på benen.

Anf. 22 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Fru talman! Det känns ändå glädjande att det kan finnas en samsyn om finansieringen framgent. Vi får se på vilket sätt regeringen kommer att återkomma till hur detta långsiktigt ska finansieras. Vi har en beredskapsskatt som ett alternativ i denna finansiering. Det är möjligt att det kan finnas annat.

Men jag vill ändå vara tydlig med att deklarerar att vi också ser de stora behov som finns när det gäller de välfärdssatsningar som måste göras. Det måste ske parallellt med att vi även bygger ut försvaret, och då hamnar vi i den finansieringsdiskussion som vi behöver ta ordentligt.

Jag ser fram emot att titta på hur detta ska kunna lösas. Vi får se vad vi återkommer till.

Anf. 23 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Försvarsutskottet debatterar i dag sitt första block av motioner. Vi är några som är här och gästspelar från andra utskott då möte i Försvarsberedningen pågår i detta nu.

Vänsterpartiet har inga egna motioner i detta betänkande, men vi vill såklart säga några ord om de viktiga frågor som tas upp här.

Jag kan börja med att konstatera att vi lever i mycket allvarliga tider. Ett fullskaligt krig i Ukraina har pågått i nästan ett år, men vi vet alla att invasionen påbörjades mycket tidigare än så. Invasionskriget är såklart fullständigt oacceptabelt och folkrättsvidrigt, och Ukraina ska få allt stöd som behövs för att Ryssland inte ska vinna detta krig och ta över Ukraina som land.

Sedan ett antal år tillbaka växer det svenska totalförsvaret igen. Vi har börjat få ett robustare totalförsvaret som kan försvara Sverige i olika kriser och i värsta fall i krig. Vi vet att de civila hoten mot Sverige är stora. Det handlar om sådant som klimatförändringarna, olika typer av påverkanskampanjer och cyberattacker. Men det handlar också om att vårt samhälle blir mer och mer ojämnt. Många människor känner inte att de tillhör samhället på grund av de klyftor som finns mellan människor.

Detta är allvarligt. Vi vet att jämlika samhällen är säkra och trygga samhällen. I en välfärd där personalen dessutom går på knäna redan i normalläge klarar man sällan av att växla upp tillräckligt mycket när en kris uppstår. Det civila försvaret är *hela* samhället. Alla samhällets delar – den offentliga, den privata och den ideella sektorn – måste vara förberedda för att hantera kriser och i värsta fall krig.

Fru talman! Vänsterpartiet vill se ett totalförsvaret med mycket stor folkförankring. Alla ska delta i försvaret av Sverige på olika sätt. Det handlar om alltifrån att försvara landet militärt till att säkra mat och vatten, ta hand om äldre och yngre samt säkra kommunikationer och infrastruktur.

Här spelar de frivilliga försvarsorganisationerna och andra stora organisationer, som Röda korset, en mycket viktig roll. Vi har sett under det

senaste årets krig i Ukraina att alla dessa delar är viktiga. Det är därför viktigt att förstärkningen av totalförsvaret fortsätter – att hela samhället övar och vidareutbildar sig samt att nedskärningar och privatiseringar upphör.

En stor del av vår samhällsviktiga infrastruktur ägs och drivs i dag av privata aktörer, ibland med ägare i andra länder. Vänsterpartiet ser detta som en stor risk. Vid stora kriser är det viktigt att samhället har rådighet över alla resurser och kan använda dessa på bästa sätt. Vi såg under pandemin hur mycket svårare det blev att hantera den allvarliga situationen när det var många olika aktörer involverade. Det är även ur säkerhetspolitisk synvinkel otroligt viktigt att den viktigaste infrastrukturen i samhället ägs av oss alla tillsammans och inte privatiseras eller säljs ut.

Sverige är i dag ett väldigt digitaliserat samhälle. Det är på många sätt bra – digitaliseringen är en naturlig del av vårt samhälle. Men när så mycket av vår infrastruktur och våra system är digitaliserade måste vi vara noga med att ha säkra digitala system som står emot olika former av cyberattacker. Detta måste ha hög prioritet framöver, och det måste vara en kärnverksamhet för både företag och offentliga verksamheter.

Sveriges försvar står nu inför förändringar. Vänsterpartiet är emot ett svenskt Natomedlemskap, men det är viktigt att vi även när vi blir medlemmar i Nato fortsätter att ha egen kontroll över vårt eget totalförsvaret. Våra intressen, önskemål, behov och kunskaper ska styra det svenska totalförsvarets utveckling. Vi politiker behöver vara noga med att lyssna på professionen gällande vad de önskar och behöver. Det ska inte vara en jakt på procentenheter av bnp utan en långsiktigt hållbar uppbyggnad av ett totalförsvaret som kan försvara Sverige på bästa möjliga sätt.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis säga några ord om den fruktansvärda jordbävning som i måndags morse och förmiddag drabbade Turkiet och Syrien.

Omvärlden måste nu omedelbart rycka ut till stöd för att hjälpa de drabbade i det område vi ofta kallar Kurdistan. I första hand handlar det om att rädda liv i rasmassorna, men det handlar också om att bygga skydd och boende i den pågående kalla vintern och om att sedan återuppbygga det som har raserats.

Jag hade i förra veckan förmånen att besöka myndigheten MSB:s stora krisberedskapslager i Kristinehamn hemma i Värmland. Där finns mycket av Sveriges beredskap vid kriser, men faktiskt också en del av EU:s lager. Även om aktiviteten var hög redan förra veckan tippas jag på att aktiviteten på lagret nu är febril. Sverige har nämligen mycket resurser som kan komma till användning: FN-godkända tält, mobila ledningscentraler och vattenreningsverk – allt förpackat i lådor redo att omgående skickas iväg till de behövande i Kurdistan.

Jag välkomnar de beslut om hjälp som regeringen nu har fattat. Det är bra att regeringen inser att det finns fler kriser än kriget i Ukraina och att de resurser som regeringen skar bort från biståndet nu saknas när behoven växer.

Samtidigt måste vi alla hålla ett vakande öga på Turkiets despotiske president Erdoğan. Han har under alltför lång tid fört Turkiet i en auktoritär riktning och krympt det demokratiska utrymmet. När han nu inför undantagstillstånd i tre månader, ända fram till det turkiska valet, kan det leda till inte bara mobilisering av samhällets resurser utan även till att han

använder tiden till att stärka sin egen presidentmakt. Vi ska hjälpa människor i Kurdistan, inte auktoritära ledare.

Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 24 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Som Håkan Svenneling så korrekt sa är vi en del ersättare här i dag. Jag ska därför inte vara alltför elak kring det som sades, men ledamoten nämnde specifikt att infrastrukturen är helt avgörande för vår förmåga i det civila försvaret. Det är självklart sant, men ledamoten nämnde också att denna infrastruktur ska vara offentligt ägd.

Vi har i dag en sektor som är helt avgörande för att vi ska ha ett fungerande samhälle, och det är telekomsektorn. Ledamoten sa att digitaliseringen är avgörande och nämnde själv några delar: Det är avgörande för betalning, för välfärden, för företagen etcetera. Telekomsektorn, som alltså är avgörande för att vi ska kunna prata i telefon, använda våra nät etcetera är privatägd. De master som finns överallt är privatägda.

Samtidigt skulle jag säga att detta är den i stort sett mest välfungerande och redundanta infrastrukturen av alla infrastrukturer. Vi har en nästan alltid fungerande täckning nästan överallt i Sverige – även där det inte finns vägar. Det kan bli mycket bättre, och Centerpartiet lägger ju fram förslag i den här kammaren om pengar till att göra det ännu bättre. Men detta är en av de mest välfungerande och redundanta infrastrukturer vi har i det här landet.

Därför undrar jag om det är så att Håkan Svenneling och Vänsterpartiet vill förstatliga denna sektor. I så fall tycker jag att det vore bra budskap att ge medborgarna i detta land – att man vill att staten ska ta över alla master från företagen.

Anf. 25 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag och Niels Peter Paarup kommer från lite olika delar av landet, och jag tror att vår bild av mobilnätet därför är lite olika. Riksdagen bytte från en stor, delvis statligt ägd, operatör till en annan, privat ägd, operatör, och jag kan säga att det under valrörelsen hände ett antal gånger att jag skrek i telefonen om hur dålig täckningen är i detta land. Jag tror att det är viktigt att komma ihåg att Sverige inte bara ser ut som i Stockholms innerstad.

Vi skulle kunna bygga upp samhället om vi hade en tydligare uppdelning mellan privat och offentlig sektor. Jag tror givetvis att de telefonabonnemang som Niels och jag skulle använda fortfarande skulle finnas hos en privat aktör, men det skulle kunna finnas en poäng i att staten även äger infrastruktur bakom den privata som vi som användare inte ser.

Vänsterpartiet föreslog att man när man nu byggde ut 5G-nätet i Sverige hade kunnat titta på en statlig modell där staten hade haft ett större ansvar och där företagen var en del i utbyggnaden. Det tycker vi hade lett till en mer stabil infrastruktur, men det var ett förslag som ingen annan riktigt nappade på.

Vi kan titta på en annan faktor som har väldigt stor betydelse för telekomnäten, och det är bredbandsutbyggnaden i Sverige. Det krävs i princip fiberkablar för att masterna ska ha en bra försörjning kopplat till mobilnätet. Där har staten i dag ägande i två eller tre olika bolag. Det är väldigt

spretigt. Man äger vissa typer av kablar medan andra är privata. Detta skapar en viss förvirring och otydlighet på marknaden.

Ett ökat statligt ägande betyder inte att vi ska nationalisera de master som finns i dag utan snarare att vi ska tänka på framtiden. Vilka kablar behöver vara statliga? Vilka master behöver vara statliga? Var ska gränsen gå?

Hittills har vi trott för mycket på privatiseringens väg. Jag tror att vi behöver flytta tyngdpunkten. Jag tycker mig också höra detta från borgerligt håll, och det välkomnar jag.

Anf. 26 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Mitt namn är Niels Paarup-Petersen. Jag vet att det är svårt att säga; ledamoten är inte den enda som har lite utmaningar med det!

Jag har själv bytt abonnemang just därför att det inte fungerar överallt. Det fungerar heller inte mellan Malmö och Stockholm, vilket är den sträcka som jag åker mest.

Vi är helt överens om att det behövs många olika leverantörer. Då är det en förutsättning att det också finns privata leverantörer. Jag är glad att Håkan Svenneling säger att det kanske är bra att det finns många olika leverantörer och att det privata också har en stor roll att spela; det är ju inte alltid man hör den typen av uttalanden från Vänsterpartiet.

Det är egentligen bara det jag är ute efter – att Vänsterpartiet erkänner att det privata är helt avgörande i detta och att staten därför behöver ta ett större ansvar för att samordna så att kopplingen mellan det privata och det offentliga kan fungera bättre. Då är det bra att utgångspunkten är ett erkännande av det stora ansvar som många privata leverantörer tar i stället för att stå i talarstolen och hota med att förstatliga vissa delar av den infrastruktur som redan i dag finns.

Vi behöver också bättre täckning. Det finns, som sagt, inget parti i denna kammare som har satsat mer än Centerpartiet på bredband, bättre täckning och högre hastigheter runt om i landet – inte minst där Håkan Svenneling bor.

Vi kan säkert komma överens om mycket när det gäller dessa frågor.

Anf. 27 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag uppskattar Niels Paarup-Petersens anslag om dialog och diskussion och om att hitta vägen framåt både när det gäller kopplingen till näringslivet och när det gäller det offentliga roll. Försvarsberedningen sitter just nu och sammanträder. Jag tycker att detta är en av de viktiga frågor som Försvarsberedningen behöver fundera på och diskutera.

Sverige hade någonting som kallades K-företag, om jag minns rätt. Företag som hade särskild betydelse för samhället vid en kris eller, i värsta fall, krig pekades ut. Vi kanske inte ska gå tillbaka till detta, men vi kan tydliggöra företagets roll, hur man kan möta staten och hur staten möter företagen. Detta tror jag skulle kunna vara bra.

Framför allt gäller det att man långsiktigt förstår att tyngdpunkten kanske behöver flyttas lite grann och att staten behöver äga kritisk infrastruktur i större utsträckning.

Detta tar jag med mig från denna diskussion.

I övrigt ska jag bli bättre på att uttala danska namn. Jag anser också att stora bönedagen ska bevaras.

Anf. 28 LARS WISTEDT (SD):

Fru talman! Årade ledamöter och medborgare! Vi i Sverige står inför ett möjligt existentiellt hot som vi i princip inte har stått inför sedan den tyska invasionen av Danmark och Norge i april 1940.

I och med Sovjetunionens fall 1991 och en kort period av politiskt tövader där borta i Moskva förleddes vi att tro att krig i Europa inte skulle vara möjligt inom överskådlig framtid. Tänk så fel vi hade!

Omfattande nedläggningar påbörjades i mitten av 90-talet, och försvaret reducerades till ett särintresse och en budgetregulator. Trots vissa ansträngningar under mitten och slutet av 2010-talet var vi i princip i samma sits i februari 2022 som i april 1940.

Ville vi inte se det komma? Varför uppmärksammade vi inte till exempel ockupationen av Krim och östra Ukraina 2014? Var det för långt bort? Ägnade vi oss åt önsketänkande?

Fru talman! Det tar tid att svänga en supertanker. Sverige har nu inlett en återupprustning, vilket alla partier glädjande nog står bakom. Om vägen framåt har partierna dock en del olika uppfattningar.

Detta är dock inte det enda hindret på vägen. Byråkrati, långsamma besluts- och upphandlingsprocesser, otillräcklig nationell produktionskapacitet, en ofta tämligen naiv lagstiftning och regionalpolitiska utspel bidrar inte till en ändamålsenlig och snabb upprustning av försvaret. En tämligen stelbent hantering av kvalificerad personal, till exempel när det gäller våra flygförarens pensions- och löneavtal, urholkar försvarsförmågan ännu mer.

Fru talman! Sverigedemokraterna ser väldigt positivt på att det sker mycket inom Sveriges internationella samarbeten, till exempel inom Nordefco, JEF och Nato, och inte minst genom det bilaterala samarbetet med Finland. Vi är övertygade om att samarbete är viktigt för att hantera det rådande instabila läget i Sveriges närområde. Det gäller naturligtvis inte bara Finland utan också de andra nordiska länderna, som Socialdemokraterna påpekade tidigare. Som säkerhetsläget ser ut i dag, med en stor och aggressiv granne i öster, känns det rätt tryggt att vara omgiven av pålitliga vänner.

Från Sverigedemokraterna är vi också tydliga med att vi ser tvåprocentmålet som ett golv och inte ett mål i sig för kommande utveckling av Försvarsmakten. Det avgörande måste vara de förmågor som man bedömer att försvaret ska ha för att vara avskräckande och avhållande.

Då blir frågan vem eller vilka det är vi ska avskräcka. Inom en överskådlig framtid finns det, eftersom vi förmodligen snart är med i försvarsalliansen Nato, egentligen bara en möjlig militär angripare i vårt närområde. Det är Ryssland.

Då är frågan: Vilket Ryssland? Är det Ryssland av i går – av 1991 – eller ett annat Ryssland? Som vi ser det är faran att det blir ett pånyttfött och revanschistiskt Ryssland där det frodas dolkstötslegender och stormaktsdrömmar om ett nytt Sovjetunionen eller ett nytt tsardöme och att den nya diktatoriska eliten står bakom detta.

Fru talman! Även om Ryssland, som vi alla hoppas, förlorar det pågående kriget och Putins diktatur ersätts med någonting annat är sannolikheten stor att det inte blir bättre utan snarare värre. Den nya regimen kommer sannolikt att, precis som vi gör, analysera Ukrainakriget grundligt och

därefter helt omstrukturera sin krigsmakt för att tekniskt och taktiskt skapa ett så stort försprång som möjligt gentemot väst.

Ryssland kommer att fokusera än mer på det som kallas indirekt krigsföring, där målet är att så snabbt som möjligt paralysera vår förmåga att fatta beslut i tid och därigenom försvaga vår motståndsvilja så att vi egentligen ger upp utan att ett enda skott avlossas.

De metoder som vi i dag ser att Ryssland använder på Krim, i Donbass och i övriga Ukraina kommer man att utveckla och förstärka. Det handlar bland annat om att lamslå internet och digitala tjänster, att slå ut radio och tv och ersätta dessa med egna sändningar och att utföra långräckviddiga angrepp eller terrorangrepp mot kritisk infrastruktur såsom energiförsörjning och nationell ledning.

Vi kommer att se användande av kryssningsrobotar och ballistiska robotar men även obemannade vapenplattformar som en del av stridskrafterna, såväl i luften som på och under vattenytan. Det kommer säkerligen att förekomma hot om insättande av kemiska och nukleära stridsmedel. Vi kommer också att se användande av sabotageförband som uppträder utan uniform eller rent av i svenska uniformer.

Först därefter, eller i andra hand, kommer vi att kunna se insättande av reguljära trupper för att ockupera territorium, och de kommer inte att respektera krigets lagar.

Det är denna verklighet som vi måste planera för i kommande försvarsbeslut, inte dagens eller – vilket vore ännu värre – gårdagens krig.

Därmed, fru talman, kommer jag in på Sverigedemokraternas två reservationer, nummer 13 respektive 16, som jag yrkar bifall till. Jag ska bara säga något kort om dem.

För att kunna bygga upp och vidmakthålla den nationella försvarsförmågan måste Sveriges självförsörjning ökas avsevärt. Det gäller bland annat försvarsmateriel. Då tänker jag inte bara på pansarfordon och ammunition, som man vanligtvis gör, utan även på en mängd dagliga förbrukningsmateriel som behövs för både civilsamhället och det militära samhället. Det kan vara elverk, vinterutrustning, uniformer, lagringsbara livsmedel och allt som vi inte ska behöva skicka efter långt bortifrån. Det måste produceras på hemmaplan. Listan kan göras mycket lång.

Denna produktion måste säkerställas redan i fredstid. Därför är det av synnerligen stor vikt att vi redan nu prioriterar upphandling från i första hand svenska tillverkare. Om grunden finns i fredstid går det nämligen betydligt fortare att öka produktionstakten vid kris eller krig. Det ser vi inte minst i Ukraina. Där har man på väldigt kort tid startat egen kvalificerad ammunitionsproduktion. Men nöden har ingen lag. Och där finns inte fullt så många besvärliga lagrum att ta hänsyn till när ryssen står vid dörren.

Fru talman! I Sverige tror vi i grunden gott om alla. När det gäller landets säkerhet är det kanske lite väl naivt att göra det. Exempel på det är försäljning av djuphamnsområdet vid Fårösund, där vi tidigare lade ned kustartilleriet. Och i tidningarna läser vi nu att folk får köpa fastigheter och land runt marinbasen på Muskö, precis vid infarten. Det handlar inte bara om att räkna fartyg som åker in och ut. Det kan även gälla sabotageförberedelser och liknande. Vi måste sluta vara naiva när det gäller detta.

Alla dessa områden kan få direkt avgörande, negativ inverkan på vår försvarsförmåga, både militärt och civilt, och därigenom försvaga vår motståndskraft. Finland har redan insett det och har vidtagit åtgärder. Vi borde följa det finska exemplet och göra samma sak. Och det måste ske nu, inte om fem sex år. Vi får inte återigen vara naiva och vägra att se det komma. (Applåder)

Anf. 29 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! I dag debatterar vi försvarsutskottets betänkande nummer 6 *Försvarspolitik och totalförsvaret*. Låt mig först yrka bifall till utskottets förslag i dess helhet och avslag på reservationerna.

Vänner, ni som sitter på läktaren, ni som följer debatten via tv:n och kollegor här i kammaren! Det pågår ett ryskt erövringskrig i Europa. Om två veckor är det ett år sedan Ryssland gick in med trupper i sitt grannland. Vi ser en obeskrivlig brutalitet. Sådana scener har vi inte sett i Europa sedan Hitlers och Stalins tid.

Det är av yttersta vikt att vi fortsätter stödja Ukraina med vapen. Vi ser att svensktillverkade vapen som vi skickar, som Carl Gustaf, NLAW, pansarskott och stridsfordon 90, har stor betydelse. Tanken är att vi så småningom kommer att skicka också Archer.

När det gäller oss måste vi se att det är ett krig som pågår i Europa. Det är ett skärpt säkerhetspolitiskt läge. Det är ingen luftgrop, inte något tillfälligt, utan det kommer sannolikt att vara under överskådlig framtid. Vi måste nu se till att stärka vårt försvar. Vår svenska försvarsmakt är bra, men den är för liten. Den behöver utvecklas.

Försvarsberedningen sammanträder just nu – jag gick ifrån för att vara med i den här debatten – och har en viktig uppgift: att titta på framtiden på både kortare sikt och längre sikt. En viktig del är att satsa de pengar som krävs. Det har slarvats med det historiskt sett. Det är egentligen lika enkelt att förstå som när det gäller ett hus där man slarvar med underhållet i 20 år. Då kommer det till slut en räkning. På samma sätt är det med vår försvarsmakt. Det har slarvats under lång tid. Nu måste vi satsa pengarna.

Vi måste enas om den organisation vi behöver ha för att kunna försvara oss och för att bidra som Natomedlem. Det måste vara styrande. Natos generalsekreterare har påpekat gång efter annan att 2 procent inte är ett tak; det är ett golv. Sannolikt kommer vi i vissa perioder att behöva satsa mer. Men vi måste först enas om vilken organisation som krävs. Sedan får vi lägga till pengarna.

Det är lite som i ett hushåll. Man har tänkt på en fantastisk resa. Men om man har problem med en vattenskada i husgrunden måste man satsa på den. Nu har vi en situation i vårt land där vi måste göra speciella satsningar för att återuppbygga vårt försvar. Om vi gör det är det fina att risken minskar för att vi behöver använda det. Därför är det så viktigt att satsa på det här.

När det gäller vår försvarsmakt kommer vi som Natomedlem, som vi förhoppningsvis blir så småningom, sannolikt att få ett ökat ansvar för att hålla vägarna öppna på vattnet och i Östersjön. För det kommer det troligen att krävas mer ytstridsfartyg.

Vi behöver också satsa på och utöka vårt flygvapen. Vi behöver sannolikt gå från sex till åtta divisioner.

Vi behöver också satsa på och utöka vår armé. I dag har vi egentligen bara två och en halv brigad, men vi ska upp till tre och en halv. Vi behöver troligen öka upp till åtminstone ytterligare en brigad. Sverige är ett stort land. Vi måste vara beredda att hjälpa till norröver, kanske på Nordkalotten, men också med att försvara Baltikum.

Allt detta gör att vi behöver öka antalet värnpliktiga. Nu har vi ungefär 5 000. Men vi behöver gå upp till 10 000, sannolikt 12 000, för att fullt ut kunna fylla upp förbanden. När vi har uppfyllda förband kan vi öva på det som ger effekt. Därför är det viktigt att se till att ha en försvarsmakt som fungerar fullt ut och är uppfylld med personal.

I detta betänkande tar vi också upp civilt försvar. Det är jätteviktigt. En kedja är inte starkare än dess svagaste länk. Om vi har problem och utmaningar när det gäller det militära försvaret har vi än större utmaningar när det gäller det civila försvaret. Här har vi mycket att lära av Finland. De brukar ibland säga att de lärde sig om civilt försvar av Sverige, men de var förståndiga nog att inte lägga ned det.

Försvarsberedningen lade redan 2017 fram sitt betänkande om det civila försvaret på 250 sidor med konkreta förslag. Inte mycket har hänt. Nu har vi en speciell minister och satsar på det civila försvaret. Men mycket kan vi ta från Finland. Försvarsberedningen var där för en dryg vecka sedan. Det är imponerande att se att man i samarbete med näringslivet har beredskapslager så att man kan klara sig i upp till ett halvår när det gäller exempelvis drivmedel. Man lagrar också mediciner och ingredienser för livsmedelsproduktion. Vi har mycket att lära av Finland för att snabba på den processen.

I betänkandet tas också cyberförsvaret upp. Vi i kammaren vet att det ökar i omfattning. För några år sedan berättade MSB och FRA att antalet cyberattacker från utländsk makt var 10 000 per månad. Sedan dess har man inte velat följa upp exakt hur det utvecklas. Men man har sagt att det är fler och värre, och det är utländska aktörer och länder som står bakom.

Gentemot det måste vi nu stärka upp. Vi gör satsningar. Kristdemokraterna har under lång tid varit en förkämpe för att stärka upp cyberförsvaret. Nu finns Nationellt cybersäkerhetscenter. Vår uppfattning är att det har tagit för lång tid att bygga upp. Nu ska det göras en utvärdering. Vi tror att det vore bättre med en myndighet i stället för fyra myndigheter, som det är i dag. Det vore bättre med *en* myndighet som får huvudansvaret, som det är i exempelvis Storbritannien. Vi tycker att FRA skulle kunna få ett sådant huvudansvar.

Sammanfattningsvis har vi ett allvarligt läge. Nu är det viktigt att snabba på processen, så att vi kan få ett starkare försvar både civilt och militärt. (Applåder)

I detta anförande instämde Gustaf Göthberg (M).

Anf. 30 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Fru talman! Jag har en fråga till ledamoten Oscarsson. Ledamotens parti är ju del av regeringsunderlaget, och vad jag förstår pågår diskussioner om den framtida finansieringen av försvaret. Det var spännande när Oscarsson nämnde att 2 procent är ett golv och inte på något sätt ett tak.

Det innebär att det kommer att krävas ganska stora insatser framgent. Det är nödvändiga förändringar som måste till.

Vi socialdemokrater har väldigt tydligt pekat på vilken möjlighet vi ser till finansiering – den delen är dock inte färdig. Jag utvecklade det i mina repliker till ledamoten Wistedt.

Min fundering nu är hur Kristdemokraterna ser på den fortsatta finansieringen när det gäller försvarets framtida behov. På vilket sätt ska den genomföras? Hur ska vi prioritera? Det blir ju den här kammaren som kommer att få prioritera mellan de olika utgiftsområdena, till exempel behoven av utökad välfärd och följderna av förändringar i demografin – alltså andelen unga och äldre. Det skulle vara mycket intressant att höra.

Anf. 31 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Johan Andersson!

Det är viktigt när det gäller all politik, inte minst försvarspolitik, att inte lämna springnotor. Gång efter annan har vi i den här kammaren fått bevittna glädjekalkyler och att det inte anslagits tillräckligt med pengar. Så kan vi inte ha det när det handlar om något så viktigt som vårt försvar. Vi måste se till att svara upp!

Johan Anderssons parti har förut varit motståndare till medlemskap i Nato, men efter krigets utbrott och det att Finland snabbt velat ansluta sig – eftersom det inte längre går att lita på den ryska grannen – har man ändrat sig. Det är bra att vi nu har samsyn. Sverige kan inte försvara sig på egen hand. Det vet vi. Vi behöver samarbete i allmänhet och med Nato i synnerhet.

Om man vill gå med i Nato är ju detta med 2 procent något som slogs fast redan under Barack Obamas tid, vilket ledamoten vet. Hittills har Amerika stått för en väldigt stor andel av kostnaden, men de säger nu att de även har andra saker att tänka på och att de har svårt att motivera detta. De säger att den som har problem med säkerheten och utmaningarna i Europa måste se sig i spegeln och minnas solidaritetstanken med 2 procent av bnp.

Vi kristdemokrater menar att man först och främst måste se över landets organisation, sannolikt på samma sätt som man gjort historiskt sett. Under kalla krigets dagar satsade Sverige betydligt mer än 2 procent av bnp på försvaret. Det ska dock inte införas någon speciell utbildningsskatt eller försvarsskatt, utan det här handlar om prioriteringar som behöver göras.

Anf. 32 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag kan bara konstatera att jag inte fick något svar från Mikael Oscarsson på frågan hur den framtida finansieringen ska se ut. Jag fick däremot svar på vad man inte tänker göra, alltså införa skatteväxling eller något annat. Jag konstaterar att detta förutsätts stoppas i det allmänna hålet. Risker är då att andra insatser som är nödvändiga för välfärden kommer att få stryka på foten.

Anf. 33 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Här i kammaren ställdes alldeles nyligen en utmärkt fråga där ledamoten Johan Andersson fick möjligheten att utveckla detta, men då tyckte jag att det blev förunderligt tyst. Det sades bara att det var en

tanke och att man skulle återkomma till hur det ska se ut. Det fanns frågor om det skulle gälla den som tjänar 200 000 eller 400 000, men det sades inte någonting om det.

Det är viktigt att se att politik först och främst handlar om prioriteringar. Jag tror, herr talman, att svenska folket förväntar sig att vi gör nödvändiga prioriteringar. Som jag och Kristdemokraterna ser det handlar det mest grundläggande om skyddet mot inre hot, alltså en fungerande polis, och skyddet mot yttre hot, det vill säga en fungerande försvarsmakt. Det är där vi måste börja. Det är det vi måste prioritera.

Sedan finns det naturligtvis andra saker som behöver göras. Men som jag sa i mitt tal har det slarvats, historiskt sett. Man har inte gjort de satsningar som krävts. Därför kommer det under en tid att krävas speciella uppoffringar.

Anf. 34 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Herr talman och alla som lyssnar på detta! Jag kan börja med att säga att Centerpartiet såklart står bakom alla sina reservationer, men jag yrkar specifikt bifall till reservation 12.

Just nu sitter Försvarsberedningen och försöker komma överens om den långsiktiga utvecklingen av vårt försvar. Det kan konstateras att Sverige är i behov av långsiktigt tänkande kring försvaret. Det är något vi inte riktigt excellerat i de senaste årtiondena. Att vi har en debatt nu samtidigt som Försvarsberedningen arbetar indikerar väl också att vi i den här kamraren behöver tänka mer långsiktigt och planera bättre.

Vi började försöka komma med i Nato först med den ryska kniven mot strupen. Lika sent insåg Sverige vikten av ett fullgott försvar. Vi behöver framåt tänka mer rätt och göra det mycket tidigare. Vi behöver låta försvaret fokusera på försvarets uppgifter. Militären ska till exempel inte leka polis på gator och torg, som regeringen har velat. Låt polisen vara polis och försvaret vara försvar! Det är bäst för båda parter och för befolkningen. Men nog om det.

Låt mig gå vidare genom att konstatera det uppenbara: att upprustningen av försvaret behöver fortsätta. Det gäller alla försvarsgrenar. En väsentlig del av våra förmågor går nu till Ukraina för att stötta i försvaret mot Ryssland. Det är ett absolut nödvändigt stöd. Centerpartiet har varit drivande och fortsätter att vara en säker partner när det gäller att stärka Sveriges stöd till Ukraina i denna oerhört svåra stund.

Det är bra – men det sätter press på försvaret, och Sverige måste agera för att komma längre fram i kön på den internationella marknaden när det nu är stor efterfrågan på allt från avancerade vapensystem och ammunition till vardagliga saker som kalsonger och kängor. Här finns mer att göra, och Centerpartiet är alltid berett att vara en konstruktiv samtalspartner till regeringen för att säkra Sveriges och Europas säkerhet. Vi uppskattar att regeringen har satt igång Försvarsberedningen.

Men det är viktigt att i samband med detta förtydliga statens ansvar för att försvara hela landet, från Arktis till Östersjön. Detta är helt avgörande. Men det militära står inte ensamt. Fungerar inte samhället fungerar inte försvaret. Den statliga styrningen behöver förtydligas i kris och bli hållbar inom det civila försvaret. Det är mot den bakgrunden jag i dag vill fokusera på två saker: totalförsvaret och cyberförsvaret.

Det är avgörande att det civila försvarets behov tas med i Försvarsberedningens arbete, inte minst för att hela landet måste kunna försvaras. Men för att kunna nå målen för det civila försvaret – att värna civilbefolkningen, säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig – behöver mer göras, för arbetet är fortfarande i sin linda.

Även kommuners och regioners möjligheter att bidra till ett starkt totalförsvaret måste stärkas. Där har Centerpartiet, i dagsläget som enda parti, satsat specifika pengar. Man får inte glömma att staten är viktig, men det finns också andra i vårt land som inte alltid har samma enorma resurser. Man behöver faktiskt tänka i flera led och på flera nivåer, och det har staten inte alltid varit så bra på.

Nato, som vi förhoppningsvis är på väg in i, har identifierat sju civila förmågor som de kallar baseline requirements for national resilience. De är strategiskt viktiga för ett fungerande samhälle även vid kris och konflikt, och de tas också upp i betänkandet. Av dem är energi och mat två faktorer som lyfts fram som helt avgörande. Det militära försvaret är beroende av det civila försvaret, inte minst på områdena elförsörjning och livsmedelsförsörjning.

När det kommer till energisektorn satsar C specifikt på att stärka förmågan att stå emot cyberangrepp. Det här finns i vår budget. Tyvärr har inga andra partier sett detta behov.

I Ukraina har vi sett att energisektorn är en strategisk attackvektor för Ryssland. Det är där de går in eftersom det är det som påverkar samhället som mest om det försvinner. Man kan inte betala ut pensioner, utöva välfärd eller värma mat. I Sverige kan vi inte heller betala; alla använder ju Swish.

Att säkra energisektorn är alltså helt avgörande. Där behöver fler komma in i matchen. Vi beklagar att vi inte har kunnat övertyga riksdagen om att ta nödvändiga steg på området.

Centerpartiet har lagt fram 40 förslag som kommer i ett betänkande senare i vår. Jag hoppas att vi kan samlas lite bättre. Förra året behandlades detta veckan före det ryska anfallet på Ukraina, och därför blev det inte så mycket av det hela. Jag hoppas att vi i år kan samtala mer om hur vi tillsammans kan ta fler steg framåt på området.

Några av de saker som Centerpartiet har föreslagit i dagens betänkande lär också komma med i cyberbetänkandet. Det handlar bland annat om att stärka både de defensiva och offensiva förmågorna för Sverige. De behövs. Det är bara att inse att kriget har skapat en ny arena. Flera har nämnt det tidigare. Centerpartiet är det parti som lagt fram starkast förslag på området. Moderaterna har väl också varit med lite i spelet, men annars måste vi inse att det har varit väldigt lite fokus på detta.

Vi behöver också stärka den strategiska kompetensen inom försvarets alla områden. Därför behöver vi också utreda cyberförsvaret som en egen försvarsgren.

Något annat jag vill ta upp i detta sammanhang är att det är dags för Sverige att säga som det är. När Ryssland till exempel attackerar våra vänner i det norska parlamentet och Norge säger att det var Ryssland som gjorde det kan Sverige inte stå vid sidan om och vara tyst, herr talman. Då måste även Sverige säga ifrån om att det är ett angrepp på en av våra partner, våra nordiska vänner, och också säga att det var Ryssland som gjorde

det. Vi måste kunna stå vid varandras sida vid cyberangrepp precis som om det hade varit ett fysiskt angrepp. Det gör vi inte i dag. Jag hoppas att vi kan lära oss av detta och ta det vidare.

För att vi ska kunna försvara oss och ha ett samhälle som fungerar i kris är totalförsvaret såklart helt avgörande. Det är kanske inte särskilt överraskande att jag som centerpartist har fokus på livsmedelsförsörjningen. Den har stora sårbarheter. Potentialen är stor, och Centerpartiet har lagt fram förslag på en lång rad skarpa reformer för att Sverige ska bli mindre beroende av att importera mat och varor. Vi är i dag självförsörjande på vissa basvaror, till exempel spannmål, men på det stora hela är vi beroende av import av både mat och insatsvaror.

Sanningen är att hyllorna i svenska butiker skulle gäpa tomma efter bara några dagar vid en större handelsblockad eller störda importvägar om vi inte gör något åt det, och vi måste göra något åt det.

Utgångspunkten för Centerpartiet är olika utredningar som gjorts genom åren men som hittills inte lett till att lösa bristerna inom svensk livsmedelsberedskap. Ingen myndighet har i dag heller ett övergripande ansvar för helheten när det gäller just livsmedelsberedskap.

Man kanske hoppas att det ska lösas på EU-nivå, så som vi ibland gör på vissa områden. Men inte heller EU är redo för detta. Där borde Sverige pressa på när vi nu har ordförandeskapet, herr talman, så att vi får en strategisk beredskap och så att EU:s självförsörjningsgrad av kritiska varor och tjänster kan öka, till exempel inom energiområdet.

Motståndskraften måste byggas redan nu. Hela kedjan från produktion till konsument måste ses över. Det behövs bättre logistikflöden, långsiktig finansiering, stärkt konkurrenskraft så att produktionen av mat kan öka, tillsammans med satsningar på personal och teknik. De gröna näringarna måste helt enkelt stärkas för att vårt totalförsvaret ska kunna stärkas.

Anf. 35 MARTIN MELIN (L):

Herr talman! Det säkerhetspolitiska läget för vårt land och för Europa har snabbt förändrats och kraftigt försämrats. Det fruktansvärda anfälls- krig som Ryssland utsätter Ukraina för är helt oacceptabelt. I förlängningen är det inte bara en stor fara för det ukrainska folket utan också ett hot mot freden och friheten i Europa.

Vi har alla tagit del av de våldsamheter som Ryssland utsätter civilbefolkningen i Ukraina för – tortyr, våldtäkter och plundringar. Och varje dag dör soldater som försvarar sitt land och faktiskt också försvarar Europa. Men vi ser också rapportering om det ukrainska modet och framgångarna med att försvara sitt land. Därför är det av största vikt att Sverige med kraft agerar för att Ukraina även i fortsättningen ska få ett starkt stöd så att försvarsviljan kvarstår och försvarsförmågan även i fortsättningen förblir hög.

Sveriges många och stora militära och humanitära stödpaket är viktiga och måste följas av fler. Det är särskilt angeläget att Sverige fullföljer planerna att sända Archer till Ukraina och fortsätter att i samverkan med andra länder planera för ett utvidgat och uthålligt stöd till Ukraina och på sikt även för återuppbyggnaden av landet när kriget är över och Ukraina har segrat.

I dag behandlar vi en lång rad motioner inom området försvar och säkerhet. Det är glädjande att det i dag finns ett brett politiskt stöd för att stärka vår försvarsförmåga. Så har det inte alltid varit.

Länge stod Liberalerna ensamma i fråga om ett svenskt Natomedlemskap. Självklart skulle det ha varit bättre om vi ansökt om medlemskap redan för 20 år sedan, vilket vi liberaler ville. Men nu gläder vi oss åt att det finns ett brett stöd även från andra partier som har förstått vikten av att ingå i försvarsalliansen. Vi liberaler tackar extra för detta.

Sverige måste samarbeta med andra länder för att stärka säkerheten i vår del av världen. Vårt förestående Natomedlemskap är ett viktigt steg, inte bara för Sverige utan även för Nato. Även om det finns en del hinder på vägen för vårt Natomedlemskap är det nödvändigt att vi från svensk sida fortsätter att förbereda vårt inträde i försvarsalliansen, för vi kommer en dag att bli medlemmar i Nato.

Jag välkomnar också vad som länge har varit Liberalernas linje i säkerhetspolitiken, utöver Natomedlemskapet, nämligen en rejäl ökning av resurserna till försvaret och ett utvecklat civilt försvar. Att fler personer deltar i civil- och värnplikt, något som bara för en kort tid sedan framstod som otänkbart men nu är på väg att genomföras i rask takt och med en allt bredare enighet i riksdagen, är glädjande.

Det betyder dock inte att vi kan luta oss tillbaka. Ambitionerna på försvarsområdet måste fortsätta öka. Den stora nedrustningen av svenskt försvar som pågått under decennier har gjort oss sårbara. Därför är det viktigt att den nya försvarsberedningen nu utarbetar konkreta förslag för att skapa förutsättningar för att kraftigt stärka Sveriges försvar.

Natos rekommendation att medlemsländerna bör lägga 2 procent av bnp på försvarsanslag är en rimlig målsättning. Men hur dessa 2 procent ska räknas är en öppen fråga. Liberalerna menar att det i slutändan inte är procentsatsen som är det viktigaste, utan det är vår försvarsförmåga och vad den kräver i form av ekonomisk satsning. Vi bedömer att det på kort sikt kan behövas en större satsning för att snabbt stärka vårt försvar för att vi sedan ska kunna landa på en mer långsiktigt hållbar nivå.

Herr talman! Låt mig få säga några ord om det civila försvaret, som dessvärre också har varit kraftigt eftersatt under lång tid. Det är viktigt att regeringen nu prioriterar att stärka och utveckla även det civila försvaret av vårt land. Jag vill peka på en viktig förändring som regeringen har aviserat och som vi liberaler i många år har drivit och velat se komma tillbaka, nämligen civilplikten. Den ska nu återinföras och främst då inom den kommunala räddningstjänsten, som har en viktig funktion inte bara i krig utan även under höjd beredskap och i fredstid.

Vi måste stå rustade på alla fronter och vara förberedda på det värsta. Totalförsvaret måste stärkas. Den dag då det värsta händer är det för sent. Med civilplikten blir Sverige betydligt bättre rustat och bättre förberett på krig och katastrofer.

Herr talman! Det har som sagt inkommit många motioner som berör försvarspolitik och som vi har behandlat här i riksdagen. Det är bra att engagemanget för frågorna är stort och att många intressanta förslag har presenterats.

De stora förändringar som det nya säkerhetspolitiska läget i Europa och det kommande Natomedlemskapet medför gör att det finns skäl att se över målen och resurserna för det militära försvaret. I Försvarsberedningens fortsatta arbete kommer många av frågorna att belysas, och vi ska kanske i dag inte föregripa den viktiga diskussion som kommer att föras. Vi liberaler ser dock gärna en bred överenskommelse för ett starkare militärt försvaret. Tillsammans kan vi värna vår frihet och vår framtid.

Anf. 36 ULF HOLM (MP):

Herr talman! I detta betänkande kring försvarspolitik och totalförsvaret behandlas motioner från den allmänna motionstiden förra året. Jag vill särskilt uppmärksamma frågor om det civila försvaret och försörjningstrygghet.

Det är utan tvekan så att den säkerhetspolitiska situationen i Sverige och vårt närområde har försämrats. Rysslands invasion av Ukraina för nästan på dagen ett år sedan försämrade ett redan dåligt säkerhetsläge i Europa dramatiskt och innebär ett skifte med långtgående följdverkningar, också för Sverige.

I debatten om det svenska försvaret har stort fokus hamnat på den militära upprustningen. Men minst lika viktigt är det civila försvaret. Det civila försvaret ska bidra till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred men också till att förbereda den civila verksamheten för krig.

I tider av samhällsförändringar är det avgörande att samhället kan stå starkt och bidra till trygghet och tillförsikt. Det krävs ett starkt civilt försvaret. När vi stärker det civila försvaret stärker vi också krigsberedskapen och vice versa. Från Miljöpartiets sida vill vi se ett välplanerat och väl fungerande civilt försvar och ett fördjupat arbete med en förebyggande krisberedskap som är snabb och effektiv.

Svagheter i Sveriges grundläggande infrastruktur, försörjning och andra viktiga samhällsfunktioner innebär sårbarhet för både angrepp och andra störningar. Händelser i andra länder kan direkt och indirekt drabba Sverige på olika sätt, då vår ekonomi och vår handel är tydligt internationellt sammanflätade med andras.

Herr talman! Situationen i Sverige kan inte jämföras med det lidande människorna i Ukraina har under Rysslands brutala anfallskrig, som nu pågår, men kriget får också effekter i Sverige. Det har bland annat orsakat prisökningar på energi och livsmedel med ökad inflation som effekt, vilket givetvis påverkar hela samhället.

Men vi såg också hur sårbart vårt samhälle var under pandemin, med brist på allt från sjukvårdsprodukter till importerade livsmedel. Problem med nedstängda fabriker i andra länder gjorde att industrin i Sverige fick brist på komponenter under lång tid, och transportsystemen fallerade.

Det är mot bakgrund av dessa aktuella händelser som vi tycker att regeringen måste göra mer. Det är bra att regeringen har utsett en särskild minister med ansvar för det civila försvaret, men det räcker inte. Det förebyggande arbetet med det civila försvaret är avgörande för ett väl fungerande totalförsvaret. Motståndskraften i samhällsfunktionerna måste öka. Mer insatser måste göras för att förebygga kriser, och det civila försvaret behöver stärkas.

Räddningstjänst och försörjningsberedskap är två områden inom det civila försvaret där internationell samverkan är av stor vikt. Sverige hade nytta av detta när det till exempel brann som värst i skogarna i bland annat Västerbotten, Jämtland och Gävleborgs län 2018. De tragiska erfarenheterna från denna händelse visar tydligt att vår krisberedskap behöver förstärkas ytterligare.

Herr talman! Ja, det civila försvaret har i försvarsbeslutet från 2021 fått mer pengar, vilket vi från Miljöpartiet var starkt pådrivande för. I nuvarande läge finns det dock fortfarande stora behov av att under många år förstärka totalförsvarets civila delar. Mer måste helt enkelt göras, och det råder fortfarande obalans mellan det militära och det civila försvaret, trots att de båda delarna är starkt beroende av varandra.

Herr talman! Något som jag och väldigt många andra medborgare har blivit uppmärksammade på är bristen på beredskapslager för varor och produkter. Precis som jag nämnde tidigare var den otillräckliga lagerhållningen av sjukvårdsartiklar tydlig under pandemin. Från Miljöpartiets sida kräver vi därför att staten tar ett tydligare ansvar för att bygga upp beredskapslager och för att tillsammans med näringsliv, kommuner och regioner säkerställa att lagerhållningen i samhällskritiska försörjningskedjor är tillräcklig för att klara såväl kriser som krig.

Den förrförra regeringen, som Miljöpartiet var en del av, tillsatte i september 2021 en utredning som ska föreslå en funktion med ansvar för nationell samordning av försörjningsberedskap. Den utredningen ska lämnas till regeringen senare denna vår. Men regeringen kan inte sitta med armarna i kors och invänta denna utredning. Det säkerhetspolitiska läget har på avgörande punkter förändrats sedan utredningen tillsattes, med tanke på att Ryssland anfällit Ukraina och utkämpar ett brutalt krig.

Från Miljöpartiets sida förväntar vi oss därför att regeringen påskyndar arbetet och tar vidare initiativ för att bland annat kunna bygga upp beredskapslager. Miljöpartiet ser också ett behov av att regeringen utreder möjligheterna till ökad varuförsörjning genom inhemsk produktion, vilket skulle kunna bidra till ökad självförsörjning och därmed minskad sårbarhet.

Slutligen, herr talman, vill jag lyfta frågan om kritisk infrastruktur under punkt 10 i betänkandet. Miljöpartiet anser att Sverige bör behålla kontrollen över kritisk infrastruktur och begränsa möjligheterna för andra stater att påverka infrastrukturen genom kontroll av företag med verksamhet i Sverige.

Mat, vatten och värmereglering är grundläggande behov som alltid behöver tillgodoseas. För att kunna göra det för hela befolkningen är samhället beroende av fungerande elförsörjning och transporter och i allt större utsträckning av fungerande internetförbindelser och telefoni. En robust infrastruktur är avgörande för samhällets stabilitet och bevarande av människors vardag vid eventuella angrepp.

Nu har regeringen meddelat att den ska återkomma till riksdagen redan i maj med vissa förslag om granskning av utländska direktinvesteringar. Vi får återkomma om vad förslagen kan innehålla, men jag och Miljöpartiet hoppas att regeringen återkommer med förslag till regelverk om att begränsa utländskt ägande av samhällsviktig infrastruktur.

Herr talman! Jag står givetvis bakom alla Miljöpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservation 7 under punkt 3 i betänkandet.

Anf. 37 SARA-LENA BJÄLKÖ (SD):

Herr talman! I dag debatterar vi motionsbetänkandet *Försvarspolitik och totalförsvaret*. Det har en väldigt stor bredd, som vi hört under debatten, och innefattar internationellt försvarssamarbete, strategisk materielförsörjning, hybridhot och försvarsekonomi.

Herr talman! Jag kommer i mitt anförande att beröra civilförsvaret och krisberedskapen. Men jag vill inleda med några reflektioner gällande det allmänna säkerhetsläget.

Det har snart gått ett år sedan den förra kammardebatten, och mycket har skett sedan dess. Stora delar av östra Ukraina, där den ryska armén dragit fram, ligger i ruiner. Vi har fått höra berättelser om allt från massgravar till våldtäkter och skoningslöst våld mot civilbefolkningen. Civilbefolkningen i de större städerna, inklusive Kiev, utsätts återkommande för ren terrorbombning. Det är ett krig som verkligen visat vilken typ av stormakt vi har att göra med.

De senaste månadernas bombningar har specifikt fokuserat på att slå ut landets elnät för att sätta press på befolkningen och minska landets försvarsvilja. Men av vad vi kan se har det fått motsatt effekt. Den ukrainska armén och civilsamhället står sig fortfarande mot världens andra mäktigaste armé.

Herr talman! Innan jag går vidare vill jag kort hoppa tillbaka till hur det såg ut för ett år sedan. När jag lyssnar igenom debatten från förra året är det med blandade känslor. Alla var väl medvetna om situationens allvar. Det var nog många som in i det sista hoppades på att det på något sätt skulle kunna gå att undvika ett nytt storkrig i Europa.

Redan då kunde vi konstatera att säkerhetsläget i Europa var förändrat för en överskådlig tid framöver. Det var inte bara mot bakgrund av de stora truppförflyttningarna men också mot bakgrund av Rysslands orimliga krav på Sverige den 17 december året innan.

Herr talman! Som det ser ut i dag kommer vi att behöva leva med ett kraftigt försämrat säkerhetsläge under en lång tid framöver. Återuppbyggnaden av civilförsvaret och krisberedskapen har på allvar tagit fart, och det finns mycket att göra.

Årtionden av besparingar och nedskärningar har lett fram till att det enda som mer eller mindre finns kvar av det tidigare välfungerande totalförsvaret är stommen. Pandemin och två skogsbränder visade att civilförsvaret i dag är ytterst ansträngt och begränsat. Ett krig av en liknande skala som vi ser i Ukraina med fjärrbekämpning av elnät, sabotageverksamhet, kriminalitet, sviktande sjukvård och så vidare hade varit förödande för den svenska befolkningen.

På vissa håll i landet verkar allt behöva uppfinnas igen. Det handlar om processer, krisberedskapsplaner, kommunikationsvägar, samövningar, nya tjänster som ska utlysas, lager som ska fyllas på med mera. Det är givetvis positivt att det sker och att det nu sker snabbt. Men samtidigt är det väldigt olyckligt att det som så ofta när det gäller Sverige är i sista sekunden.

Den försvarspolitik som Sverigedemokraterna nu har talat om i många år ser vi bli verklighet. Men som jag tidigare nämnt i talarstolen hade jag önskat att det var under andra omständigheter, herr talman.

När det gäller återuppbyggnaden av civilförsvar och krisberedskap anser vi att ansvar, likhet och närhet måste vara vägledande, i kombination med en central samordning från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Kära ledamöter! I dag finns det 290 kommuner och 20 regioner där alla har olika förutsättningar när det gäller arbetet med beredskapsplanering. Ukrainakriget har visat att ett väl utbyggt och fungerande civilförsvar är ryggraden i försvarsviljan. För det som inte fungerar i fredstid kommer inte heller att fungera i krigstid.

Därför behöver vi också ta ett starkare grepp om bland annat livsmedelsförsörjningen och våra beredskapslager. Det är mot bakgrund av att Sverige inte är helt självförsörjande men också för att vi i händelse av kris eller krig kanske inte kan få den hjälp vi behöver med nödvändiga livsmedel, mediciner med mera.

Herr talman! En av de kanske viktigaste aspekterna har berörts här under förmiddagen. Det är den kritiska infrastrukturen med bland annat värme, vatten och främst el. Svenska kraftnät, företrädare för Energimyndigheten och inte minst Säkerhetspolisen har påtalat en ökad hotbild, i synnerhet mot vår energiförsörjning.

Samtidigt påpekas att de företag som verkar inom detta område måste ta ett ökat ansvar för sitt eget skydd, vilket starkt hämmas av både resursbrist och tillgång på utbildad och behörig bevakningspersonal med god lokalkännedom.

Herr talman! Här ser vi sverigedemokrater en möjlighet till ett större deltagande från de frivilliga försvarsorganisationerna, vilket är ett deltagande som vi vill uppmuntra till.

Avslutningsvis, herr talman, står jag givetvis bakom alla Sverigedemokraternas reservationer, men jag yrkar bifall enbart till reservationerna 13 och 16.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 12 2022 års redogörelse för företag med statligt ägande

Näringsutskottets betänkande 2022/23:NU4
2022 års redogörelse för företag med statligt ägande (skr. 2021/22:140)
föredrogs.

*2022 års redogörelse
för företag med
statligt ägande*

Anf. 38 KJELL JANSSON (M):

Herr talman! Vi ska debattera statliga bolag. Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Frågan är: Varför ska staten driva företag? Borde inte näringslivet göra det i stället? Det är såklart min grundsyn som moderat. Men det kan finnas skäl. Det kan vara att staten vill uppnå att det finns en verksamhet som det privata näringslivet inte klarar av eller mäktar med.

Min förhoppning är ändå att regeringen återkommer med ett förslag på sortering eller prioritering av vilka företag staten ska äga långsiktigt.

Det kan vara Vattenfall, som bör få direktiv att starta processen att bygga ut kärnkraften. Det är förberett i Forsmark och i Ringhals om man vill bygga stora reaktorer. Det kan även vara mindre modulära reaktorer som kan byggas. Sydkorea har långtgående teknik och bygger ut ute i världen. De kan vara färdigställda på tre år om miljö tillstånd och allting finns.

Däremot är det högst tveksamt att staten ska driva apotek. Sedan regeringen Reinfeldt upphävde apoteksmonopolet kan man fundera över: Ska staten ha ett företag som säljer mediciner? Det är högst tveksamt, när det ändå är kontrollerat av Läke medelsverket och andra myndigheter.

Ska staten driva en bank som SBAB och låna ut till villalån och dylikt och till bostadsrättsföreningar? Det kan man också fundera på. Vi har en finansmarknad i Sverige som fungerar alldeles förträffligt. Även den står under översyn av Finansinspektionen med flera.

Ska staten driva utbildningsföretag som Lernia? Det är en het potatis i mitt parti om den ska göra det. Jag kan verkligen fundera på om det är långsiktigt rätt. Nu har det vunnit en större upphandling hos Arbetsförmedlingen, hörde jag i närtid. Nu har det i varje fall lite att bita i framgent. Men man kan ändå fundera på om det är statens huvuduppgift att driva ett utbildningsföretag.

Det finns något som jag anser är än värre. Ska staten driva entreprenadbolag som Svevia, som bygger vägar och underhåller gator och torg i kommunerna? Det har statens kapital i ryggen när det konkurrerar med privata företag. Dessutom har man ett uthyrningsföretag som heter Arento, som hyr ut maskiner, gräsklippare och dylikt i kommunerna.

Det är framför allt kommuner i södra Norrland som är hårt drabbade av detta. Där får privata företag slå igen på grund av underprissättning av verksamheten. Att konkurrera med skattepengar som riskkapital är osunt.

Ska staten driva ett riskkapitalbolag som Almi? Ofta när man har fått nej på ett case för ett banklån hos bankerna kommer man intågande till Almi och frågar om det är möjligt att finansiera upplägget. Det är ofta tveksamma affärsidéer. Därför tycker jag att det är anmärkningsvärt. Bankerna gör ändå en bedömning av vad som är rimligt att låna ut till utifrån den risk som de tar. Risken kostar normalt sett i form av den ränta som man får. Svaret är inte självklart. Min mening är att dessa verksamheter sköts bättre av banker och det privata näringslivet.

Det stora sorgebarnet vi har bland statens bolag är SAS. Det har sedan många år gått med stora underskott. Jag tror att även oppositionen delar bedömningen att det inte är helt enkelt hur vi ska göra med SAS långsiktigt. Det gäller om vi ska ligga kvar med ett ägande eller inte.

Det har varit en stark tradition i Sverige att äga SAS tillsammans med de nordiska länderna, utom Finland. Tyvärr har verksamheten gått med stora underskott i princip de senaste 20 åren.

Herr talman! Jag anser att staten i stället borde prioritera sina kärnverksamheter, som försvar, rättsväsen, utbildning och sjukvård. Dessutom anser jag att staten behöver stärka sin styrning över sina företag, för jag vill hävda att det är lite svajigt på en del håll. När vd:ar i statens bolag går ut och kräver vissa energislag som ska försörja deras företag med el kan man undra om det är vd:s eller ägarnas uppgift att avgöra vilket energislag man

ska driva företagen med. Jag tycker att det är högst grumliga argument som kommer fram i den saken.

Det är också viktigt att styrelserna i de här bolagen har rätt vd för att de ska kunna fungera. Vi har dessutom i dag ett Tidöavtal som påverkar framför allt energibranschen väldigt tydligt, och då bör man följa dessa direktiv och inte ha egna agendor.

Många vd:ar driver att man ska ha ägartillskott för olika investeringar lite här och där. Jag går inte in på detaljer, men jag kan säga att det handlar om många miljarder. Det bör man nog fundera på, och därför tycker jag att regeringen bör styra upp ägardirektiven tuffare för de statliga bolagen.

Anf. 39 MARIANNE FUNDAHN (S) replik:

Herr talman! I Tidöavtalet står att Vattenfall omedelbart ska påbörja ny kärnkraft vid Ringhals och andra lämpliga platser. Menar Tidöpartierna att ett visst kraftslag ska prioriteras? Och hur tänker man rent praktiskt fatta beslut?

Man pratar också om ny styrning av Vattenfall, bland annat genom en ny statsrådsgrupp med delaktighet av tjänstemän. Gruppen ska få i uppdrag att styra Vattenfall i en riktning mot att bli ledande i utbyggnad av planerbar fossilfri elproduktion med bland annat direktiv för ny kärnkraft.

Ska man tvinga Vattenfall, som finns på en konkurrensutsatt marknad, att inte vara affärsdrivande? Och vad blir styrelsens uppdrag i detta?

Anf. 40 KJELL JANSSON (M) replik:

Herr talman! Detta är en tydlig punkt i Tidöavtalet, och det är också en ganska viktig punkt med tanke på att vi snart har energibrist som väntar. Vi har det inte ännu, förutom tidvis, när det är kallt och när det inte blåser.

Vi måste rusta för robust elförsörjning i Sverige. Då krävs det att vi bygger ut kärnkraft, och det är ett av skälen till att vi har ett statligt bolag vi kan ge i uppdrag att göra detta. Det är svårare att ge de direktiven till andra energibolag, som inte staten äger. Jag tycker att det är en väldigt bra punkt i Tidöavtalet.

Detta är fullt nödvändigt, för vi räknar med en dubbel elkonsumention redan till 2035. Vi har stora industrisatsningar i Norrland. En av dem, Hybrit, föreslås dra lika mycket el som Finland i dag konsumerar årligen. Då måste vi ha kärnkraft. Det räcker tyvärr inte med vattenkraft, fast det är en väldigt bra energikälla.

Anf. 41 MARIANNE FUNDAHN (S) replik:

Herr talman! Menar då Kjell Jansson att styrelsen inte sköter sitt uppdrag? Sköter de inte detta affärsmässigt och ser till att den energi man ser är lönsam också produceras?

Anf. 42 KJELL JANSSON (M) replik:

Herr talman! Jag kan inte kommentera styrelsens arbete här i kammaren. Jag kan förstå ha synpunkter, men jag tänker inte kommentera detta. Det är en fråga för ägarna och för Finansdepartementet.

Anf. 43 MARIANNE FUNDAHN (S):

Herr talman! Vi behandlar i dag näringsutskottets betänkande NU4 2022 års redogörelse för företag med statligt ägande. Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 15.

Bolag med statligt ägande ägs ytterst av svenska folket och utgör en betydande del av svenskt näringsliv. Regeringen har riksdagens uppdrag att aktivt förvalta bolag med statligt ägande så att den långsiktiga värdestegringen blir den bästa möjliga och att, i förekommande fall, bolagen med särskilt beslutade samhällsuppdrag utför dessa väl.

I dag verkar de flesta av bolagen på en fullt konkurrensutsatt marknad. En ökad globalisering, teknologisk utveckling och en utökad konkurrensutsättning har förändrat förutsättningarna för ett flertal av bolagen med statligt ägande.

För staten som aktiv och professionell ägare ingår att pröva skälen för fortsatt ägande liksom att överväga bolagens verksamhet och inriktning. De statliga bolagen lyder under samma lagar som de privatägda. Det är till exempel aktiebolagslagen och bokföringslagen när det gäller årsredovisning och konkurrens. Bolagen omfattas också av EU-förordningar.

Herr talman! Den statliga bolagsportföljen består av bolag inom sektorerna basindustri, energi, telekomtjänster, fastighet, finans, konsument, infrastruktur och transport. Basindustri och energi är den dominerande sektorn med omkring 54 procent av portföljens värde, följt av de tre sektorerna fastighet, finans och tjänst.

Vid utgången av 2021 beräknas den statliga bolagsportföljen uppgå till 820 miljarder. Den bestod vid årsskiftet 2021/22 av 38 helägda och 7 delägda bolag. Gemensamt sysselsätter de helägda bolagen med dotterbolag cirka 134 000 personer. Av de statliga bolagen har 22 ett av riksdagen särskilt beslutat samhällsuppdrag. Statligt ägda bolag representerar starka varumärken och spelar en viktig roll i det svenska samhället.

För staten som aktiv ägare är det viktigt att ligga i framkant av större samhällstrender, vare sig det gäller grön omställning, digitalisering eller andra trender som kan utmana bolagens nuvarande affärsmodell.

Bolag med statligt ägande fortsätter att vara ledande i den gröna omställningen, vilket främjar långsiktigt hållbart värdeskapande. Exempelvis har Vattenfall beslutat att skärpa sina utsläppsmålsminskningsmål för 2030 och framåt för att 2040 nå nettonollutsläpp.

Under 2021 kunde staten också presentera en världsnyhet i portföljen: världens första fossilfria stål genom Hybritsamarbetet. Detta kommer att accelerera den gröna omställningen av järn- och stålindustrin.

Bolag med statligt ägande bidrar med mycket pengar till statskassan. För verksamhetsåret 2021 uppgår utdelningen till sammanlagt 49,7 miljarder kronor. Störst utdelning kommer från Vattenfall med 23,4 miljarder och LKAB med 12,4 miljarder.

Herr talman! Visit Sweden spelar en viktig roll i att marknadsföra Sverige som besöksmål. Genom sin verksamhet bidrar Visit Sweden till en ökad internationell kunskap om och efterfrågan på Sverige som resmål. Besöksnäringen är också en viktig och växande arbetsmarknad i Sverige, och bolagets verksamhet bidrar till den positiva bilden av vårt land.

År 2021 hamnade Sverige på första plats i en global undersökning om vilka länder som är de mest hållbara turistdestinationerna. Resultatet bygger på en undersökning där man jämför 99 länders hållbarhet inom miljö, sociala och ekonomiska förhållanden, transporter, boende, risker och efterfrågan på hållbar turism. Besöksnäringen har en samhällsekonomisk och tillväxtpolitisk betydelse och är föremål för statligt engagemang i de flesta länder.

Vi har också Sveaskog AB, som är Sveriges största skogsägare och förvaltar 4 miljoner hektar mark. Bolagets skogsinnehav är spritt över hela Sverige. Kärnverksamheten är att förvalta och bruka skog samt leverera timmer, massaved och flis, biobränsle, skogsplantor och skogliga tjänster. Dessutom gör Sveaskog mark- och vindkraftsaffärer och utvecklar skogen som en plats för fiske, jakt och naturupplevelser.

Vi har också Almis riskkapitalbolag, Almi Invest. Man ökade investeringarna och nådde 2021 den högsta nivån någonsin, 437 miljoner kronor. Bland annat har investeringar gjorts i flera innovativa life science- och techbolag. Almi Invests möjligheter att bistå marknaden med riskkapital har ökat tack vare kapitaltillskott som Almi erhöll under pandemin, och tillsammans med privata aktörer har bolaget tagit en aktiv roll på den svenska riskkapitalmarknaden.

Jag skulle kunna stå här och rabbla bolag efter bolag, men jag nöjer mig med detta.

Anf. 44 LILI ANDRÉ (KD):

Herr talman! Jag vill inleda med att för Kristdemokraterna yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motionsyrkanden.

Regeringen har som uppgift att förvalta statens tillgångar i form av aktier i bolagen med statlig ägande så att deras värdeutveckling och avkastning blir de bästa möjliga, givet ett balanserat risktagande, samt att se till att de särskilt beslutade samhällsuppdragen utförs väl. Det är viktigt att påpeka att statens bolagsportfölj verkar på affärsmässiga grunder på fullt konkurrensutsatta marknader. De bolag som har ett så kallat samhällsuppdrag ska även uppnå andra mål än enbart ekonomisk avkastning.

För oss kristdemokrater är det viktigt att säkerställa bolagens förutsättningar och möjligheter att utvecklas och fortsätta att konkurrera och konkurrensutsättas på sina marknader.

Herr talman! Den statligt ägda bolagsportföljen behöver förändras över tid eftersom den ökade globaliseringen, den teknologiska utvecklingen och konkurrensutsättningen förändrar förutsättningarna för ett flertal av de statligt ägda bolagen.

Vi kristdemokrater har vid ett flertal tillfällen framfört till tidigare regering att statliga bolag som inte har ett tydligt samhällsuppdrag på sikt bör säljas av men att samtliga statliga bolag till dess måste ha en god styrning av verksamheten. Vi kan nu med glädje konstatera att tidigare regering har genomfört en del åtgärder, bland annat att överta aktier och utreda risker med och göra konsekvensanalyser av möjliga försäljningar. Dessutom pågår utredningar, till exempel för Postnord gällande översyn av finansieringsmodeller och hur fler kan använda digital post, vilka väntas ge svar på vilka åtgärder regeringen nu ska vidta.

Vi kristdemokrater vill dock framhålla vikten av att staten är en aktiv och professionell ägare med fokus på långsiktigt värdeskapande, liksom att man ständigt ska pröva skälen för fortsatt statligt ägande och överväga de 25 bolagens olika uppdrag och inriktning. Det är också viktigt att främja ett långsiktigt hållbart värdeskapande i bolagen. Det innebär att bolagen ska agera föredömligt inom området hållbart företagande och i övrigt agera på ett sådant sätt att de äger offentligt förtroende.

Herr talman! Vi kristdemokrater anser att det är av särskild vikt att bolag med statligt ägande arbetar för en miljömässigt hållbar utveckling med minskad klimat- och miljöpåverkan. Bolagen ska inom sin bransch vara föredömen på miljö- och klimatområdet och arbeta för de nationella miljö- och klimatmål som riksdagen har beslutat om och som Parisavtalet säger att vi ska nå. Med anledning av våra klimat- och miljömål har staten som ägare arbetat med att framtidssäkra bolagsportföljen genom bolagens klimatmål.

Till sist konstaterar vi kristdemokrater att inriktningen på många av bolagens verksamheter och samhällsuppdrag motiverar att staten är en betydande bolagsägare. Här följer vi kristdemokrater ständigt regeringens ansvar för att få en god bild av den statligt ägda bolagsportföljen.

Med det vill jag återigen, herr talman, yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Anf. 45 JESSICA STEGRUD (SD):

Herr talman! I dag debatterar vi näringsutskottets betänkande gällande 2022 års redogörelse för bolag med statligt ägande.

Det är flera viktiga svenska samhällsfunktioner som bedrivs i bolagsform med staten som hel- eller delägare och där bolagen generellt verkar på en konkurrensutsatt marknad. Det är en viktig och ansvarsfylld uppgift att förvalta svenska folkets förtroende och tillgångar, och Sverigedemokraterna är för ett fortsatt statligt engagemang i bolagsform i de fall det gagnar svenska medborgares intressen. Det kan till exempel handla om att förvalta naturresurser eller om fall där ägandet utgör en garanti för att särskilda viktiga och centrala samhällsfunktioner upprätthålls.

Med det sagt finns det statliga innehav som under vissa omständigheter skulle kunna reduceras eller slopas helt i de fall man inte kan motivera att själva ägandet är till faktisk nytta för medborgarna. Vår grunduppfattning är att staten på sikt bör överväga att avyttra sitt ägande i bolag som inte har särskilda samhällsuppdrag eller är av strategisk eller säkerhetspolitisk vikt.

Det gäller exempelvis Telia, som bör delas upp i två delar så att samhällsviktig infrastruktur skiljs från kommersiell telekomverksamhet och där regeringen bör ges ett bemyndigande att avyttra ägandet i telekomdelen.

Herr talman! Det statliga ägandet uppgick vid årsskiftet 2021/22 till 45 mestadels vinstdrivande bolag med tyngdpunkt inom basindustri och energi. Sju av bolagen stod för drygt 80 procent av nettoomsättningen. Överst på listan finner vi helstatliga Vattenfall, som stod för 40 procent av omsättningen, motsvarande 180 miljarder kronor – ett bolag vars verksamhet har ett enormt inflytande på det svenska energisystemet och därmed på alltifrån landets säkerhetspolitiska situation till konkurrenskraft och hus-hållens ekonomi.

Herr talman! De senaste åren har det nog inte undgått någon vilken enorm betydelse ett lands energiförsörjning och tillgång på leveranssäker och prisvärd el faktiskt har – för alltifrån den säkerhetspolitiska situationen till företagens möjligheter att verka liksom hushållens ekonomi.

Ja, på bara några år har elpriserna rusat till nivåer få trodde var möjliga. Situationen är komplex, men en av de högst bidragande orsakerna till detta är förtidsstängningen av väl fungerande kärnkraftsreaktorer i södra Sverige, där en redan ansträngd effektbalans nu blivit helt ohållbar och där det numera är vädret och fossila kraftkällor som sätter elpriset. Detta är en utveckling som vi länge befarat och som mina företrädare återkommande lyft i denna kammare.

Och på tal om kammaren, herr talman: För tre år sedan debatterades här Sverigedemokraternas förslag att ge Vattenfall i ägardirektiv att driva Ringhals 1 och 2 vidare, något som de nuvarande Tidöpartierna stöttade. Med endast ett mandats övertikt föll dessvärre förslaget i voteringen.

Under gängse debatt ställde min föregångare Mattias Bäckström Johansson frågan till Socialdemokraternas företrädare varför man inte ville använda sig av möjligheten att livstidsförlänga Ringhals 1 och 2 och fick då svaret: ”Vi tycker att det är viktigare att satsa pengar på välfärden eller polisen, i stället för att klamra sig fast vid gammal smutsig teknik.”

Socialdemokraterna ansåg alltså att beroendet av väder och fossila kraftkällor som naturgas och kolkraft var bättre än att satsa på fossilfri kärnkraft. Planerbar elproduktion som i årtionden utgjort grunden för svenska exportframgångar och välfärd avfärdades som ”gammal smutsig teknik”.

Inte heller förutsåg man vilket ekonomiskt dråpslag detta i slutänden skulle innebära för hela Sverige. Från att ha haft en till stora delar optimal energimix har vi numera ett system som ena dagen präglas av elöverskott och nästa dag av effektbrist. Dumpade exportpriser varvas med prisrekord. Fossilbaserade reservkraftsanläggningar kör på högvarv, och ekonomiska stödpaket håller elkonsumenter flytande. Att den föregående regeringens energipolitiska avvägningar varit ett totalt misslyckande råder det numera ingen tvekan om.

Herr talman! I regeringens skrivelse 2021/22:140 framhålls bland annat vikten av att staten är en aktiv, professionell ägare med fokus på långsiktigt värdeskapande. Det vi behöver är planerbar, storskalig elproduktion. För ett år sedan stod min företrädare här och uppmanade dåvarande regering att ge ett tydligt besked till Vattenfall om att de inte är förhindrade att vare sig titta på ersättningsreaktorer eller utveckla ny kärnkraftsteknik i Sverige. Detta skedde aldrig.

Nej, den politiska viljan att stänga ned kärnkraft och satsa på väderberoende energislag har fram till maktskiftet i höstas genomsyrat styrningen av Vattenfall. Verksamhetsberättelsen för 2021 är som hämtad ur en reklaambroschyr för vindkraft, och miljöpartister har öppet deklarerat sina framgångar i att tillsätta styrelsemedlemmar med ideologisk och inte samhällsnyttig kompass. Och medan svensk effektbalans numera tillhör de sämsta i hela EU har Vattenfalls vd förbundit sig att som en del av det globala initiativet First Movers Coalition med hjälp av svenska skattemedel skapa en efterfrågan på oprövade produkter och tjänster som utlovar sänkta utsläpp. Utöver detta tycks de nya ägardirektiven om att bana väg för ny kärnkraft vara synnerligen lågt prioriterade.

I och med Tidöavtalet har svensk energipolitik nu äntligen fått en ny och ansvarsfull inriktning. Planerbar och storskalig elproduktion har åter hamnat i fokus, och Vattenfall har fått ett tydligt uppdrag att bana väg för utökad kärnkraftsbaserad elproduktion.

Herr talman! Alla statliga bolag är i behov av en kompetent ledning som förstår vilket uppdrag de har och under vilka omständigheter de verkar. I tider som dessa har kompetens, ansvarstagande och ledarskap blivit viktigare än någonsin, inte minst för betydande bolag som just Vattenfall. Vi ser därför fram emot att vara en konstruktiv part i samtalen med regeringen om alltifrån ägardialog till styrelseutformning.

Herr talman! På tal om kompetens – det fanns en tid då möjligheter och rättigheter till stor del var beroende av kön, och då inte till kvinnors fördel. Strävan efter jämställdhet, det vill säga lika möjligheter och rättigheter oavsett kön, har varit oerhört viktig. Det gäller i såväl privat- som arbetsliv. Lika möjligheter får dock aldrig förväxlas med lika utfall. Då har vi ersatt ett skevt system med ett annat, totalitärt system.

Efter mina 25 år i det privata näringslivet kan jag konstatera att det numera inte föreligger några särskilda hinder för att arbeta, utvecklas och, om så önskas, göra karriär, bara för att man är kvinna. Framgångsrika bolag byggs av kompetens och målmedvetenhet – inte av staten framtvungen könsfördelning. Efter lång utbildning och många, långa dagar spenderade på jobbet vill jag bli efterfrågad för min kompetens och mina förvärvade erfarenheter och inte för att man vill fylla en lagstadgad kvot eller nå ett jämställdhetsmål.

Mot bakgrund av detta, herr talman, ställer jag mig bakom samtliga yrkanden i Sverigedemokraternas kommittémotion 2022/23:932 av Tobias Andersson med flera men vill särskilt nämna yrkande 2, att regeringens hållbarhetsmål för de statliga bolagen om att det i varje styrelse ska vara minst 40 procent av varje kön ska tas bort.

Anf. 46 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Vi har en tendens att få energidebatter så fort näringsutskottets ärenden kommer upp här i kammaren. Det är intressant!

Jag noterar att Jessica Stegrud uppehöll sig ganska mycket vid historien när det gäller energipolitiken. Här har det kommit många förtydliganden i medier den senaste tiden, från forskare och i redogörelser för politiska beslut som har fattats under alliansregeringen och S-MP-regeringen. Jag ber lyssnarna att se till dessa om man är intresserad av historien.

Det jag tycker är relevant är vilka problem och utmaningar Sverige står inför nu och vad vi i olika partier, och inte minst den här regeringen, gör för att möta dessa utmaningar. Nu behövs en kraftfull utbyggnad av elproduktionen för att möta industrins behov. Det behövs kraftfulla energi-effektiviseringar, utbyggnad av el och flexitjänster för att få ned elpriserna.

Ny kärnkraft möter inga av dessa behov. Det överdrivna fokuset på detta gör att vi i stället riskerar att låsa fast problemen och inte kan tillgodose industrins behov av el eller få bukt med de höga elpriserna.

Vidare har regeringen lyft fram att man vill ändra det långsiktiga målet om 100 procent förnybar elproduktion i Sverige till 2040 till ett mål om fossilfri el 2040. Sverige har under decennier haft en i princip helt fossilfri elproduktion. Att sätta ett mål om detta till 2040 är ytterst anmärkningsvärt och visionslöst.

Samtidigt genomför regeringen flera åtgärder, som sänkt koldioxid-skatt på kraftvärme, som ökar de fossila utsläppen från elproduktion och alltså tar oss längre från det mål som regeringen säger sig stå bakom.

Anf. 47 JESSICA STEGRUD (SD) replik:

Herr talman! Jag vet faktiskt inte riktigt vad frågan var; det var ett långt resonemang. Men jag kan ändå kommentera.

Det Sverige och industrin behöver är planerbar energi. Väderberoende energislag är inte planerbara. Mantrat om att industrin kräver vindkraft stämmer inte. Industrin som helhet kräver planerbar energi.

Det tar lång tid att bygga upp ett välfungerande energisystem. Vi lade årtionden på att göra just det. Det har gått desto snabbare att under föregående regering, med Miljöpartiets stora inflytande, rasera detta. Att det skulle gå så snabbt att bygga ut till exempel havsbaserad vindkraft stämmer inte. Det saknas infrastruktur. Vi har projekt som har legat i årtionden för att man inte har kommit förbi gällande lagstiftning och olika miljöhänsyn. Det är ni som under er regeringstid inte har gjort något åt den saken.

Anledningen till att man nu kickar igång värmekraftverk och tvingas köra fossilt är att vi står inför situationer med effektbrist, där vi till och med kan få blackouter i södra Sverige. Det är en oerhört allvarlig situation. Detta driver också priserna uppåt något enormt och knäcker både hushåll och företag.

Energipolitik är något långsiktigt. Detta är ingen quickfix. Ni har sett till att riva ned ett välfungerande system. Nu försöker vi återupprätta det och ta ansvar.

Anf. 48 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Det som behövs långsiktigt är ett robust, välfungerande elsystem, som levererar el till oss när vi behöver det, där vi behöver det. Detta hoppas jag att vi alla här i kammaren är överens om.

Det finns alla förutsättningar att lösa detta genom ett system med 100 procent förnybar elproduktion eller ett system med en hög andel kärnkraft. Det som dock är avgörande här och nu är hur vi möter utmaningarna här och nu. Här kan den havsbaserade vindkraften, en snabb utbyggnad av vind- och solkraft, energieffektiviseringar och ökade flexitjänster möta de problem som Jessica Stegrud nämner, med höga energipriser och effektbrist på vissa platser. Där är nätutbyggnaden jätteviktig.

Från Miljöpartiets sida har vi haft ett mål om 100 terawattimmar havsbaserad vindkraft. Vi har satsat stort på att faktiskt komma till rätta med dessa problem. I vår budgetmotion lade vi stora summor på att stödja hushåll och företag med energieffektiviseringar, vilket skulle kunna frigöra el nu i närtid. Men den typen av satsningar står varken Sverigedemokraterna eller regeringen bakom. I stället låser man fast sig vid den långsiktiga satsningen på kärnkraft, som försvårar de utmaningar vi står inför här och nu och dessutom ökar de fossila utsläppen och därmed de klimatrelaterade riskerna.

Anf. 49 JESSICA STEGRUD (SD) replik:

Herr talman! Ledamoten säger själv att el är något som vi behöver. Det är något som vi behöver producera och använda samtidigt. Hur ska det gå till med väderberoende vindkraft? Det finns ju ingen lösning på det.

Dessutom har ni haft regeringsinflytande i bra många år nu och inte löst något av detta. Tvärtom har ni lagt ned välfungerande, planerbar och fossilfri elproduktion. Det är fascinerande hur resonemangen inte går ihop här.

Återigen: Framtiden är planerbar. Ledamoten nämnde också den ändring som innebär att man har satt upp ett fossilfritt mål för 2040 i stället för förnybart. Men det är alltså för att inte straffa ut den fossilfria kärnkraften. Det måste ledamoten vara ytterst medveten om.

Den situation vi är i nu – jag talar om krisen och det naturgasberoende som hela Europa nu sitter i, framför allt med naturgas från Ryssland – beror ju på nedstängningen av kärnkraft och övergången till väderberoende energislag. Vi kan inte fortsätta på den banan. Det är helt orimligt. Det är inte att ta ansvar för Sveriges energiförsörjning och framtida konkurrenskraft.

Anf. 50 ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik:

Herr talman! Jessica Stegrud tycker att staten som ägare bör ta bort kravet om 40 procent kvinnor i styrelser i de statligt ägda bolagen.

Staten ska ju vara en ansvarsfull ägare och en förebild. Jag är väldigt stolt över att jag 2006–2010 tillsammans Maud Olofsson jobbat med att få in Global Reporting Initiative, så att man kunde göra hållbarhetsredovisning för de statligt ägda bolagen. Vi införde också kravet på att 40 procent av styrelseledamöterna skulle vara kvinnor och att fler ordförande skulle vara kvinnor.

Jag är helt emot statligt styrd kvotering, alltså att man genom lagstiftning ska kvotera. Men i det här fallet är staten ägare, och staten som ägare ska vara en förebild. Staten som ägare ska också precis som börsbolagen följa Svensk kod för bolagsstyrning. Den säger i punkt 4.1 att en jämn könsfördelning ska eftersträvas.

Jag är helt emot kvotering – jag har till och med startat ett nätverk som hette På egna meriter, och jag håller helt med om att det är väldigt mycket som ändå är jämställt i dagens näringsliv. Men vi har ändå kommit dit där vi är för att kvinnor och män har gjort mängder av normbrytande saker före oss, för att vi ska kunna stå där i dag. Därför måste staten fortsätta att jobba med styrelser med minst 40 procent kvinnor.

Det är också en viktig rekryteringsgrund för många andra bolag samtidigt som det skapar ett värde för bolagen att de har en bra sammansättning.

Anf. 51 JESSICA STEGRUD (SD) replik:

Herr talman! Jag vet inte riktigt vad frågan är här, men att säga att man å ena sidan är emot en lagstadgad kvotering och samtidigt säga att man ska ha en viss könsfördelning i styrelser är väldigt motsägelsefullt.

Efter 25 år i näringslivet vet jag inte vad som hindrar mig från att lägga all min tid på att göra karriär och tack vare kompetens och förvärvad erfarenhet till slut hamna i en bolagsstyrelse. Det finns i dag faktiskt inga hinder för det.

Jag tycker att ens meriter ska avgöra, inte ens kön, hudfärg eller etnicitet. För vad är nästa steg i detta? Vad är nästa egenskap som vi ska kvotera in? Det pratas mycket om mångfald. Vad är det för mångfald, och vad är nästa steg i kvoteringsivern?

Staten kan vara ett föredöme på väldigt många sätt, men att sätta ett sådant uttryckligt mål och styra efter det är ändå som att sätta kvotering överst på listan. Vad statliga bolag behöver mer än någonsin är kompetens baserad på förvärvad erfarenhet.

Anf. 52 ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik:

Fru talman! Det är väl just där som skillnaden finns. För mig är det stor skillnad mellan att i lagstiftningen säga en sak – alltså att vi som riksdagsledamöter ska påverka hur ägare runt om i hela Sverige ska sköta sina bolag – och hur vi agerar som ägare i statliga bolag. Som ägare måste vi självklart följa den kod för bolagsstyrning som alla andra ägare frivilligt har antagit. Det är att säga att en jämn könsfördelning ska eftersträvas.

Man kan prata om sin egen karriär, men man kan också se att man måste skapa möjligheter för andra. Nätverk är där man rekryterar till styrelser och ledning, och nätverken är i många fall tungt manliga. Det är inget fel med det, men som statlig ägare har vi en möjlighet att välja att se till att få in fler kvinnor och att alltid fråga efter kvinnlig kompetens.

Slentrian är alltid lättast. Det är att göra som man har gjort förut. Om man inte är normbrytande kommer man heller inte att få en större mångfald. För mig är det lätt att säga att jag själv har kunnat göra den karriär jag har velat, men jag hade inte kunnat göra den karriären utan hjälp av de kvinnor som gått före mig.

Anf. 53 JESSICA STEGRUD (SD) replik:

Fru talman! Jämställdhet ska handla om lika rättigheter och möjligheter. Min mamma och många andra kvinnor med henne har banat vägen för det som ledamoten nämner nu, alltså den jämställdhet som vi har i samhället överlag, liksom i näringslivet. Det är fantastiskt!

Men att gå från ett system som var väldigt skevt till ett annat, totalitärt, system är inte eftersträvansvärt. Att tvinga fram utfall genom lagstiftande kvotering eller genom ambitionen att statliga företag ska ha jämn könsfördelning är inte rätt väg att gå. Vi har strävat länge efter att kunna göra fria val när det gäller yrkes- och privatliv. Vi ska inte ta steg tillbaka.

Frågan hänger i luften: Vad blir nästa kvotgrund? Ska vi kvotera in personer utifrån etnicitet eller identitet? Var går gränsen för när kompetens och erfarenhet får stryka på foten för något annat? Ledamoten talar om normbrytande beslut. Vad är nästa norm som ska brytas?

Ett framgångsrikt företagsliv och statligt ägande bygger på kompetens och på lika möjligheter och villkor oavsett var du kommer ifrån och vem du är, ingenting annat.

Anf. 54 BIRGER LAHTI (V):

Fru talman! I näringsutskottets betänkande 4 behandlas en skrivelse om statliga bolag. Precis som det låter är det en skrivelse där regeringen lämnar en redogörelse för förvaltningen av statens bolagsägande och för verksamheten i de bolag som Regeringskansliet förvaltade vid årsskiftet 2021/22. I skrivelsen anger regeringen att den aktivt ska förvalta statens tillgångar i form av aktier i bolagen med statligt ägande så att deras värdeutveckling och avkastning blir de bästa möjliga givet ett balanserat risktagande och se till att de särskilt beslutade samhällsuppdragen utförs väl.

Statens bolagsportfölj består av 43 bolag, varav 2 är börsnoterade. De är verksamma inom sektorerna basindustri, energi, telekom, tjänster, fastigheter, finans, infrastruktur och transporter. Flera av dessa bolag har startat som affärsverk – affärsverksamhet inom myndigheter eller statliga monopoler. I dag verkar cirka hälften av bolagen på affärsmässiga grunder på fullt konkurrensutsatta marknader. Övriga bolag har ett så kallat samhällsuppdrag som riksdagen särskilt beslutat om. Det innebär att de ska nå andra mål än ekonomisk avkastning.

År 2021 ökade värdet på bolagsportföljen med 120 miljarder kronor. Utdelningen 2021 gav 21,5 miljarder till statskassan – den gäller givetvis 2020 års verksamhet. Precis som tidigare har nämnts står sju bolag för drygt 80 procent av nettoomsättningen. Det är fem helägda – flaggskeppet Vattenfall, Systembolaget, LKAB, Apoteket och Samhall. Och det är två delägda – Postnord och Telia. Dessa sju står för drygt 80 procent av nettoomsättningen.

Vänsterpartiets syn på statligt ägande är att staten ska vara aktiv i sitt förvaltningskap, det vill säga noga följa att uppdragen sköts enligt de ägardirektiv som är satta. Men man ska även kunna ändra direktiv så att samhällsnytta kan vara överordnat. Det kanske man kan göra under begränsade tidsperioder, så att miljö- och klimatnyttor blir vinnare. Som ett exempel ska jag ta SJ:s avkastningskrav. Det gör att vinstmaximering tränger undan resenärerna och lågtrafikerade sträckor, vilket i sin tur gör att resenärerna tvingas till andra alternativ som ökar utsläpp och så vidare.

Fru talman! Här passar det att jag yrkar bifall till reservation 9 i betänkandet. Vi står givetvis bakom samtliga våra reservationer, men av tidskäl, som det så fint brukar sägas, lyfter vi bara denna.

Det finns egentligen mycket att säga om statligt ägande. Borgerliga partier – så är det faktiskt utan undantag också i dag – har, som jag tolkar det, av ideologiska skäl alltid tyckt att privat ägande kan göra allt bättre och att staten inte ska konkurrera i branscher där fri konkurrens råder. Jag kan hålla med om resonemanget om det skulle vara så enkelt. Men man kan titta på några avregleringar som skett. Jag ska ta två exempel bara för att ha något att jämföra med.

Apoteket nämndes här tidigare. Blev det generellt bättre service på landsbygden? Nej, landsbygden har inte fått ett dugg bättre service. Där emot hittar man ett apotek runt vart och vartannat hörn i den här staden.

Bilprovningen då? Nu lägger man ned stationer på glesbygden eller har mycket begränsade öppettider på de stationer där beläggningen blivit mindre, då några har möjlighet att köra 25 mil till en privat station. Men alla har inte råd med och möjlighet till dylika prioriteringar.

Skogen då? Varför köper nu penningstarka aktörer skog som en place-ring? Jo, det gör de helt enkelt för att de inser att värdet på något så fantastiskt som skog kommer att behållas, och skogen kommer att öka i värde i framtiden. Skogen kommer att vara avgörande på många sätt för att vi ska klara alla utmaningar som vi står inför i dagens samhälle. De borgerliga partierna vill sälja bort statlig skog. I stället borde staten faktiskt vara en aktiv köpare.

Fru talman! Jag kan inte låta bli att påminna ledamöterna om en annan sak, hur det lät i början av 80-talet när LKAB hade det riktigt tufft. Staten gick in med kapitaltillskott. Jag kommer ihåg att många borgerliga politiker grämde sig över att staten gett tillskott till norra Sveriges gruvbolag.

Hur hade det gått ifall bolaget hade varit privatägt? Jag är inte lika övertygad om slutprodukten som vi har i dag.

Nu när svenska medborgare drabbas av ockerpriser på el kan jag inte låta bli att tänka på Vattenfall. Givetvis följer styrelsen i bolaget ägardirektiv. Med andra ord ska det vara bästa möjliga avkastning på omsatt kapital.

Vi ser nu hur marknadsmodellen för prissättning för el fungerar. Gynnar det medborgarna i Sverige? Finns det betänkligheter över huvud taget vad gäller prissättningen?

När vi har utländska investerare som står på kö för att de vill investera i elproduktion i Sverige kan det väl inte vara någon dålig affär – eller? När de investerar i produktion här in-tecknar de produktionen i långtidskontrakt med prissäkringar på under 50 öre per kilowattimme, och dessa ska gå utomlands. Samtidigt blir kunder som ser produktionen från sitt köksfönster – svenska kunder på landsbygden – tvungna att betala 3 kronor per kilowattimme, och de får nu söka avbetalning på sin elräkning. Ändå tycker marknadsivrarna att allt är bra med vår inriktning på samhällsviktig funktion, som elförsörjning. Bara vi får mer kärnkraft löser sig allt.

Här borde vi givetvis använda oss av vårt statliga bolag betydligt mer och ge ett konkret samhällsuppdrag att investera i produktion och distribution för samhällets och medborgarnas bästa. Det som industrin till exempel talar om är inte kärnkraft. Vi behöver billig el så att vätgas kan framställas vid överskott och låga priser. Först då kan omställningen bli kommersiellt gångbar. Det är vad industrin, som har omställningen framför sig, säger.

Vi kan till exempel jämföra med LKAB, som tar samhällsansvar på malmfälten. När deras verksamhet drabbar andra delar bekostar de en samhällsflytt på två orter – om det är någon som har missat det. Jag tänker högt lite grann: Varför skulle inte andra aktörer som tjänar bra med pengar i dag och som bidrar till samhället men som har en verksamhet som drabbar andra kunna bidra med något utöver den summa som blir kvar efter sista raden i bokslutet?

Fru talman! Jag är övertygad om att den elektrifiering som samhället nu står inför kommer att behöva extraordinära metoder om vi ska lyckas med omställningen samtidigt som vi utvecklar vår industri, behåller vår konkurrensförmåga och visar vägen för hur morgondagens tunga industri kan göra resan till fossilfri produktion. Men då behöver vi inse vad som har gått fel och vad som behöver göras och vad vi använder våra gemensamma bolag och resurser till.

Anf. 55 KJELL JANSSON (M) replik:

Fru talman! Är det någon vänsterpartist som jag har stor respekt för är det du, Birger Lahti. Du är påläst och kunnig. Det måste jag säga även om vi inte alltid tycker lika.

När det gäller apotek vill säga att när jag under många år var kommunstyrelsens ordförande i Norrtälje försökte vi få Apoteket till Väddö. Det berodde på att det var rätt hög medelålder där, och många var i behov av mediciner. Vi försökte med det statliga Apoteket. De var iskalla och ville inte komma. Vi försökte få dit Systembolaget. De var iskalla, och de har fortfarande inte kommit. Men när marknaden blev avreglerad dök det direkt upp ett apotek som etablerade sig där och som har god omsättning där.

Från det statligt ägda fanns det inte intresse av att ge samhällsservicen. Det är ett problem.

När det gäller Bilprovningen vill jag inte heller hålla med Birger Lahti, för jag anser att det har blivit många fler verkstäder att gå till. Tidigare var Opus den enda, och det är inte bra när en aktör är ensam och det inte finns konkurrens. Nu har du fler att åka till. Det är kortare köer och snabbare service. Ibland måste du besiktiga bilen rätt fort; det kan ju hända grejer.

När det gäller energipolitiken anser jag att vi måste ha mer energi, absolut. Men den fossilfria energi som är mest effektiv är kärnkraft. Den tar knappt någon mark i anspråk utan får plats på väldigt små utrymmen. Lahti pratade om statliga bolag som är i behov av energi. Med all respekt: Det är ett ypperligt tillfälle att etablera mindre, modulära kärnkraftverk. Då får man fossilfri el snabbt, kanske på tre fyra år.

Anf. 56 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack, Kjell Jansson, för berömmet som jag fick i början!

Jag kan förstå att det finns exempel på där vi har haft dålig styrning på Apoteket. Men jag ser inte i den halva av Sverige som jag känner till att vi skulle ha fått fler apotek på landsbygden, utan servicen har blivit sämre. I den här staden ser jag däremot att det finns oändligt många apotek som har mycket krämer och salvor till försäljning i vartenda gathörn.

När det gäller Bilprovningen ser jag hur människor blir tvungna att köra 30 mil för att besiktiga bilen. Det fanns en mobil bilprovning, men den lade man ned. Opus har även jag god erfarenhet av, men man kan inte tro att allting måste vara en affär och att det är det som gör servicen. Det finns givetvis bra exempel där konkurrensen ger det som Kjell Jansson eftersträvar, men till landsbygden där kunderna är få och inte så penningstarka kommer inte fler aktörer. Dit kommer inte marknaden med några extra resurser. Så är det. Det ser vi, även om det kan finnas några exempel.

När det handlar om energin har jag själv försökt titta på vad det innebär med SMR, alltså små modulära reaktorer. Ska vi placera en i Kiruna, en i Piteå och en i Luleå? Varenda sådan modulär reaktor behöver lika mycket säkerhetsåtgärder som en stor, och då blir det tyvärr inte billigare. Om man placerar sex sju stycken där vi i dag har en stor kan det funka. Men att tro att det här skulle vara lösningen för LKAB:s del är tyvärr drömmar, Jansson.

Anf. 57 KJELL JANSSON (M) replik:

Fru talman! Drömmar var ett starkt ord. Då är det väl i så fall mer av en dröm att bygga ut vindkraft med samma kapacitet som hela Finland gör av med i dag och som samtidigt bara ger energi ungefär 60 procent av årets timmar. Vad ska man fylla på med de övriga 40 procenten? Jo, om du inte vill ha kärnkraft måste du i så fall bygga ut Luleälven och effektivisera eller utöka kapaciteten på vattenkraften. Det är alternativet.

När det gäller apoteken vill jag ändå hävda att totalen är bra. Allt är inte perfekt – långt ifrån. Det finns trots allt Icabutiker som stänger ibland fast man inte tror det. Så är det. Marknaden fungerar tyvärr så med tillgång och efterfrågan.

Bilprovningen fungerar bra, vill jag hävda. Sedan vet jag att det är bekymmer framför allt i Norrland där Birger Lahti bor, men totalen är bra. Det är inte bra när en aktör är ensam. Något handlingskraftigt kommunalråd borde kanske ligga på och få upp något mindre företag som besiktigar bilar. Jag ska inte namnge någon men kanske någon som har sådana här mobila med sig.

Anf. 58 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack, Kjell Jansson, för replikskiftet!

Jag kommer inte att gå mer in på Apoteket och Bilprovningen, men vad gäller energiförsörjningen vill jag avsluta med att säga att om man lyssnar till dem som gör den stora omställningen i norra Sverige så säger de att vi inte har lyssnat på dem. De säger att de vill ha volatila priser, för när det är överskott på vindenergi och låga priser tillverkar de mycket vätgas. De säger själva att det är det som gör att deras case blir kommersiellt gångbart. Det blir inte gångbart om det kostar 1 krona per kilowattimme, vilket är det härad som kärnkraftsel kommer att komma i – om inte mer. Och Olkiluoto 3 är fortfarande inte igång.

Det är inte enkelt, men vi vet i alla fall vad vindkraften kostar i dag, och vi vet hur den produceras. Jag håller med om att den är volatil, men industrin säger att de behöver låga priser och att de gör vätgas vid överproduktion och låga priser. Jag tyr mig till det, och då kommer vi att lyckas.

När det gäller kärnkraften får kommersiella aktörer visa om de bygger eller inte. Det lägger jag mig inte i i dag. Men industrin säger att det inte är det som de eftersträvar.

Anf. 59 ELISABETH THAND RINGQVIST (C):

Fru talman! Låt mig först bara säga att de statliga bolag som verkar på en konkurrensutsatt marknad och har säljmandat givetvis bör säljas så snart som möjligt. Jag blir också glad över att höra Kjell Janssons offensiva hållning i vilka bolag som borde säljas. Även jag uppmanar regeringen att analysera vilka bolag som faktiskt borde säljas när transaktionsmarknaden ser lite ljusare ut, kanske inte i närtid men så småningom.

Resterande del av mitt anförande tänkte jag ägna åt statens roll som är en väldigt central del i Sveriges tillväxtföretagande.

Genom bolagen Industrifonden, Almi och Saminvest kan kapital matchas med privat kapital till bolag som generellt har lite längre startsträcka till dess att de gör vinst. Låt mig förklara: En app som vänder sig till konsumenter och småföretag är ganska lätt att följa upp i fråga om utveckling och användande. Det är lätt att ta fram nyckeltal som investerare kan titta på, och det är då ganska lätt att förstå huruvida det här kommer att vara en bra investering eller inte.

Tiden till dess att man förstår om det här kommer att vara ett vinstgivande bolag eller inte är betydligt kortare. Ska man göra så kallade betatester, det vill säga testa någonting som ännu inte riktigt funkar, är det ganska många som räcker upp handen och säger att det där kan vi testa, även om lösningen inte är helt klar.

Men om man i stället skulle jobba med en produkt som ska ut i världen eller till exempel samarbeta med några av våra stora multinationella storföretag, då vill man inte ha några betatestare som bara testar på, utan då

krävs otroligt mycket samarbete, pilotstudier och annat. Var och en förstår givetvis att ju tyngre teknik det är, desto längre tid tar det innan man förstår om det här är någonting som faktiskt kommer att gå att använda.

Hur hör detta ihop med det statliga kapitalet? Jo, det är just här, särskilt i dessa tuffa tider, som det här kapitalet, när det kanaliseras tillsammans med privata investerare, affärsänglar och venture-kapital, behövs och gör nytta. För dem som har stor osäkerhet tar det längre tid att nå ett genombrott, men det är faktiskt den typen av företag och startup-företag som också har en otroligt viktig effekt för Sverige och framtidsjobben.

I Centerpartiets motioner lyfter vi särskilt fram hur viktigt det är att det statliga riskkapitalet fördelas lite jämnare över landet och att man också måste säkerställa uppdraget att se till att kapitalet når både män och kvinnor som grundare.

Jag ska vara helt transparent: Jag är affärsängel. Jag har investerat i bolag de senaste sju åren. Jag har saminvesterat med till exempel Almi. Vi investerar i de allra, allra tidigaste faserna, och det mesta av det blir faktiskt aldrig någonting. För det mesta går det åt skogen, för det är så den typen av investeringar funkar.

Vi jobbar från Åre och gör investeringar i hela norra Sverige. Det är tufft att hitta företag och andra investerare att investera tillsammans med, helt enkelt därför att det är färre entreprenörer som bor i norra Sverige. Man kan också säga att det är färre entreprenörer som bor utanför Stockholm och som har sålt stora bolag och investerar i nya startup-företag.

Investeringar handlar väldigt mycket om kontakter och nätverk, och det är helt mänskligt. När man inte riktigt kan räkna på eller förstå om en affär ska funka, hur ska man då kunna lita på någon? Då tänker man jaja, men jag känner ju den här personen, eller så har en person man känner rekommenderat någon. Det är så väldigt många av de tidiga investeringarna funkar.

Då är det lätt att se att mycket av riskkapitalet hamnar i redan befintliga cirklar i Stockholm. Därför är det viktigt att staten hjälper till att vara professionell utvärderare med hjälp av Industrifonden, Almi och Norrlandsfonden genom att jobba tillsammans med privata aktörer men gå bortom det att ha spelat poker ihop.

År 2021 gick 6,3 procent av riskkapitalet till team med bara kvinnliga grundare – om man räknar in Norden, Storbritannien, Frankrike och Tyskland. Om man tittar bara på Norden var det 1,1 procent. Om man tittar bara på Sverige var det en halv procent. En halv procent av allt riskkapital gick till bolag med bara kvinnliga grundare.

I mitt arbete som investerare har jag sett en otrolig utveckling med fler kvinnliga team som jobbar med skalbara affärsmodeller och har global potential. Därför är det dystert att se att utvecklingen går bakåt, och därför har också de statliga bolag som jobbar med investeringar haft ett uppdrag – och jag hoppas att de ska fortsätta att ha det uppdraget – att utvärdera hur de kan säkerställa att riskkapitalet når fler. Det ska ske absolut utan kvotering. Arbetet ska ske enbart på affärsmässiga grunder, men man kan öppna för samtal med fler. Enligt min erfarenhet är de affärsplaner som kommer från kvinnor mer genomtänkta, men de har lite mindre luft i sina siffror.

Jag trodde aldrig att jag som liberal skulle värna de bolag som jobbar med att komplettera det privata riskkapitalet. Men när det är fråga om

något marknadskompletterande, inte minst i en tid när andra länder håller in pengar på området, är det avgörande för innovationer att de blir till förtag som sedan blir till jobb.

Jag står bakom mina reservationer, och jag yrkar bifall till reservation 2. Och jag noterar med glädje att Marianne Fundahn har yrkat bifall till reservation 15.

Anf. 60 ELIN SÖDERBERG (MP):

Fru talman! Staten äger i dag ett fyrtiotal bolag som utgör en betydande del av det svenska näringslivet. Tyngdpunkten i den verksamhet som dessa bolag bedriver finns inom energi- och basindustrin. Staten har genom sitt ägande därmed en stor möjlighet att bidra till klimatomställningen genom en aktiv förvaltning av sin bolagsportfölj.

Jag anser att det är en självklarhet att regeringen i sin roll som bolagsförvaltare tar detta ansvar och styr de statligt ägda bolagen i en klimat- och miljömässigt hållbar riktning. Här vill jag särskilt lyfta fram att Vattenfall, LKAB, SAS, Postnord och Sveaskog står för 99 procent av utsläppen i den statliga bolagsportföljen. Regeringen har genom ägarpolicyen beslutat att bolagen ska vara föredömen inom sin bransch och arbeta för att uppnå miljö kvalitetsmålen och Parisavtalet.

För att säkerställa detta bör även regeringen utveckla och intensifiera ägarstyrningen så att skrivningarna om hållbarhet får faktiskt genomslag. Alla statligt ägda bolag bör ha vetenskapligt baserade klimatmål och klimatplaner för att vi ska klara klimatomställningen, undvika de allvarligaste riskerna i klimatomställningen och även tillvarata de fantastiska möjligheterna till en hållbar samhällsutveckling och stärkt konkurrenskraft för Sverige.

I går meddelade Sveaskog att man ska skydda 100 000 hektar skog. Det är ett mycket välkommet besked som gör stor nytta. Miljöpartiet har arbetat hårt för att detta ska komma till stånd. Det är därmed glädjande att höra att så mycket skog får ett permanent skydd.

Det är dock tydligt att mer behöver göras framåt. Skogsutredningen föreslog att 525 000 hektar fjällnära skog ska skyddas i Sverige, och det kräver också resurser. Det är resurser som den här regeringen inte ger. Det innebär att privata skogsägare som vill skydda sin skog, och får inkomster från skogen, i dag inte får pengar.

EU har den senaste tiden lagt fram förslag om ökad kolbindning i skogen. Sverige har mål på detta område. Man stärker också arbetet för biologisk mångfald inom EU. Här anser vi från Miljöpartiet att vi genom den nationella politiken verkligen borde ge skogsnäringen förutsättningarna att skapa affärsnytta i omställningen för ökad biologisk mångfald, ökad klimatnytta och ett hållbart brukande av skogen. Tyvärr ser vi inte alls den prioriteringen hos regeringen i dag.

Sveaskog kan vara en föregångare och verkligen kombinera affärsnytta, biologisk mångfald och klimat. Det anser vi bör vara prioriterat.

Jag står givetvis bakom alla reservationer från Miljöpartiet i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 3.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 13 Riksrevisionens rapport om den regionala utvecklingspolitiken

Näringsutskottets betänkande 2022/23:NU8

Riksrevisionens rapport om den regionala utvecklingspolitiken (skr. 2022/23:5)
föredrogs.

Anf. 61 MATS GREEN (M):

Herr ålderspresident! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr ålderspresident! Riksrevisionen konstaterar att den förra regeringens organisering, styrning och uppföljning av den regionala utvecklingspolitiken har gett svaga förutsättningar för ett effektivt, samlat statligt agerande för att nå politikens mål.

Herr ålderspresident! För oss moderater är det en självklarhet att människor ska kunna bo och verka i hela Sverige. Människor och företag ska ges möjlighet att växa och utvecklas oavsett om man väljer att bosätta sig i staden eller på landsbygden. För att det ska fungera behöver det bland annat vara enkelt att starta företag. Transporter måste vara effektiva, och det kommunala självstyret behöver vara starkt.

Vi moderater ser potentialen och utvecklingsmöjligheten för den svenska landsbygden. Här gror goda idéer och företagsamhet. Men för att nå potentialen krävs ett målmedvetet arbete med att undanröja hinder och förtydliga möjligheterna på landsbygden. Genom att göra det enklare att starta och driva företag även på landsbygden kan vi skapa fler möjligheter för människor att leva, växa och verka i hela Sverige.

Herr ålderspresident! Naturligtvis måste en mängd olika saker förändras. Vi behöver öppna för nya och fantastiska möjligheter där Sveriges olika delar och regioner kan dra nytta av sina egna styrkor, rikedomar och tillgångar utan att först drivas in av beslutsfattare i Stockholm för att sedan eventuellt komma tillbaka i delar i form av bidrag och stöd.

En typ av företag som ofta finns på landsbygden men som länge har motarbetats är mikrobryggerier, musterier, vinodlingar och destillerier. Allt fler sådana företag etableras i Sverige, och det är entydigt positivt. Men ett stort problem för dessa företag är att de inte får sälja sina producerade varor på plats eftersom gårdsförsäljning inte är tillåten i Sverige ännu. Sverige är för övrigt det enda land i EU där detta inte är tillåtet. Ett regelverk som möjliggör gårdsförsäljning av alkohol ska ses över för företagarnas men också för landsbygdens skull.

En annan näring med enorm potential för Sverige i allmänhet och givetvis för landsbygden och regionerna i synnerhet, framför allt Norrland, är gruvnäringen. Vad norra Sverige har som en stor del av resten av Sverige inte har är många av de svenska gruvorna. Gruvnäringen förser såväl Sverige som andra länder med metaller och mineral, i synnerhet de mineral som behövs för att klara klimatutmaningen.

Dysprosium är ett sådant exempel. Det finns också i närheten av Gränna i Jönköpings län, där jag bor. Det är en jordartsmetall med extremt hög grad av magnetism som behövs bland annat för vindkraftverk. För dem som tycker att Sveriges energitutmaning bäst hanteras med vindkraft borde det vara en självklarhet att dysprosium även bryts i Sverige. Låt mig dock

markera att jag inte tror att Sveriges energiutmaning kommer att kunna lösas med enkom vindkraft.

Herr ålderspresident! Om man tror på miljöteknik och vill att Sverige ska behålla sin ledande ställning är det viktigt att vi får en mer tillåtande gruv- och minerallagstiftning. Framför allt innebär gruvnäringen också att man tillför stark regional tillväxt och även arbetstillfällen utanför storstäderna – något man ibland kan tycka saknas i den svenska debatten, i synnerhet när det handlar om gruv- och mineralnäringen.

Vi kan också konstatera att den förra regeringen inte prioriterade gruvnäringen. Från att ha tillhört topp tio bland attraktiva gruvländer, enligt Fraser Institutes rankning, som är den gängse rankningen vad gäller gruvnäring i världen, har Sverige tappat ett tjugotal platser de senaste åren och nu rasat ned till strax under plats 40. Det duger inte, herr ålderspresident, om man säger och menar att man ska vara ett ledande land när det gäller klimatutmaningen.

Gruvnäringen och mineralbrytningen är givetvis inte bara viktiga för att klara klimatutmaningen utan också för Sveriges trygghet, beredskap och självförsörjning. Vi blir då inte beroende av mineral från länder utan demokrati, som despoten Putins Ryssland, eller från länder med vidriga arbets- och miljöförhållanden.

Att bli ett ledande land i fråga om klimatutmaningen, tillväxten och välståndet handlar också om de orimligt långa och oförutsägbara tillståndsprocesserna, som leder till att investeringar ofta uteblir i sin helhet och arbetstillfällen och ekonomisk tillväxt går förlorade. Det är en utveckling som Sverige inte behöver eller har råd med, särskilt inte när gruvbrytning har en så pass viktig roll i klimatomställningen.

Därför måste tillståndsprocesserna kortas och bli betydligt mer förutsägbara. Ett sätt att åstadkomma detta är att begränsa antalet myndigheter som för statens talan i tillståndsärenden.

Vi behöver också bli av med ofoget att olika statliga myndigheter överklagar vad andra statliga myndigheter har beslutat. Det är inte acceptabelt. Staten måste framför allt reda upp i sin egen oreda.

I en utredning som presenterades i höstas föreslogs att gruvverksamheter ska föra över medel till kommuner så att de kan använda dessa för att bygga den infrastruktur som behövs i samband med gruvverksamheten och till andra satsningar. Det är bara rätt och rimligt att intäkter från gruvverksamhet delvis kommer lokalsamhället till del. Framför allt är detta till nytta för lokalsamhället, för på så sätt ökar man den lokala acceptansen för gruvverksamheten. Sverige blir också mindre sårbart.

Herr ålderspresident! Lokal acceptans är viktigt även i en annan fråga som står högt på agendan just nu: elproduktionen. Särskilt relevant är detta när det gäller vindkraften. Därför har regeringen gett utredningen Stärkta incitament för utbyggd vindkraft i tilläggsuppdrag att tydligt föreslå hur verksamhetsutövarna ska ersätta kommuner som påverkas av vindkraftsutbyggnad. På så sätt kompenseras kommuner för att lokalbefolkning och miljö påtagligt påverkas av sådan utbyggnad. Vi säger också att det är viktigt att ta större hänsyn till både lokala intressen och lokal miljö när det gäller den vindkraftsutbyggnad som pågår i stor omfattning över hela Sverige.

Herr ålderspresident! Sveriges regioner, kommuner, städer och tätorter har alla olika förutsättningar och står inför olika typer av utmaningar.

I storstäderna tar sig problemen inte alltid samma uttryck som de gör för oss som bor i mindre samhällen på landsbygden. Möjligheterna på landsbygden, utanför storstadsregionerna, är inte desamma som mitt i städernas myller.

Jag är säker på att den moderatledda regeringen tillsammans med våra samarbetspartner kommer att lägga om kursen här. Sverige är helt enkelt ett stort land. Vi ska ta vara på det och säkerställa att människor kan leva, bo och arbeta i hela Sverige.

Anf. 62 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar Mats Green för anförandet.

Mats Green pratar om gruvor och säger att vi har ett stort behov av mineral och metaller. Miljöpartiet ser att det finns en stor potential i att tillvarata de mineral och metaller som redan har grävts upp. För att få till stånd detta arbete behövs politiska åtgärder så att det blir mer lönsamt att utvinna och tillvarata dessa mineral och metaller.

Vad avser Moderaterna och regeringen att göra för att förbättra förutsättningarna för utvinning och återvinning från redan uppgrävda material?

Så till tillståndprocesserna. Det finns mycket goda förutsättningar att i Sverige få till smidiga och rättssäkra processer med bibehållet gott arbete för miljön och där lokalbefolkningens rättigheter försvaras. Det är därför beklagligt att varken Klimaträttsutredningens eller Miljöprövningsutredningens förslag finns med i regeringens propositionslista för våren och att fokus i stället ligger på helt andra åtgärder än dem som snabbt och enkelt skulle kunna göra dessa processer smidigare.

I sitt anförande nämnde Mats Green också behoven av incitament för en snabbare vindkraftsutbyggnad med koppling till både tillståndprocesser och lokalbefolkning. När Miljöpartiet satt i regering tillsatte vi en incitamentsutredning, men regeringen har nu valt att begränsa denna utredning så att den endast får lägga fram förslag som vindkraftsbolagen själva ska bekosta. Det kommer att minska förutsättningarna för incitament hos lokalbefolkningen och dessutom fördyra vindkraftsutbyggnaden.

Varför gör regeringen detta?

Anf. 63 MATS GREEN (M) replik:

Herr ålderspresident! Tack, ledamoten Elin Söderberg, för frågorna när det gäller gruv- och minerallagstiftningen! Jag tycker att det är intressant att man nu säger att Miljöpartiet vill förbättra och utöka möjligheten att utvinna och återvinna mineral, eftersom Miljöpartiet har varit den enskilt största motståndaren till detta. Under den tid som Miljöpartiet ingick i regeringen rasade Sverige i den internationella gruvrankningen. Sent ska syndaren vakna, men det är bra att syndaren nu verkar ha vaknat.

Vad behöver man då göra för att öka incitamenten och möjligheterna att bryta mineral i Sverige? Det finns naturligtvis en mängd olika åtgärder som måste vidtas. Det gäller dels att göra det mer lönsamt för lokalsamhället. Det gäller också att börja hantera den otympliga och helt missriktade tolkning av miljöbalken som vi har fått här i Sverige, där man inte tar någon hänsyn till vårt och klimatomställningens behov av framför allt sällsynta jordartsmetaller. Jag kan inte här och nu räkna upp alla de åtgärder som kommer att bli nödvändiga, men arbetet har redan börjat. Jag tror att det är viktigt att arbetet både inleds och slutar med att man ser över och

förändrar miljöbalken. Jag misstänker dock att vi inte kommer att vara överens med Miljöpartiet här.

När det gäller vindkraft och utökade incitament för detta är problemet att vi har haft extremt stora incitament för företag – stora bolag, ofta utlandsägda – att starta och driva vindkraft i Sverige. Problemet är alltså inte att vi har för dåliga incitament utan snarare tvärtom. Detta ska ses mot bakgrund av att vindkraften inte kommer att kunna lösa Sveriges energikutmaning. Vi behöver ha en rättvisa mellan kraftslagen; så är det. Detta innebär vissa konsekvenser för vindkraften men också vissa konsekvenser för kärnkraft.

Anf. 64 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr ålderspresident! Mats Green förtydligar egentligen i sitt svar de stora skillnaderna mellan Miljöpartiets industripolitik och Moderaternas industripolitik. För oss gröna ska den gröna omställningen vara just grön. Vi ska säkerställa att vi har ett gott miljöskydd i omställningen och att den inte skadar våra vatten och vår lokalmiljö, som kan drabba vår hälsa. Omställningen ska vara både miljömässigt och socialt hållbar. Detta är oerhört viktigt.

Miljöpartiet har arbetat aktivt för att skapa förutsättningar för att den gröna industriomställningen ska kunna komma igång. Nu ser vi den ta fart. Vi vill se ett fortsatt ledarskap för att ta denna omställning ända i hamn. Då måste den under hela resan vara just miljömässigt och socialt hållbar. Moderaterna företräder i stället en 1900-talsindustripolitik som i stället kan försvåra problem som vi har dragits med under många år.

Vi ser att vi behöver en industripolitik för framtiden. När vi ska förkorta tillståndsprocesserna ska vi också göra det på ett bra sätt. Det näringen efterfrågar är parallella processer, att myndigheterna kan jobba mer rådgivande och att vi genom dialog och samverkan och samplanering kan åstadkomma stora förkortningar i tillståndsprocesserna. I stället uppehåller sig Mats Green vid miljöbalken. Regeringen kommer därmed att göra åtgärder som inte löser behovet av kortare tillståndsprocesser och som i stället skapar ytterligare problem.

Jag vill se att den gröna industriomställningen blir just grön. Jag vill se att den blir miljömässigt och socialt hållbar och att vi minskar utsläppen tillräckligt snabbt så att vi klarar Parisavtalet.

Anf. 65 MATS GREEN (M) replik:

Herr ålderspresident! Framför allt vill industrin se kortare och mer förutsägbara tillståndsprocesser. Detta är något som Miljöpartiet väldigt effektivt har motarbetat under åtta år i regeringsställning, men nu ska allt göras på några månader.

Jag håller med ledamoten i en sak: Det är en milsvid skillnad mellan Moderaternas industripolitik, där vi tror på industrin, och Miljöpartiets industripolitik, där man vill straffa den ur landet.

När det gäller industrins omställning är det A och O att ha ett energisystem som är hållbart och som producerar el – en ren, billig och stabil elproduktion, och inte den verklighet som vi hade att hantera när Miljöpartiet satt i regeringen. Det oljeeldade Karlshamnsverket eldade lika mycket olja under två år som man tidigare gjort under de senaste tjugo

åren sammanlagt. Det är alltså en del av effekterna efter åtta år med röd-grön energipolitik.

Jag hade välkomnat om ni hade anslutit er till den linje som vi nu har, nämligen att vi ska ha en fossilfri energipolitik som också ser till att vi kan återta den plats som alltid har varit och måste bli Sveriges, det vill säga ett land där det finns god tillgång till ren, billig och stabil elproduktion. Då är kärnkraften och den planerbara elproduktionen A och O. Men vi såg effekterna av den tidigare regeringens energipolitik. Det var därför man var tvungen att elda Karlshamnsverket med tjugo gånger så mycket olja på två år som under de tidigare tjugo åren tillsammans. Det säger allting, herr ålderspresident, och det är därför vi redan nu har behövt börja arbetet med en helt ny kurs för Sverige, i synnerhet vad gäller el- och energipolitiken.

Anf. 66 MONICA HAIDER (S) replik:

Herr ålderspresident! Det är nästan lite befriande att höra Mats Green prata sig varm för vindkraften. Det är nästan helt fantastiskt. Sedan kom det en släng med kärnkraft på slutet. Jag väntade på det. Han nämnde det knappt i sitt anförande. Det skulle också vara intressant att höra vad Moderaterna och regeringen tänker göra för att minska antalet myndigheter som berörs av tillståndsprocesserna. Det var ett nytt förslag.

Men det var inte det jag tänkte fråga Mats Green om egentligen, herr ålderspresident. Min fråga gäller i stället företagen, som är grundbulten i den regionala utvecklingen på landsbygden, och överallt för att vi ska utvecklas. I dag plågas både företag och privatpersoner av väldigt höga elpriser, som vi har varit inne på. Vi privatpersoner vet nu att vi kommer att få våra pengar i slutet av februari och början av mars, men företagen har fortfarande inte fått något besked om när deras elstöd kommer att betalas ut. I en interpellationsdebatt för någon vecka sedan svarade energiministern att man skulle göra en statsstödsanmälan inom kort till EU, för det behöver man göra innan man kan betala ut stöden. Då är frågan: Har man lämnat in den här statsstödsanmälan, och när kommer företagen att få sitt elstöd?

Anf. 67 MATS GREEN (M) replik:

Herr ålderspresident! Jag ber om ursäkt om jag var otydlig. Jag står inte riktigt här och pratar mig varm för vindkraft, men jag kan leva med att det tolkades så. Jag är inte emot vindkraft, men ambitionen var kanske inte riktigt att prata mig varm för den. Jag lovar och svär att jag ska vara betydligt tydligare och inte så subtil i framtiden när det gäller just vindkraften.

När det gäller elprisstödet till företag, som Monica Haider frågade om, hade jag önskat att jag hade kunnat svara på frågan om när stöden kan betalas ut. Det kan jag tyvärr inte göra, men arbetet med detta pågår natt och dag i Regeringskansliet och på de berörda myndigheterna. Jag kommer tyvärr heller inte att kunna uttala mig om när man kan förvänta sig EU-kommissionens prövning av ansökningarna, exempelvis vad gäller det förstärkta elprisstödet för energiintensiva företag på 2,4 miljarder utöver det ordinarie elprisstödet till företag. Jag kan tyvärr inte ange ett specifikt datum för det här och nu, mer än att det naturligtvis kommer att behövas så snabbt som möjligt. Jag delar den frustration som många företagare

har, och som Monica Haider givetvis också har, över att det inte har kommit ut ännu, men jag kommer inte att kunna ge ett exakt datum.

Man måste också ha viss respekt för Svenska kraftnäts svårigheter att hitta ett system och en princip för elprisstödet som gör att det går snabbt samtidigt som det behöver vara rättssäkert. Man ska som företagare kunna veta vad det är för stöd man har rätt till och kunna få det överprövat om man anser att man har fått fel stöd. Men jag delar alltså fullständigt frustrationen när det gäller att stödet måste ut så snabbt som möjligt.

Anf. 68 MONICA HAIDER (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag måste erkänna att jag inte heller trodde att det var sant. Jag trodde faktiskt att jag hörde fel, vilket jag tydligen gjorde. Men jag kunde inte låta bli att påpeka det, för det var positivt att du pratade om vindkraft som något positivt, Mats Green, till och med havsvindkraft och inte bara landvindkraft.

När det gäller företagsstödet var ledamoten tydlig med man inte kan säga när eller om det blir godkänt, men i valrörelsen höll man en hög profil och utlovade elprisstöd, ganska snabbt dessutom. Man borde ha förstått redan då att det är komplicerat att betala ut stöd till företag och privatpersoner.

Jag har egentligen inga fler frågor. Det var intressant att höra dig prata om vindkraft, och jag ser fram emot nästa debatt.

Anf. 69 MATS GREEN (M) replik:

Herr ålderspresident! Det känns lite tråkigt att återigen behöva korrigera Monica Haiders alltför positiva syn på mina uttalanden, men vad jag vet nämnde jag inte den havsbaserade vindkraften. Men jag tar gladeligen en diskussion om den också.

Jag har absolut inget emot vindkraft. Däremot finns det kanske vissa förbehåll i inställningen som jag uppenbarligen behöver bli tydligare med inför framtiden.

När det gäller elprisstödet till företag har ingen någonsin sagt att det inte är en komplicerad fråga. Vi har varit tydliga med att vi tänkte presentera ett elprisstöd och ett högkostnadsskydd före den 1 november, och det gjordes också. Sedan är jag, återigen, den förste att beklaga att det har tagit så pass lång tid.

Till vissa delar handlar det om att den tidigare regeringens tidsutdräkt till Svenska kraftnät var alltför generös. Vi var tvungna att kapa en stor del av tiden för att få fram ett förslag snabbare. Det hade inte gått snabbare med någon annan, men med detta sagt är jag den förste att beklaga att det har tagit alltför lång tid att få ut stödet till våra företag. Återigen: Det är helt avgörande att detta stöd kommer ut så snabbt som möjligt i alla delar, fullt ut.

Anf. 70 MONICA HAIDER (S):

Herr ålderspresident! I dag debatterar vi näringsutskottets betänkande NUS Riksrevisionens rapport om den regionala utvecklingspolitiken.

Vi i Socialdemokraterna står bakom alla våra reservationer i betänkandet, men för tids vinning yrkar jag bifall endast till reservation 1 i betänkandet.

Vi menar att regionalpolitisk hänsyn alltid ska tas vid lokalisering och omorganisation av statliga myndigheter, något som inte alltid är tydligt i regleringsbrev och direktiv. Som rapporten beskriver är det regionalpolitiska utvecklingsansvaret heller inte tydligt avgränsat, vilket försvårar samarbetet mellan regioner och myndigheter. Därför bör det regionalpolitiska ansvaret ses över.

Vi vill påminna om vårt förslag om 4,8 miljarder till kompensation för höga drivmedelskostnader, som tyvärr avvisades här i riksdagen.

Herr ålderspresident! Den regionala utvecklingspolitiken är viktig för att hela Sverige ska hålla ihop och för att vi ska ha likvärdiga förutsättningar att leva, bo och verka i hela Sverige. För att detta ska bli verklighet måste vi ha en välfärd som fungerar, oavsett var i vårt avlånga land man bor, och en likvärdig skola, vård och omsorg – helt enkelt ett starkt samhälle.

Just nu pågår kriget i Ukraina. Vi ser deras lidande, och konsekvenserna av kriget är fruktansvärda. Rysslands invasionskrig har fått stora konsekvenser i Europa, med skyhöga gaspriser och väldigt höga priser på drivmedel men också ökad inflation. Detta har givetvis fått konsekvenser för elpriserna i hela Europa och i Sverige. Detta drabbar den regionala utvecklingen.

Riksrevisionen rekommenderar regeringen att utreda den regionala utvecklingspolitiken. Vi vet alla att den regionala utvecklingspolitiken är svår att avgränsa. Regional utveckling är allt och inget. Riksrevisionen påpekar också att man i regleringsbrev och andra uppdrag behöver säkerställa tydliga syften, krav och förväntningar på de statliga myndigheternas samverkan med varandra och med regionerna.

Jag var med på Länsstyrelsen Kronobergs insynsråd i måndags, och där diskuterade vi hur olika det fungerar i olika län, vilket inte är bra. I årets regleringsbrev är uppdraget bland annat en god förvaltningssed och att man ska balansera olika samhällsintressen utifrån ett statligt helhetsperspektiv och arbeta sektorsövergripande. Men då måste de samverkande myndigheterna också ha detta uppdrag.

Rapporten säger även att den regionala utvecklingspolitiken har utvecklats och att man kan se förbättringar i de genomförande aktörernas samverkan och samordning. Detta är bra, men det finns givetvis mer att göra.

Herr ålderspresident! Regeringen instämmer till viss del i Riksrevisionens iakttagelse men noterar att lagen om regionalt utvecklingsansvar och förordningen om regionalt tillväxtarbete reglerar statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet. Regeringen har också i den nationella strategin för hållbar regional utveckling i hela landet anfört att samordning mellan de statliga myndigheterna och en väl fungerande samverkan mellan regionerna och kommunerna är avgörande för att nå målet för den regionala utvecklingspolitiken.

Den förra regeringen vidtog åtgärder för en tydligare styrning inom landsbygdsutveckling och kompetensförsörjning som är viktiga för den regionala utvecklingen.

Vad det gäller påpekandet om kortsiktighet i uppdrag eller erbjudande är det problematiskt. Detta kan vi se i årets budget, där regeringen exempelvis tar bort två tredjedelar av anslagen till naturvård, vilket innebär att man inte kommer att kunna sköta naturreservat eller fortsätta att bekämpa

invasiva arter. Dessa uppdrag sköts av privata entreprenörer som nu kommer att förlora uppdrag och inkomst, och de entreprenörerna finns på landsbygden.

Riksrevisionen påpekar också att effektutvärderingar är sällsynta. Den förra regeringen har utvärderat effekterna av till exempel de företagsstödjande insatserna inom programmen för Europeiska regionala utvecklingsfonden, och Tillväxtanalys har även utvärderat transportbidraget. Utvärderingen var klar den 31 januari.

Herr ålderspresident! Betänkandet behandlar också ett antal motioner från den allmänna motionstiden. Det är allt från stöd till lanthandlare och omlokalisering av myndigheter till kompensation till kommuner och närboende till vindkraft. Jag hoppas att den nya regeringen fortsätter på den inslagna vägen vad gäller omlokalisering av statliga jobb. Det börjar inte så bra med den utbetalningsmyndighet som ska lokaliseras i Stockholm i stället för i Södertälje, som var bestämt.

För att hela Sverige ska utvecklas behövs arbetstillfällena och företag. Om detta finns på plats ökar möjligheten till regional utveckling. En fungerande arbetskrafts- och kompetensförsörjning i hela landet är en förutsättning för detta. Vi ser att högerpartierna inte prioriterar det här utan fullföljer neddragningarna på Arbetsförmedlingen. Där vill vi utöka närvaron i hela landet, speciellt där arbetslösheten är högst. Vi vill också ha mer arbetsmarknadsutbildning, extratjänster och vuxenutbildning.

Det omställningsstöd som vi införde kommer att vara en viktig pusselbit när arbetsmarknaden förändras. Vi var några stycken på Teknikföretagen i går kväll, och det var en av de frågor som de tog upp och tycker är bra. Många har redan ansökt om omställningsstöd.

Vi vill också ha fler servicekontor i hela landet. I det läge vi är i nu behövs alla åtgärder för att vi ska kunna rusta inför framtiden men också för att möta den efterfrågan på arbetskraft som redan finns. I offentlig sektor ser vi en stor brist på vissa yrkesgrupper, och som jag inledde mitt anförande med: Välfärden är grunden i den regionala utvecklingspolitiken. Finns inte den blir det ingen regional utveckling. Här hade till exempel Äldreomsorgslyftet varit viktigt. Men det plockades bort i högerpartiernas budget.

Vi behöver en politik som är anpassad till de olika förutsättningar som finns i vårt avlånga land. Sveriges landsbygder är faktiskt olika. Det som är lika är behovet av välfärd för att vi ska kunna bo, leva och verka oavsett var i landet man bor. Vi behöver ett starkt samhälle och ett tryggare samhälle.

(Applåder)

Anf. 71 LILI ANDRÉ (KD):

Herr ålderspresident! Jag vill inledningsvis yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Sveriges innovationskraft är en helt avgörande framtidsfråga. Därför är det extremt viktigt att vi både fortsätter att satsa på forskning och förbättrar möjligheterna att gå från idé till verklighet och växande företag.

Det svenska företaget består nästan uteslutande av små och medelstora företag. 99,9 procent av alla svenska företag har mindre än 250 anställda och klassificeras som små och medelstora företag. Tillsammans utgör dessa företag inte endast en stor arbetsgivare, utan de har även pekats

ut av både EU-kommissionen och Europaparlamentet som framtidens tillväxtmöjlighet.

I EU:s ekonomi är små och medelstora företag en hörnsten, och EU:s politik syftar till att öka deras konkurrenskraft. Bland annat bidrar Europeiska regionala utvecklingsfonden till detta mål. Och det regionala utvecklingsarbetet finansieras till stor del med projektmedel.

Vi har på vårt bord fått en rapport om den regionala utvecklingspolitiken från Riksrevisionen. Rapporten delger Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer samt behov av insatser inom den regionala utvecklingspolitiken så att målet för denna politik kan nås.

Myndigheternas bedömning är att det sammantaget gäller bristande tydlighet, långsiktighet och helhetsperspektiv i regeringens styrning och organisation av insatserna.

Riksrevisionen påpekar att det regionala utvecklingsansvaret inte är tydligt avgränsat och att kortsiktigheten hämmar möjligheterna till långsiktigt lärande. Det finns inte heller någon myndighet med helhetsansvar för regional utveckling i statsförvaltningen.

Herr ålderspresident! Här är statens styrning av den regionala utvecklingspolitiken viktig, där ett effektivt samlat statligt agerande är ett måste. Och den nuvarande regeringen med Kristdemokraterna kommer att ta detta ansvar.

För oss kristdemokrater handlar det om att välfärden ska fungera, att villkoren för att bo, verka och leva i hela Sverige ska förbättras. Näringslivet ska ges goda förutsättningar att stärka konkurrenskraften, skapa jobb och bidra till gröna innovationer och därmed till omställningen till en hållbar utveckling.

Målet för den regionala utvecklingspolitiken är utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av Sveriges vackra land.

Regeringen anger fem prioriteringar för det strategiska området innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet. Det handlar om omställning genom starka regionala innovationssystem och smart specialisering. Det handlar om en konkurrenskraftig, cirkulär och biobaserad samt klimat- och miljömässigt hållbar ekonomi. Det handlar om att tillvarata digitaliseringens möjligheter. Det handlar om ett gott näringslivsklimat med goda ramvillkor och väl fungerande kapitalförsörjning. Och det handlar slutligen om internationalisering, investeringsfrämjande och ökad export.

Detta är otroligt viktiga områden att stimulera i våra regioner.

Den regionala utvecklingspolitiken och det svenska genomförandet av EU:s sammanhållningspolitik är nära integrerade. I Sverige ska Europeiska regionala utvecklingsfonden bidra till omställningen till en hållbar regional utveckling genom att stödja den regionala utvecklingskraften, näringslivets konkurrenskraft och sysselsättning.

Regionerna utgår i det regionala utvecklingsarbetet även från den regionala utvecklingsstrategi som tas fram i varje län. Det är en strategi som ska bidra till sektorsövergripande samverkan mellan länen och mellan aktörer på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Den ska ligga till grund för strukturfondsprogrammet och ska utarbetas i nära samverkan med berörda kommuner, länsstyrelser och andra statliga myndigheter.

Herr ålderspresident! Regionerna sköter sina angelägenheter på den kommunala självstyrelsens grund, vilket innebär en självständig och fri bestämmanderätt för regionerna. Men staten har ett ansvar för att regioner har goda och likvärdiga förutsättningar att bedriva en effektiv välfärd med god kvalitet. Från regeringens håll kan man därför vidta åtgärder för en tydligare styrning genom att avsätta medel för nationella insatser, vilket vi kristdemokrater också gör, genom landsbygdsutveckling, bredband och kompetensförsörjning.

Jag vill framhålla betydelsen av en väl fungerande samverkan mellan statliga myndigheter, regioner och kommuner samt samråd med näringsliv och det civila samhällets organisationer.

Regeringens utveckling och styrning av den regionala utvecklingspolitiken ska vara samordnad med landsbygdspolitiken, politiken för hållbar stadsutveckling och miljöpolitiken. Det ska finnas möjligheter så att insatser inom politikområdena ska komplettera varandra och bidra till att synergier främjas. Här har statliga myndigheter en viktig roll i genomförandet av åtgärder inom dessa politikområden.

För att uppnå målen för landsbygd och stad är det viktigt med en bredd av insatser inom många utgifts- och politikområden – tvärspektoriell styrning av resurser inom många utgiftsområden samt regional hänsyn till strukturella skillnader, till exempel olikheter i tätortsstruktur och lokaliseringsmönster, demografi, socioekonomi och näringsliv.

När det gäller förstärkt regional utveckling jobbar vi kristdemokrater för en god tillgång till kommersiell och offentlig service, finansiellt kapital, kultur, vård, utbildning och kompetens samt för att ett jämställdhetsperspektiv ska integreras. Det gläder oss kristdemokrater att regeringen nu lyfter fram dessa utvecklingsområden för den regionala utvecklingspolitiken för att stärka städer, tätorter samt gles- och landsbygder.

Herr ålderspresident! Jag föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Anf. 72 ERIC PALMQVIST (SD):

Herr ålderspresident! För ungefär två månader sedan debatterade vi här i kammaren utgiftsområde 19 om regional utveckling. Till skillnad från då har vi i dagens betänkande ett antal reservationer, men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation 11.

En inte alltför vågad gissning från min sida är att vi här i dag kommer att få höra ett antal ledamöter vurma för trakter i Sverige som kanske inte framhålls så ofta i den politiska debatten. När vi talar om regional utveckling tycks vi alla vara överens om att hela Sverige ska leva, och det är ju skönt att vi i alla fall är överens i sak.

Dagens debatt tar avstamp i den rapport som Riksrevisionen har överlämnat till regeringen efter att ha granskat den regionala utvecklingspolitiken och hur effektiv den har varit. Men som brukligt är i sådana här sammanhang behandlas även de olika partiernas yrkanden från allmänna motionstiden som har bäring på detta politikområde i denna debatt, vilket gör att den nog kommer att handla mer om regional utvecklingspolitik i allmänhet än slutsatserna i rapporten i sig. Jag tänker att detta kan vara ett intressant och pedagogiskt medskick till dem som eventuellt sitter på läktaren och lyssnar eller till dem som lyssnar på denna debatt på SVT Forum.

Herr ålderspresident! När jag säger att vi oavsett partitillhörighet är överens om att hela Sverige ska leva är det min uppfattning att skillnaderna mellan partierna snarare handlar om hur vi ser på våra olika regioners förutsättningar i dag och framgent samt om hur vi bäst stärker de regioner som har de största utmaningarna. Om såväl nulägesbilden som målbilden skiljer sig åt är det kanske inte så konstigt att vi landar lite olika i våra politiska förslag.

Jag tänkte inte orda så mycket om Riksrevisionens rapport i dagens debatt, men en sak som den slår fast vill jag peka på. I rapporten bekräftar man något jag har sagt flera gånger tidigare när detta politikområde har debatterats, nämligen att det är svårt att avgränsa och avgöra vad som är regional tillväxtpolitik. Det beror på att i princip alla andra politiska beslut på ett eller annat sätt påverkar olika regioners förutsättningar i någon mån.

Så här är det: Vissa av våra regioner går som tåget, med en tillväxt som heter duga, utan att vi egentligen behöver göra så mycket för att det ska vara så – medan andra regioner befinner sig i ett mycket mer utsatt läge. Här någonstans kan man börja nysta i skillnader i synsätt på exempelvis storstadsregionerna och de mer landsbygdsdominerade dito.

Min och Sverigedemokraternas övertygelse är att människor och företag ute i våra regioner i första hand vill ha rimliga förutsättningar att utvecklas på egen hand och av egen kraft. Det ska vara rimliga och långsiktiga förutsättningar som bejakar den drivkraft och entreprenörsanda som finns på många håll i landet – förutsättningar som inte gör människor och företag som etablerat sig långt från ändhållplatserna i SL:s linjenät till förlorare.

Vi inte bara tror utan är övertygade om att rimliga förutsättningar skapar en grund för stolthet och en tro på den egna bygden. Det är skillnad mellan att å ena sidan påverkas negativt av politiska beslut som sedan kompenseras genom olika bidrag och subsidier och å andra sidan ges grundläggande goda förutsättningar från början. En politik som under lång tid har satt landets landsbygder på undantag befäster bilden av en krisande och tärande landsbygd bland allmänheten, trots att ingenting egentligen kunde vara mer felaktigt.

Ska vi borra ned oss i detta resonemang hamnar vi dock i frågor som inte primärt är sådant som räknas till regional tillväxtpolitik, herr ålderspresident – precis som Riksrevisionen också kommer fram till.

Jag har både i mitt tidigare yrkesliv och i mitt liv som politiker haft förmånen att besöka människor och företag i hela landet, från Kiruna i norr till Trelleborg i söder och från Haparanda i öster till Strömstad i väster.

Jag har sett fabriker som tillverkar bilar, mobiltelefonisystem, köttbullar och äppelmust. Jag har sett företag som tillverkar huselement av betong och tillverkare av nästa generations varumaskiner och solpaneler. Jag har sett sågverk, gruvor och Esrange, vår egen raketuppskjutningsbas utanför Kiruna. Jag har träffat företagare som destillerar whisky och andra som tillverkar marmelad. I mina möten med dessa företag är det ofta förbluffande hur likartade de medskick man får faktiskt är.

Oavsett vart i landet man kommer beskrivs just nu den höga inflationen som ett problem. Det är en inflation som bottnar i primärt två saker: konsekvenserna av en vanvettig energipolitik och de skenande transportkostnaderna. Hur det än är behöver nämligen alla våra företag i något eller flera led transporter, och vad de än må tillverka eller sälja är de nästan undan-

tagslöst mer eller mindre påverkade av de höga elpriser som är en följd av att man slagit ett modernt och välfungerande energisystem i spillror.

Det brukar heta att en svag krona i alla fall är bra för våra exportföretag, men det har gått så långt att även de blir lidande – inte minst för att de ofta är beroende av komponenter som importeras eller för att affärerna sker i annan valuta eller med låsta priser under avtalstiden.

Herr ålderspresident! Det råder knappast något tvivel om svensk industris betydelse för den regionala utvecklingen. Finns det industri och arbetstillfällen brukar det också finnas förutsättningar för samhällsservice och bostadsbyggande. Man kan säga att industri ger arbeten som genererar skatteintäkter som finansierar skola och sjukvård. Historiskt sett har detta också gett kommuner med tung industri stora fördelar då de yrkesverk-samma, det vill säga skatteunderlaget, har bott på orten.

I takt med att moderna industrier i hög grad har automatiserats och folk har fått möjlighet att pendla ser vi dock flera exempel på kommuner med välmående industrier som i dag ändå tampas med ett vikande skatteunderlag. Det är nu länge sedan sågverken, vattenkraftsstationerna och massafabrikerna kryllade av folk, vilket innebär att kommunerna inte längre får en särskilt stor del av kakan trots att driften går för fullt – helt enkelt för att det skattesystem vi tillämpar inte är utformat utifrån nutida förutsättningar.

Sverigedemokraternas hållning är alltså att det vore på sin plats att på ett eller annat sätt kompensera kommunerna eller regionerna för detta. Vårt förslag har varit att låta regionalisera fastighetsskatten för industri- och elproduktionsenheter. En sådan reform skulle ge upphov till ett välkommet tillskott till alla våra regioner, inte minst Norrlandslänen. I sammanhanget vill jag understryka att vi naturligtvis hedrar den budgetöverenskommelse vi har med Tidöpartierna, men vi skulle önska att man åtminstone övervägde en sådan här modell eller lät utreda möjligheten att genomföra den.

Vad är nämligen alternativet, herr ålderspresident – utarmade kommuner som blir alltmer desperata och låter sig exponeras för lycksökare?

För snart hundra år sedan fanns det i mitt hemlän Norrbotten en religiös rörelse som hette Korpelärorelsen. Den fick fäste i främst Tornedalen, och många tragedier utspelade sig i dess spår. Sammantaget kan man säga att det var människor som levde om inte fattigt så i alla fall mycket enkelt och som tack vare hängivna predikanter kom att ge bort såväl sina hemman som sina bankböcker i väntan på att hämtas av den silverark som Herren sänt ut för att föra dem till saligheten. Det är en silverark som förresten inte kommit än, år 2023.

Man kan förstås fråga sig vad vi kan lära oss av denna sorgliga historia och vad det har med regional tillväxtpolitik att göra. Ja, en lärdom vi bör dra är att en ansträngd ekonomi inte sällan gör oss mottagliga för budskap som är för bra för att vara sanna och därmed får oss att fatta beslut i strid med rationellt tänkande. Det är inget konstigt utan högst mänskligt, och det gäller även för oss beslutsfattare. Vi är också människor.

Herr ålderspresident! Det är därför min övertygelse att en regional tillväxtpolitik inte bara är viktig för att företag och andra verksamheter ute i landet ska ha rimliga förutsättningar utan att den också kan bidra till att göra våra politiker ute i landets alla kommuner mer motståndskraftiga mot sådant som låter för bra för att vara sant. Om det sedan rör sig om löften

om arbetstillfällen kopplat till tillverkning av orimligt tungtrampade cyklar av plast, etablering av anläggningar som tillverkar drivmedel som ingen längre efterfrågar eller industrisatsningar som tar mer energi i anspråk än vad som rimligtvis kan erbjudas inom överskådlig framtid är av underordnad betydelse i sammanhanget.

Regional tillväxtpolitik handlar således inte bara om att göra satsningar utan om att göra *rätt* satsningar och ge människor, företag och beslutsfattare ute i alla våra kommuner och regioner de bästa av förutsättningar för framtiden. Trots allt är alla vi här i denna kammare överens om att hela Sverige ska leva.

Avslutningsvis, herr ålderspresident: När jag började fila på mitt anförande till den här debatten hade jag så många spår att välja på. Jag hade tänkt orda om stödet till kommersiell service på landsbygden, gårdsförsäljning och differentierad alkoholskatt, försvarsetableringar, ökad prospekteringsgrad, digital infrastruktur och det faktum att vi nu tillhör de länder i EU som har sämst 5G-utbyggnad samt ännu mer om vår eftersatta infrastruktur – men till det räcker inte min talartid.

Anf. 73 LORENA DELGADO VARAS (V):

Herr ålderspresident! Riksrevisionen har granskat regeringens organisering, styrning och uppföljning av den regionala utvecklingspolitiken.

Vårt mål inom området regional utveckling är utvecklingskraft med starkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet. Det har funnits olika strategier för att uppnå målen; den senaste kom 2021 och gäller perioden 2021–2030.

Den regionala utvecklingspolitiken ska bland annat vara en del av genomförandet av Agenda 2030 och främja jämställdhet, integration, mångfald och andra sociala dimensioner som behövs för att bygga ett starkt samhälle. Den ska främja en bättre miljö, främja energiomställning, skapa förutsättningar för jobb i fler och växande företag och stärka produktiviteten i näringslivet. Det handlar om omfattande planer som rör sig över olika politiska områden.

I denna rapport har man bland annat konstaterat att det behövs mer tydlighet och rakare direktiv. Myndigheterna behöver tydligare direktiv om samarbete, för samarbete behövs på olika nivåer. Man pekar också på att en specifik myndighet behöver ges ansvaret för att ha den totala bilden av den regionala utvecklingspolitiken. En del av detta är pågående arbete, och vi från Vänsterpartiet kommer såklart att följa det noga.

Det går att konstatera att man oftast lovar mycket, men det är inte mycket som händer. Om hela landet ska leva, vilket de allra flesta partier – om inte alla – skriver under på, behöver vi investera. Vi behöver investera i transportsektorn, i tågen och i elfordonen. Vi behöver ha en vård som sträcker sig över hela landet. Folk ska inte behöva stå i köer under flera år – ibland i decennier – eller tvingas ta lån för att ha någonstans att bo. Detta är grunden för att kunna uppnå målen.

Vi i Vänsterpartiet har bland annat tagit fram en investeringsplan som skulle kunna täcka en del av behoven. Vi har också föreslagit Sverigepriser, så att folk och företag ska ha råd att verka och bo där de är. Här har staten ett ansvar. Det är oerhört viktigt att ge regioner, kommuner och samhällen verktyg för att utveckla sina områden.

Vi behöver få bort hindren när det gäller till exempel kollektivtrafiken på landsbygden, som gör det omöjligt att välja någonting annat än bilen. Hur kan vi stötta företagen att stanna kvar på bruksorter utan att de säljs och läggs ned? Hur får vi bort de privata kommersiella lokaler i förorterna som tar ockerhyror och tvingar företagen att lägga ned?

Det finns mycket att göra i det här uppdelade landet. Jag tänker lyfta fram två förslag som skulle kunna ge vissa regioner och kommuner möjligheter att driva utvecklingen framåt.

Det första förslaget gäller skatt på drivmedel. Vi menar att detta är ett viktigt verktyg för att minska bilismens klimatpåverkan. Samtidigt gör skatten ingen skillnad på en höginkomsttagare i en storstad med god tillgång till kollektivtrafik, som skulle kunna välja bort bilen, och en låginkomsttagare i glesbygd, där man inte har något alternativ eftersom det inte har gjorts investeringar.

Vi anser därför att det är helt nödvändigt att införa kompensatoriska åtgärder för dem som har låga inkomster i glesbygder och som saknar alternativ till bilen. Boende i glesbygder bör kompenseras ekonomiskt för de höjda priserna på bensin och diesel genom att pengar återförs för att stimulera en hållbar klimatomställning. Exempelvis kan detta ske genom att man stärker möjligheterna till kollektivtrafik, hittar nya sätt att ha kollektivtrafik, inför konverteringsstöd till befintliga bilar och förändrar reseavdraget. Vår uppfattning är att regeringen bör återkomma med förslag på kompensatoriska åtgärder för att återföra ekonomiska medel dit där de behövs.

Det andra förslaget gäller hur vi stöttar de kommuner och samhällen som står för produktionen av energi via vattenkraft och vindkraft; de allra flesta finns i norra Sverige. I dag finns det en närområdesersättning, så kallade bygdemedel, som ekonomiskt ersätter de kommuner som påverkats av utbyggnaden av vattenkraft. Ersättningen regleras i lag och förordning och innebär att den som har tillstånd till vattenverksamhet ska betala en årlig bygdeavgift. Dessa medel ska i första hand ersätta de kostnader som har uppstått för att förebygga eller minska skadan eller betalas ut som ersättning för skadan av vattenverksamheten. Det handlar inte riktigt om att utveckla området.

När det gäller vindkraft har en bygdepeng uppstått som ett krav från olika kommuner, men det har skett på frivillig basis och utan reglering. Om vi nu ska ha vindkraft – och Vänsterpartiet anser att vi behöver mycket mer av det – behöver vi skapa incitament för att dessa kommuner ska vilja ha vindkraft i sina områden.

För att öka acceptansen borde det finnas lagstiftning om en produktionsbaserad ekonomisk ersättning till dessa samhällen. Vi i Vänsterpartiet anser därför att regeringen bör utforma ett förslag så att vindkraften återförs till de kommuner som den byggs i.

Vi anser också att kommuner som bidrar med värdefull produktion av vattenkraft ska få behålla en del av dess värde. Att mer av naturresursernas värden stannar kvar där de utvinns är värdefullt för dem som bor i bygden. Detta skulle kunna ge möjlighet att utveckla värden som gör det attraktivt – och i många fall möjligt – att bo där. Vattenkraften genererar enorma summor, men trots detta kommer bara en liten del av överskottet från vattenkraftsproduktionen kommunerna till del. Därför anser vi att en större

del av kraftbolagens vinster bör återföras till kommunerna, så att kommunerna kan göra ett sådant arbete.

Med detta, herr ålderspresident, vill jag yrka bifall till reservation 13.

Anf. 74 ELISABETH THAND RINGQVIST (C):

Herr ålderspresident! Målet för den regionala utvecklingspolitiken är utvecklingskraft med stark lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet.

Riksrevisionen, som är den organisation som vi här i riksdagen har för att utvärdera effektiviteten hos olika myndigheter, har tittat på regionalpolitiken och försökt att förstå om den regionala utvecklingspolitiken verkligen når det mål som jag just beskrev. Man slår fast att regeringens hantering har gett svaga förutsättningar för ett effektivt och samlat statligt agerande för att nå politikens mål. På svenska kan man säga: Vi har egentligen ingen aning om hur bra eller dåligt det går.

Riksrevisionen påpekar också att det regionala utvecklingsansvaret inte är speciellt tydligt avgränsat och att kortsiktigheten hämmar möjligheterna till långsiktigt agerande. Jag vet många regionråd runt om i Sverige som håller med om den beskrivningen.

Sedan 2019, i bara tre år, har alla regioner i Sverige och Gotlands kommun det regionala utvecklingsansvaret. Denna ansvarsförändring har emellertid varierat mellan regionerna. Ibland har det också uppstått problem med samarbete mellan regionerna. Vi anser därför att den regionala utvecklingspolitiken borde utredas. Det har inte gjorts på 20 år, och mycket har hänt sedan dess. Framför allt har vi lagt över ett större ansvar på just regionerna för att hantera den regionala utvecklingspolitiken.

Det går såklart att läsa mellan raderna att statliga myndigheter, som inte sällan är lokaliserade till Stockholm, är lite sugna på att det ska bli mer ordning och reda och att de själva ska ha mer kontroll. Det är inte riktigt så vi ser det. Vi tycker att regionerna själva ska få så mycket ansvar som möjligt för att hantera de anslag de får i olika former. Det går såklart även att med olika digitala hjälpmedel följa upp om målen verkligen nås. Man måste inte ha full kontroll för att säkerställa att målen nås. Den balansen är inte alls rätt i dag.

Regeringen har till stor del varit otydlig i styrningen av alla myndigheter som finns i landet och som måste samarbeta med regionerna. De är ofta vana vid att samarbeta via länsstyrelserna, som har haft en stor del av de här uppdragen tidigare. Men nu är det regionerna och regionråden som ska stå för det samarbetet. Det kan bli mycket tydligare.

Fördelningen av det nationella anslaget för regionala utvecklingsåtgärder, som alla som jobbar med regional politik kallar ett-ett-pengar, måste också ses över. Det har bara ändrats marginellt de senaste åren. Därför behöver en översyn göras.

Förutom att utreda hur regionalpolitikens mål ska kunna uppnås på ett bättre sätt och hur man ska kunna ha bättre självstyre med bibehållen kontroll finns det en annan utredning som behöver göras. Det gäller huruvida skattebaser kan kommunaliseras eller regionaliseras.

Den största delen av Sveriges vattenkraft och vindkraft produceras i de norra delarna av landet. Det vet vi. Dessa energiproducerande fastigheter är en otroligt viktig förutsättning för Sveriges välstånd och bidrar till både värme- och industriproduktion. I en liten kommun som Ragunda, som har

bland Sveriges högsta beskattning, produceras 5 terawattimmar el. Det motsvarar hushållsel för 1 miljon villor.

Tyvärn får områdena där kraften produceras inte mycket tillbaka. Antalet arbetstillfällen är ibland noll och i bästa fall få. För att stärka kommunernas och regionernas möjligheter och incitament att föra tillväxtfrämjande politik utifrån sina egna förutsättningar måste skattepolitiken oftare användas som ett tillväxtredskap för hela landet. Det är viktigt att den kommun eller region som upplåter mark för industrier och elkraftsanläggningar får ta del av de skatter som företagen betalar. Det bör därför utredas hur ett antal skattebaser skulle kunna kommunaliseras eller regionaliseras så att en större del av de värden som skapas stannar lokalt. Ett första steg är att kommunalisera eller regionalisera fastighetsskatten på vatten- och vindkraftverk.

Jag står bakom alla reservationer som vi har lagt fram, men jag yrkar bifall till endast reservation 12 under punkt 7.

Anf. 75 ELIN SÖDERBERG (MP):

Herr ålderspresident! Samhällsnyttor som skapas i landsbygder och glesbygder kan inte skapas i städer och vice versa. Städer, tätorter, landsbygder och glesbygder är därmed beroende av varandra.

Min uppfattning är att samhället måste finnas för alla i hela landet. Under alltför lång tid har dock klyftor mellan stad och landsbygd ökat i Sverige, vilket har lett till ojämlika villkor och förutsättningar. Jag anser därför att det behövs åtgärder för att stärka lands- och glesbygder. En rad åtgärder behöver vidtas i syfte att möjliggöra för investeringar, öka tillgängligheten inom välfärden, stärka samhällsservice samt främja en levande kultur och ett starkt civilsamhälle i landsbygder och glesbygder. Flera förslag för att stärka detta finns i Miljöpartiets motion 2022/23:2171.

Vidare vill jag med anledning av förslag om åtgärder till följd av höjda drivmedelsskatter påminna om ett antal förslag som Miljöpartiet har lagt fram. Vi befinner oss i ett läge med höga drivmedelspriser, höga elpriser och en inflation som skadar både hushåll och företag. Jag noterar att regeringen och Sverigedemokraterna hanterar detta genom att föreslå åtgärder som aktivt ökar utsläppen av växthusgaser. Den vägen leder bara till ökade problem och ökade klimatrelaterade risker.

Vi har många åtgärder, en stor verktygslåda, som staten kan använda för att skydda de hushåll och företag som nu drabbas av de höga drivmedelspriserna, elpriserna och inflationen. Miljöpartiet har, inte minst i vår budgetmotion, föreslagit en fördelningspolitik som ser till att skydda de hushåll som har minst resurser.

Utöver det har vi lagt fram ett flertal förslag för att hantera just kostnaderna för transporter. Vi vill införa en leasingcheck för elbilar och en skrotningspremie som man kan använda till att leasa eller hyra en elbil eller delta i en bilpool.

Vi vill också sänka skatten specifikt i glesbygden, så att människor kan få 4 000 kronor mer i plånboken per år i de områden där man har störst behov av bilen för sina transporter.

Genom den politiken kan vi både hantera de höga drivmedelspriserna och fortsätta arbetet för att minska utsläppen och undvika de allvarligaste klimatrelaterade riskerna.

Sveriges företag driver ett aktivt hållbarhetsarbete som öppnar för nya innovationer, affärsutveckling och nya jobb och företag i hela landet. Goda förutsättningar för innovation och affärsutveckling och att gå från idé till etablerad företagsverksamhet är viktigt för att främja en grön omställning av våra industrier och hela branscher.

Jag anser att satsningar på fler utbildningar som säkrar kompetensbehoven för klimatomställningen är en jätteviktig pusselbit. Om det finns rätt utbildad arbetskraft regionalt och lokalt ger de nya gröna industrierna arbetstillfällen också på plats. Det är därför viktigt att vi utökar utbildningsprogrammen på gymnasier och högskolor för framtidens gröna industrijobb och att vi säkerställer förekomsten av aktiva utbildningsplatser med relevanta utbildningar i närheten av de orter där jobben skapas. Förslag på åtgärder inom detta område har Miljöpartiet också lagt fram i en motion, 2022/23:2170. Dessa hanteras dock i ett annat betänkande.

Jag vill också lyfta upp att det behövs åtgärder för att säkra kompetensförsörjningen. I Miljöpartiets budgetmotion lade vi för utgiftsområde 19, som rör just regional utveckling, närmare 600 miljoner mer än regeringen till lokal och regional kapacitetsutveckling. Det finns ett jättestort behov av att säkra personalförsörjningen i landet. Det är inte minst viktigt i lands- och glesbygd. Personal behövs inom vården, inom alla verksamheter, inom hela välfärden och inom industrin.

Det är helt centralt att vi har ett aktivt arbete för att stärka kompetensförsörjningen i landet. Från Miljöpartiet finns förslag för att arbeta med det inom den regionala utvecklingspolitiken. Jag ser dock att regeringen lägger fram flera förslag som kommer att försvåra för kompetensförsörjningen i Sverige, vilket är väldigt allvarligt. Det kommer också att drabba lands- och glesbygd.

För att den positiva utvecklingen av förnybar energi ska fortsätta behöver mål sättas upp för de olika kraftslagen. Miljöpartiet vill att målet ska vara 150 terawattimmar för havsbaserad vindkraft senast 2040. För att det ska bli möjligt behöver den lokala nyttan av vindkraften öka. Jag anser att detta bör ske genom införandet av en lokal elbonus. Kommunernas ekonomi är avgörande för investeringar och utveckling på landsbygden och i glesbygden. En lokal elbonus som ger kommunerna betalt för den förnybara el som produceras där skulle ge landsbygds- och glesbygdskommuner mer resurser att investera i samhället.

Det är också min uppfattning att de som bor nära vindkraftsetableringar ska ges rätt till delägande i vindkraften. På det viset kan man stärka incitamenten och också öka investeringarna i elproduktion, som är viktiga här och nu.

När Miljöpartiet satt i regering tillsattes Incitamentsutredningen, som ska undersöka möjligheterna att stärka incitamenten att investera i förnybar elproduktion. Jag noterar tyvärr att den moderatledda regeringen har smalnat av detta utredningsdirektiv. Man får nu bara lägga förslag som vindkraftsbolagen själva ska bekosta. Det försämrar förutsättningarna för ökade incitament och fördröjer utbyggnaden av förnybar el.

Jag står givetvis bakom alla reservationer från Miljöpartiet i betänkandet. För tids vinning yrkar jag endast bifall till reservation 14.

Anf. 76 ERIC PALMQVIST (SD) replik:

Herr ålderspresident! Jag har lyssnat på Elin Söderbergs anförande här. Som kommunpolitiker i en mindre Norrlandskommun kan jag inte förstå hur man kan argumentera på det sättet utifrån den verklighet vi lever i. Jag tänker på hur Söderberg vurmar för svenska kommuner och svensk landsbygd och samtidigt argumenterar för exempelvis omställning till elbilar.

I min egen kommun är det långa avstånd. Det är Sveriges tredje största kommun, till ytan. Det har varit extremt kostnadsdrivande att tanka bilarna som använts i exempelvis hemtjänst, skolskjutsverksamhet och liknande. Alla skoltransporter och allt som är relaterat till den kommunala verksamheten har blivit väldigt mycket dyrare. Men kommunerna tvingas då nyinvestera i bilar som är ungefär två tre gånger så dyra som de tidigare bilarna, och dessutom tvingas de investera i laddinfrastruktur.

Elbilar har lägre nyttjandegrad eftersom de som kör långa turer på landsbygden behöver ladda bilen under dagen. Nästa skift kan alltså inte använda bilen direkt efter dem, utan den måste laddas för att vara användbar.

Jag får inte ihop det här. Med den politik Miljöpartiet driver påtvingas redan svaga kommuner en enorm kostnadsbörda som de inte hade tidigare. Jag tycker inte att Miljöpartiets förslag ger något sken av att försöka möta de kostnaderna. Ledamoten får gärna vidareutveckla det.

Anf. 77 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr ålderspresident! Varmt tack till ledamoten för dessa frågor!

När det gäller drivmedelspriserna är de problematiska. Människor som verkligen är i behov av bil och inte har råd att köpa ny elbil drabbas oskäligt hårt. Frågan är vilket politiskt vägval man gör då.

Det jag ser väldigt tydligt här är att Sverigedemokraterna och regeringen väljer att göra de fossila drivmedlen billigare. Det leder till ökade utsläpp av växthusgaser, som i sin tur leder till förvärrade klimatrisker som också drabbar oss här i Sverige. Det leder även till att vi låser fast oss i ett fossilberoende. Vi låser fast oss i ett beroende av import av fossila drivmedel från länder med väldigt skakiga förutsättningar.

Dessutom är oljepriserna volatila, och det finns en koppling mellan fossilberoendet och det säkerhetspolitiska läget – inte minst när det gäller de summor som skickas till Ryssland som följd av oljeberoendet. Det pågår också ett aktivt arbete i världen och i EU för att göra oss kvitt de fossila drivmedlen, som i sin tur leder till ökade kostnader för fossila drivmedel framöver. EU har nyligen antagit att transportsektorn ska ingå i den nya utsläppshandeln.

I det här läget väljer man alltså att låsa fast sig i fossilberoendet, som kan medföra ökade drivmedelskostnader och ökade klimatrelaterade risker. Det jag förespråkar är att se till att alla de som behöver bilen har råd att byta till elbil genom till exempel leasingcheckar till elbilar eller elbilsbonus, som den här regeringen tog bort. Jag förespråkar att man ser till att skapa förutsättningar för att ställa om. Inte minst gör reduktionsplikten att beroendet av fossila drivmedel minskar i de bilar som redan finns i flottan.

Anf. 78 ERIC PALMQVIST (SD) replik:

Herr ålderspresident! Jag noterar att Elin Söderberg skjuter in sig på att drivmedelspriserna är volatila. Jag tänker att elpriserna också har varit det, minst sagt. Där har det inte heller varit några stabila priser att tala om.

Elin Söderberg nämnde bland annat de 4 000 kronorna per år i drivmedelscheck. Jag vet inte hur folk kör där ledamoten bor, men för min del motsvarar 4 000 kronor en och en halv tank. Skulle jag köpa en elbil som matchar mina behov finns det bara en sådan på marknaden som kan dra min husvagn. Det är en BMW som kostar 1,4 miljoner kronor, och det är inte aktuellt. Det är ungefär 1 miljon kronor mer än vad bilen jag har i dag är värd.

Miljöpartisten kanske tycker att man inte ska ha husvagn. Då är nog alternativet för att uppnå någon som helst livskvalitet under semestern att flyga, och det ska man heller inte göra. Det får mig att dra slutsatsen att livskvalitet nog inte är Miljöpartiets paradgren. Men det får stå för mig.

När det gäller de 150 terawattimmarna havsbaserad vindkraft tänker jag på hur det var när jag var liten på i Malmö. På Limhamnsfältet fanns en massa stridsvagnshinder som skulle hindra invasion under kalla kriget. Nu noterar jag att Miljöpartiet vill flytta ut den barriären i havet. Där ska det stå betongfundament med vindsnurror på. Nu är jag lite sarkastisk, men jag vidhåller att det inte är lösningen för framtiden. Det blir extremt dyrt och kommer inte att gå snabbare än att producera ny kärnkraft.

Anf. 79 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr ålderspresident! Först vill jag säga att jag tror att det saknas belägg för Eric Palmqvists uttalanden om både hur dyrt det är med havsbaserad vindkraft och hur snabbt det går.

Jag vill återkomma till behovet av bil och till förutsättningarna när det gäller höga drivmedelspriser. Inledningsvis nämnde ledamoten att det är lägre nyttjandegrad för elbilar och svårt att använda dem där det är långa avstånd. Jag har själv kört elbil Umeå–Luleå utan problem och även runt mellan Storuman, Vilhelmina, Åsele, Lycksele, Umeå och Robertsfors över dagen. Det finns i dag goda förutsättningar att köra elbil även i norra Sverige.

Det är också när man kör väldigt långt man som snabbast räknar hem att man bytt från en fossildriven bil till en elbil, i och med att det är på drivmedelskostnaderna man sparar in pengarna.

Jag vill se till att alla som har stort behov av bil, har långa avstånd och kör mycket får förutsättningar att ha råd med elbilsmodeller som kan dra en husvagn så att man får den där livskvaliteten. Det är ju den utvecklingen Miljöpartiet vill möjliggöra. Då kan man komma bort från de höga drivmedelspriserna, och då blir det billigare att ta sig fram över långa avstånd.

Att låsa fast oss i fossilberoendet, så som Sverigedemokraterna och regeringen gör, leder till stora osäkerheter när det gäller drivmedelspriser. Det låser fast oss i en klimatförändring som också kommer att drabba Sverige, och det låser fast oss i ett beroende av import av olja från länder – bland annat Ryssland – som befinner sig i konflikt. Det tycker jag är allvarligt och helt fel väg att gå.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 14.)

Kammaren beslutade kl. 14.10 på förslag av tjänstgörande ålderspresidenten att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU12 Riksrevisionens rapport om den årliga omräkningen av myndigheternas anslag

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

255 för utskottet

22 för res. 1

16 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 61 SD, 60 M, 14 C, 15 KD, 14 L

För res. 1: 1 S, 21 V

Avstod: 1 S, 1 C, 14 MP

Frånvarande: 14 S, 12 SD, 8 M, 3 V, 9 C, 4 KD, 4 MP, 2 L

Kadir Kasirga (S) och Christofer Bergenblock (C) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Anna Lasses (C) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

FiU31 Extra ändringsbudget för 2023 – Stöd till Ukraina samt åtgärder riktade till företag och hushåll till följd av höga energipriser

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU6 Försvarspolitik och totalförsvar

Punkt 1 (Försvarspolitisk inriktning och totalförsvar)

1. utskottet

2. res. 1 (S)

Votering:

189 för utskottet

92 för res. 1

13 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 2 S, 61 SD, 60 M, 21 V, 2 C, 15 KD, 14 MP, 14 L

För res. 1: 92 S

Avstod: 13 C

Frånvarande: 13 S, 12 SD, 8 M, 3 V, 9 C, 4 KD, 4 MP, 2 L

Fredrik Lundh Sammeli (S) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Anna Lasses (C) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Ulrika Liljeberg och Anders Ådahl (båda C) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Punkt 2 (Militärt försvar och förmåga)

1. utskottet

2. res. 3 (S)

Votering:

185 för utskottet

94 för res. 3

16 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 21 V, 15 KD, 14 MP, 14 L

För res. 3: 94 S

Avstod: 16 C

Frånvarande: 13 S, 12 SD, 8 M, 3 V, 8 C, 4 KD, 4 MP, 2 L

Ulrika Liljeberg (C) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Punkt 3 (Civilt försvar och förmåga)

1. utskottet

2. res. 5 (S)

3. res. 7 (MP)

Förberedande votering:

92 för res. 5

15 för res. 7

189 avstod

53 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Kadir Kasirga (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Serkan Köse (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Anna Starbrink (L) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

172 för utskottet

92 för res. 5

29 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 21 V, 1 C, 15 KD, 14 L

För res. 5: 92 S

Avstod: 15 C, 14 MP

Frånvarande: 15 S, 12 SD, 8 M, 3 V, 8 C, 4 KD, 4 MP, 2 L

Sanna Backeskog och Linnéa Wickman (båda S) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Ulrika Liljeberg (C) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Anders Ådahl (C) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 5 (Cyberpolitik)

1. utskottet

2. res. 12 (C)

Votering:

202 för utskottet

19 för res. 12

71 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 19 S, 61 SD, 60 M, 21 V, 14 KD, 13 MP, 14 L

För res. 12: 2 S, 17 C

Avstod: 70 S, 1 MP

Frånvarande: 16 S, 12 SD, 8 M, 3 V, 7 C, 5 KD, 4 MP, 2 L

Marcus Andersson, Sanna Backeskog, Aida Birinxhiku, Heléne Björklund, Johan Büser, Isak From, Jytte Guteland, Lars Isacsson, Markus Kalifatides, Åsa Karlsson, Adrian Magnusson, Ardalan Shekarabi, Sofia Skönnbrink, Anna-Belle Strömberg och Björn Wiechel (alla S) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Dzenan Cisija (S) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Zara Leghissa och Inga-Lill Sjöblom (båda S) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Lili André (KD) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 7 (Materielförsörjning och försvarsindustri)

1. utskottet

2. res. 13 (SD)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 10 (Kritisk infrastruktur)

1. utskottet

2. res. 16 (SD)

Votering:

139 för utskottet

60 för res. 16

97 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 13 S, 60 M, 21 V, 16 C, 15 KD, 14 L

För res. 16: 60 SD

Avstod: 81 S, 1 SD, 1 C, 14 MP

Frånvarande: 13 S, 12 SD, 8 M, 3 V, 7 C, 4 KD, 4 MP, 2 L

Heléne Björklund, Johan Büser, Dzenan Cisija, Per-Arne Håkansson, Markus Kallifatides, Kristoffer Lindberg, Adrian Magnusson, Amalia Rud Pedersen och Anna-Belle Strömberg (alla S) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Anna Lasses (C) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU4 2022 års redogörelse för företag med statligt ägande

Punkt 2 (Övrigt om statens ägande och förvaltning av företag)

1. utskottet

2. res. 2 (C)

3. res. 3 (MP)

Förberedande votering:

20 för res. 2

14 för res. 3

262 avstod

53 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Johan Büser och Mikael Damberg (båda S) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

206 för utskottet

16 för res. 2

73 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 2 SD, 60 M, 21 V, 15 KD, 14 L

För res. 2: 16 C

Avstod: 59 SD, 14 MP

Frånvarande: 13 S, 12 SD, 8 M, 3 V, 8 C, 4 KD, 4 MP, 2 L

Ulrika Liljeberg (C) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Punkt 6 (SJ AB)

1. utskottet

2. res. 9 (V, MP)

Votering:

197 för utskottet

35 för res. 9

62 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 60 M, 16 C, 15 KD, 13 L

För res. 9: 21 V, 14 MP

Avstod: 61 SD, 1 L

Frånvarande: 14 S, 12 SD, 8 M, 3 V, 8 C, 4 KD, 4 MP, 2 L

Zara Leghissa (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Carl B Hamilton (L) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 10 (Visit Sweden AB:s övergripande förutsättningar)

1. utskottet

2. res. 15 (S, C)

Votering:

186 för utskottet

110 för res. 15

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 61 SD, 60 M, 21 V, 15 KD, 14 MP, 14 L

För res. 15: 93 S, 17 C

Frånvarande: 13 S, 12 SD, 8 M, 3 V, 7 C, 4 KD, 4 MP, 2 L

Kadir Kasirga (S) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU8 Riksrevisionens rapport om den regionala utvecklingspolitiken

Punkt 2 (Övergripande om regional utveckling)

1. utskottet

2. res. 1 (S)

Votering:

151 för utskottet

94 för res. 1

51 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 1 C, 15 KD, 14 L

För res. 1: 94 S

Avstod: 21 V, 16 C, 14 MP

Frånvarande: 13 S, 12 SD, 8 M, 3 V, 7 C, 4 KD, 4 MP, 2 L

Anders Ådahl (C) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 7 (Regionalisering av fastighetsskatt)

1. utskottet

2. res. 11 (SD)

3. res. 12 (C)

Förberedande votering:

63 för res. 11

18 för res. 12

215 avstod

53 frånvarande

Kammaren biträdde res. 11.

Joakim Järrebring, Kadir Kasirga och Inga-Lill Sjöblom (alla S) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

217 för utskottet

61 för res. 11

18 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 60 M, 21 V, 15 KD, 13 MP, 14 L

För res. 11: 61 SD

Avstod: 17 C, 1 MP

Frånvarande: 13 S, 12 SD, 8 M, 3 V, 7 C, 4 KD, 4 MP, 2 L

Punkt 8 (Övrigt om återföring av medel och produktionsvärden från naturresurser)

1. utskottet

2. res. 13 (V)

3. res. 14 (MP)

Förberedande votering:

22 för res. 13

14 för res. 14

260 avstod

53 frånvarande

Kammaren biträdde res. 13.

Huvudvotering:

261 för utskottet

21 för res. 13

14 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 61 SD, 60 M, 17 C, 15 KD, 14 L

För res. 13: 21 V

Avstod: 14 MP

Frånvarande: 13 S, 12 SD, 8 M, 3 V, 7 C, 4 KD, 4 MP, 2 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Motioner

med anledning av prop. 2022/23:46 Ny mervärdesskattelag
2022/23:2321 av Ilona Szatmári Waldau m.fl. (V)
2022/23:2322 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C)
2022/23:2323 av Marielle Lahti m.fl. (MP)

§ 16 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 7 februari

2022/23:180 Medarbetarnas villkor i kriminalvården

av *Sanna Backeskog* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 7 februari

2022/23:312 Polisresurser i Sörmland

av *Fredrik Olovsson* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2022/23:313 Svårigheter att få lån till bostäder på landsbygden

av *Anna-Belle Strömberg* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2022/23:314 Åtgärder gällande E65:an

av *Adrian Magnusson* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2022/23:315 Ungdomsmottagningar i hela landet

av *Adrian Magnusson* (S)
till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2022/23:316 Livsmedelsstrategin

av *Malin Larsson* (S)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2022/23:317 Statsbidrag vid vissa studier för personer med funktionsnedsättning

av *Caroline Helmersson Olsson* (S)
till utbildningsminister Mats Persson (L)

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 11 anf. 30 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 12 anf. 51 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 60 (delvis),
av tjänstgörande ålderspresidenten Mikael Oscarsson därefter till ajourne-
ringen kl. 14.10 och
av talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

LENA LINDBÄCK

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om ersättare.....	1
§ 3 Avsägelse.....	1
§ 4 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 5 Utökning av antalet suppleanter.....	2
§ 6 Val av extra suppleanter	3
§ 7 Anmälan om faktapromemoria	4
§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott	4
§ 9 Riksrevisionens rapport om den årliga omräkningen av myndigheternas anslag	4
Finansutskottets betänkande 2022/23:FiU12.....	4
Anf. 1 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	4
Anf. 2 JAN ERICSON (M)	6
(Beslut fattades under § 14.).....	6
§ 10 Extra ändringsbudget för 2023 – Stöd till Ukraina samt åtgärder riktade till företag och hushåll till följd av höga energipriser.....	6
Finansutskottets betänkande 2022/23:FiU31.....	6
Anf. 3 EDWARD RIEDL (M)	6
Anf. 4 MIKAEL DAMBERG (S) replik	8
Anf. 5 EDWARD RIEDL (M) replik	9
Anf. 6 MIKAEL DAMBERG (S) replik	9
Anf. 7 EDWARD RIEDL (M) replik	10
Anf. 8 MIKAEL DAMBERG (S).....	10
Anf. 9 EDWARD RIEDL (M) replik	12
Anf. 10 MIKAEL DAMBERG (S) replik	13
Anf. 11 EDWARD RIEDL (M) replik	13
Anf. 12 MIKAEL DAMBERG (S) replik	14
Anf. 13 OSCAR SJÖSTEDT (SD).....	15
Anf. 14 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	16
Anf. 15 HANS EKLIND (KD).....	17
Anf. 16 CARL B HAMILTON (L)	18
(Beslut fattades under § 14.).....	19
§ 11 Försvarspolitik och totalförsvar	19
Försvarsutskottets betänkande 2022/23:FöU6.....	19
Anf. 17 HELENA BOUVENG (M)	19
Anf. 18 JOHAN ANDERSSON (S).....	21
Anf. 19 LARS WISTEDT (SD) replik	23
Anf. 20 JOHAN ANDERSSON (S) replik.....	24
Anf. 21 LARS WISTEDT (SD) replik	24
Anf. 22 JOHAN ANDERSSON (S) replik.....	25
Anf. 23 HÅKAN SVENNELING (V).....	25
Anf. 24 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	27
Anf. 25 HÅKAN SVENNELING (V) replik	27
Anf. 26 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	28
Anf. 27 HÅKAN SVENNELING (V) replik	28
Anf. 28 LARS WISTEDT (SD)	29

Anf. 29 MIKAEL OSCARSSON (KD)	31
Anf. 30 JOHAN ANDERSSON (S) replik.....	32
Anf. 31 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	33
Anf. 32 JOHAN ANDERSSON (S) replik.....	33
Anf. 33 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	33
Anf. 34 NIELS PAARUP-PETERSEN (C)	34
Anf. 35 MARTIN MELIN (L)	36
Anf. 36 ULF HOLM (MP).....	38
Anf. 37 SARA-LENA BJÄLKÖ (SD)	40
(Beslut fattades under § 14.)	41
§ 12 2022 års redogörelse för företag med statligt ägande.....	41
Näringsutskottets betänkande 2022/23:NU4	41
Anf. 38 KJELL JANSSON (M)	41
Anf. 39 MARIANNE FUNDAHN (S) replik.....	43
Anf. 40 KJELL JANSSON (M) replik	43
Anf. 41 MARIANNE FUNDAHN (S) replik.....	43
Anf. 42 KJELL JANSSON (M) replik	43
Anf. 43 MARIANNE FUNDAHN (S).....	44
Anf. 44 LILI ANDRÉ (KD).....	45
Anf. 45 JESSICA STEGRUD (SD)	46
Anf. 46 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	48
Anf. 47 JESSICA STEGRUD (SD) replik	49
Anf. 48 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	49
Anf. 49 JESSICA STEGRUD (SD) replik.....	49
Anf. 50 ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik	50
Anf. 51 JESSICA STEGRUD (SD) replik.....	50
Anf. 52 ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik	51
Anf. 53 JESSICA STEGRUD (SD) replik.....	51
Anf. 54 BIRGER LAHTI (V)	51
Anf. 55 KJELL JANSSON (M) replik	53
Anf. 56 BIRGER LAHTI (V) replik	54
Anf. 57 KJELL JANSSON (M) replik	54
Anf. 58 BIRGER LAHTI (V) replik	55
Anf. 59 ELISABETH THAND RINGQVIST (C)	55
Anf. 60 ELIN SÖDERBERG (MP)	57
(Beslut fattades under § 14.)	57
§ 13 Riksrevisionens rapport om den regionala utvecklingspolitiken	58
Näringsutskottets betänkande 2022/23:NU8	58
Anf. 61 MATS GREEN (M)	58
Anf. 62 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	60
Anf. 63 MATS GREEN (M) replik.....	60
Anf. 64 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	61
Anf. 65 MATS GREEN (M) replik.....	61
Anf. 66 MONICA HAIDER (S) replik	62
Anf. 67 MATS GREEN (M) replik.....	62
Anf. 68 MONICA HAIDER (S) replik	63
Anf. 69 MATS GREEN (M) replik.....	63
Anf. 70 MONICA HAIDER (S)	63
Anf. 71 LILI ANDRÉ (KD).....	65

Anf. 72 ERIC PALMQVIST (SD)	67
Anf. 73 LORENA DELGADO VARAS (V).....	70
Anf. 74 ELISABETH THAND RINGQVIST (C).....	72
Anf. 75 ELIN SÖDERBERG (MP).....	73
Anf. 76 ERIC PALMQVIST (SD) replik	75
Anf. 77 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	75
Anf. 78 ERIC PALMQVIST (SD) replik	76
Anf. 79 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	76
(Beslut fattades under § 14.).....	76
Ajournering.....	77
Återupptaget sammanträde.....	77
§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	77
FiU12 Riksrevisionens rapport om den årliga omräkningen av myndigheternas anslag.....	77
FiU31 Extra ändringsbudget för 2023 – Stöd till Ukraina samt åtgärder riktade till företag och hushåll till följd av höga energipriser	77
FöU6 Försvarspolitik och totalförsvar	77
NU4 2022 års redogörelse för företag med statligt ägande	80
NU8 Riksrevisionens rapport om den regionala utvecklingspolitiken	81
§ 15 Bordläggning.....	83
§ 16 Anmälan om interpellation	83
§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	83
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 16.11.....	84